

ULUSLARARASI SEMPOZYUM

INTERNATIONAL SYMPOSIUM

BALKANLAR
ve İSLAM

BALKANS
and ISLAM

Karşılaşma, Dönüşüm,
Kırılma, Devamlılık

Encounter, Transformation,
Discontinuity, Continuity

03-05 Kasım/November 2010

Önemli Tarihler / Key Dates

Bildiri Özetlerini Son Gönderme Tarihi
Deadline for Submission of Extended Abstracts
18 Temmuz 2010

Kabul Edilen Özetlerin İlan Tarihi
Notification of the Accepted Abstracts
26 Temmuz 2010

Tam Metinleri Son Gönderme Tarihi
Deadline for Submission of Full Papers
3 Ekim 2010

İletişim / Contact

+90 286 218 05 37

balkanlarveislam@comu.edu.tr

http://kongre.comu.edu.tr/balkansempozyum-2010

Bildiri Özetleri
Abstracts

ULUSLAR ARASI

BALKANLAR VE İSLAM

Karşılaşma-Dönüşüm-Kırılma-Devamlılık SEMPOZYUMU

INTERNATIONAL SYMPOSIUM

BALKANS AND ISLAM

Encounter-Transformation-Discontinuity-Continuity

03-05 Kasım 2010

03-05 November 2010

ÖZETLER

ABSTRACTS

İlahiyat Fakültesi
Çanakkale-Türkiye

Canakkale Onsekiz Mart University
Faculty of Theology
Canakkale-Turkey

Tel/Phone: 00 90 286 218 05 37

Faks: 00 90 286 218 05 38

E-mail: balkanlarveislam@comu.edu.tr

Baskı
Pozitif Matbaa
pozitif@pozitifmatbaa.com
Tel: 0312 397 00 31

DÜZENLEME KURULU ÜYELERİ:

Prof. Dr. İbrahim HATİBOĞLU,
Prof. Dr. Hamit ER,
Doç. Dr. Şevket YAVUZ,
Doç. Dr. Ahmet ÖGKE,
Doç. Dr. Mehmet Zeki İBRAHİMGİL
Doç. Dr. Numan ARUÇ,
Yard. Doç. Dr. Hasan KAPLAN,
Yard. Doç. Dr. A. Zişan FURAT,

ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
Gazi Ü.
MANU, Makedonya
ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
İÜ İlahiyat Fakültesi

BİLİM KURULU

Prof. Dr. İbrahim HATİBOĞLU,
Prof. Dr. Hamit ER,
Prof. Dr. Amir PASIC,
Prof. Dr. Ali Osman UYSAL,
Prof. Dr. Bayraktar BAYRAKLI,
Prof. Dr. Ahmet HADROVIC,
Prof. Dr. Mihai Maxim
Prof. Dr. Fahri KAYADİBİ,
Prof. Dr. Enes KARİC,
Prof. Dr. Fikret KARCİC,
Doç. Dr. Numan ARUÇ,
Doç. Dr. Ömer Faruk TEBER,

ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi
IRCICA
ÇOMÜ Fen-Edebiyat Fakültesi
M.Ü. İlahiyat Fakültesi
Sarajevo University
University of Bucharest
İ.Ü. İlahiyat Fakültesi
Uluslararası Balkan Üniversitesi
Sarajevo University
MANU, Makedonya
ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi

SEMPOZYUM SEKRETERYASI

Yard. Doç. Dr. Abdulvahid SEZEN,

ÇOMÜ İlahiyat Fakültesi

MAKEDONYA'DA TEKKE MUSİKİSİNİN TOPLUM ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Abas JAHJAI

Balkanlar'da İslamiyetin ilk temellerinin tarikatlar tarafından atılması, tarikatların temel ilkelerinden derin insan sevgisi, yüksek hoşgörü ve karşılıksız hizmeti esas almış olmaları hususu halkın dikkatini büyük ölçüde çekmiştir. Tekkeler halk arasında dini yapılar olarak tanınmasına rağmen aslında büyük oranda sosyal alanda faaliyet gösteren kurumlardır. Nitekim pek çok tekkenin semahane ve türbe bölümlerinin yanı sıra aşevleri, misafırhane ve konaklama için ayrılmış bölümleriyle beraber birer sosyal merkez oldukları görülmektedir. Dün sadece bir güzel sanatlar akademisi işlevi gören tekelerin, günümüzde en önemli kültür taşıyıcılarından biri olduğu görülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla milli sınırların dışında kalan bölgelerden bir tanesi olan Makedonya'da tekkeler devlet himayesini kaybetmiş ve ancak halkın özel girişimleri ile bazı tekkeler ayakta kalabilmişlerdir. Her ne kadar bu nedenden dolayı tekke musikisi, bölgede istenilen derecede devamlılık göstermemişse de, toplumsal devamlılığın sağlanmasında önemli bir rol oynamıştır.

Bu bağlamda Osmanlı Devleti'nin en parlak dönemlerinde devlet toprakları içerisinde yer almakla beraber devletin kültür hazinesinden de istifade etmiş olan Makedonya topraklarında, Osmanlı Devleti'nin himmeti ile tekkeler ve musiki hayatı zenginleştirilmiş ve aynı zamanda muhafaza edilip ilerletilmeye çalışılmıştır. Gerek sarayın ve gerekse de halkın gözdardı edilemez himmet ve gayretleriyle Makedonya toprakları, köylerine varana dek bu anlamda ihya edilmiştir.

Ancak Osmanlı Devleti'nin gerileme ve dağılma dönemlerinden sonra bu topraklardan çekilmesiyle Makedonya tekke ve musiki hayatı da olumsuz yönde etkilenmiş ve büyük darbe almıştır.

THE INFLUENCE OF TEKKE MUSIC ON THE SOCIETY IN MACEDONIA

Abas JAHJAI

The first foundations of Islam in the Balkan region are set by tarikaties. Because the basic agenda of sufizm has a deep love for man, high tolerance and solidarity, brought largely in getting peo ple's hearts. Although the tekkes among the population are known as religious buildings, though they represent and institution of a social nature. After bringing semahane (place for performing dervish rites) and in turbies tekke and parts are called ashev (traditional kitchens) misafırhane (free base for guests) and shelters, confirms that these institutions represent a centers for social activities. So tekkes who yesterday played the role of academies of art, today represent the messengers of cultural values.

I, in this presentation will briefly try to explain that the former tekkes that had many uses and different activities, these activities are now carried by several different institutions. As part of this will keep the art of music which has been interpreted in various religious rituals.

Music is an art which same as the language is a culture product and could be ranked at the top of the art scale. Same as the language music is based on the sound. The base of music

which is connected with the melody is the religious music. Even the West Classic music geniuses like Mozart, Beethoven became well known with their works influenced by the Christianity.

Situation is the same in the history of the Turkish music. Musicians like Itri, Hafiz Post, Ismail Dede Efendi became popular with their works affected by the Islam culture. The musicians whose name we mentioned in this work have works as ones out of the religious forms. It is hard to do this even if we know that those works are written after musicians affection of the Tekke's spiritual atmosphere which has an important place in the Islam Civilization Area

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE BOSNA İNANÇ COĞRAFYASI

Ahmet ARAS

Balkanlarda önemli bir konumda bulunan Bosna tarihte hemen her dönem Avrupa ile Ortadoğu ve Asya, Akdeniz ile Kuzey ve Doğu Avrupa arasında, Balkanların merkezinde kavşak olma özelliğini koruyan bir öneme sahip olmuştur. Bulunduğu konum itibariyle bazen kurulan devletlerin siyasi varlıklarını sağlayabilmeleri için bir güvenlik noktası, bazen saldırı ve istiladan uzak sığınılan bir huzur ortamı olan Bosna-Hersek, bu önemi yanında ister istemez hemen her inanca da kucak açmış ve çok kültürlü bir hayatın oluşmasında önemini daha da artırmıştır.

Bosna – Hersek X. Yüzyılda Banlar döneminden başlayarak günümüze kadar farklı dönemlerde değişik devletler tarafından ve çeşitli yönetim ve siyasi sistemlerle yönetilmiştir. Hem doğu ile batı arasında bir köprü konumunda olması, hem de buraya yerleşen değişik milletlerin etkisi, buradan birçok dinin gelip geçmesini sağlamıştır. Bu din ve inançların bazıları buraya yerleşip varlığını devam ettirmiş, bazıları ise belli bir süre sonra tarih sahnesinden silinmiştir.

Bosna – Hersek, geçmişte olduğu gibi günümüzde de kozmopolit bir yapıya sahiptir. Birçok milletin, din, inanç, mezhep ve tarikatın bir arada yaşadığı ve faaliyet gösterdiği bir yerdir.

Tarihte görülmüş, İlrirler'in dini, Slavlar'ın dini ve Bogomilliğin ortadan kaybolmasıyla bu bölgeye yerleşen ve varlığını sürdürmeye devam eden üç tane ilahi din Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslamiyet'tir.

Osmanlılar tarafından fethi sonrası Bosna'da geçmiş inançlar (özellikle Yahudilik ve Hıristiyanlık) varlıklarını devam ettirmişler, kültürel zenginlik asimile edilmemiştir. İslam kültür ve eserleri yanında geçmiş tüm inançlar ve Hıristiyanlığın Bosna'ya yerleşen tüm mezhepler ve tarikatları (Katolik, Ortodoks, Kapuçin, Fransisken, Dominiken v.s.) halkıyla, inancıyla, mabediyle yaşamını sürdürmüş, Türk İslam Medeniyeti de Bosna'ya yerleşmiştir.

Günümüzde Bosna-Hersek'te, sonradan ortaya çıkmış ve bu bölgede genelde savaşlardan sonra görülmeye başlamış, Hıristiyan ve Hint kökenli birçok yeni dinî hareket de varlığını devam ettirip faaliyet göstermektedir.

BELIEF GEOGRAPHY IN BOSNIA

Ahmet ARAS

From X. 10th century or from the end of time of bans' rule, Bosnia and Herzegovina, is governed by a variety of empires and other political powers and administrations, due to its location. As a crossing point of the ways from the East and the West, regarding to its profound locational importance, Bosnia and Herzegovina has always been a cradle for different major religions and religious movements. Although some of these religions and religious movements have disappeared, most of them have survived and continued throughout the history.

Today, Bosnia and Herzegovina represents a great number of cosmopolit religious structure. It is the place in where different nations, religions, churches, communions, cults and orders live and operate together.

Beside three major religions (Islam, Christianity and Judaism), which are settled here after the perishing of old religions of Illyrians and Slavs and the one called Bogomilism, today there are very diverse religious movements and sects of the Christian and Hinduist origin, mostly appeared after the war which took place in the last decade of previous century.

BOSNA VE HERSEK'İN MİMARİ GELENEĞİ: BOŞNAK CAMİLERİ

Ahmet HADROVIC

Cami Tanrıya ibadetin yapıldığı yer ve teslimiyeti göstermek de ibaretin en açık şeklidir. Fiziksel olarak kişinin bir birey olarak ve diğer insanlarla bir arada bulunduğu her yerde ibadet yapmak mümkündür. İbadet esnasında kişi yüzünü kutsal Kabe'nin bulunduğu kible yönüne çevirir. İşte bu, cami mimarisindeki tek aksiyomdur. Ve bu da, kalan diğer her unsurun insan ve çevresi arasındaki ilişkinin, ki ADS olarak da ifade edilebilir bir neticesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Bununla beraber, cami zamanın özel bir zaman ve yer içinde yatay ve dikey planı ve genel mimari görünümüyle beraber kendine has bir yapıya sahip uzun süreli bir proje olarak güncelliği de yansıtmalıdır.

Günümüzde varolan camilerin mimari özelliklerini inceledikten sonra yazar cami mimarisi örneğinden yola çıkarak Bosna Hersek'teki mimari geleneğin kendine has özelliklerini tartışmaktadır.

BOSNIA AND HERZEGOVINA'S ARCHITECTURAL TRADITION: BOSNIAN MOSQUES

Ahmet HADROVIC

Mosque is a place where worshipping God and showing submission is obvious in a way of a prayer. Physically, that is the every clean spot where a man as an individual and together with other people performs praying rituals. While praying, man faces direction of qibla, that is, the holy temple Kaaba. This is the only axiom in mosque design, which means that everything else is a result of the complex relations between man and his surroundings, implied also by the ADS.

However, a mosque as lasting architectural project, as well as a specific structure within specific period of time and space, with its disposition of horizontal and vertical plan and general architectural appearance, has to reflect the contemporariness.

After analyzing already existing mosques, all the way from the Prophet's Mosque in Medina and up to date, the author in his paper draws (possible) conclusions and observes particularities of the architectural heritage in Bosnia Herzegovina with a special focus on contemporary mosque designs.

MÜSLÜMAN KİMLİĞİNİ KORUMADA MİMARİNİN ROLÜ

Amir PASIC

Bu çalışma özellikle 20.yüzyılda yaşanan politik çalkantılar dikkate alınarak Bosna'da mimarinin bir dini hoşgörü sembolü olarak önemi ve Bosna toplumunun kültürel ve sosyal hayatını şekillendirmedeki rolü ele alınmaktadır.

Bosna'da İslam: Balkan Yarımadası'nın batı tarafında bulunan Bosna ve Hersek komşu olduğu devletlerle beraber İliryan Roman Slav hakimiyetini, Roma İmparatorluğu'nun bir parçası olmayı ve Bosna'nın İslam'ın kuzey batı sınırı haline geldiği 17.yüzyılın tarihi geçmişini paylaşır. Osmanlı Türkleri 1463 yılında Bosna'ya İslamı getirmiş ve 1878 yılına kadar bölgeyi yönetmişlerdir.

Tarihi belgeler, özellikle de vergi kayıtları (defterler) Bosna'da İslam'ın kabulünün yaklaşık 150 yıl süren ve büyük ölçekte de 17. Yüzyılın sonlarına rast gelen uzun bir zamanı kapladığını göstermektedir. İslam pek çokları tarafından Bogomil inancının yerine kabul edilmiştir. 1557'de Pec Patrikliği Sırp toplumunun en üst otoritesi olarak yenilenmiş ve Fransiskanlara karşı gösterilen hoşgörü politikası bölgedeki Roma-Katolik nüfusunun yaşam şartlarını geliştirmiştir (örn. Fatih'in Fransiskanlara verdiği ahitname). Bosna'ya 1492'de Hıristiyan Avrupa'dan sürülen İspanyol Yahudilerinin yerleşmesiyle birlikte bölgedeki çok yanlılık ve farklılıklar belirgin bir hale gelmiştir.

Bosna ve Avrupa. Böyle bir Bosna o dönemde diğer din veya kültürlerle karşı hoş-görü kavramının henüz var olmadığı ve Hıristiyanlık temelleri üzerine kurulu Avrupa'da varlığını sürdürmüştür. Avrupa'da yaygın olan bu görüş Haçlı Seferleri'nin ve Müslüman ve Yahudilerin Avrupa'dan sürülme nedenini oluşturmaktadır. Balkanlarda 19. ve 20. Yüzyıllarda ulus devletlerinin kurulması, Bosna'nın Avusturya-Macaristan tarafından işgali, kanlı savaşların tamamlayıcı olan yıkımın bir parçası olarak Müslümanlar sistemli bir şekilde bölgeden çıkarılmışlardır (1878 sonrası, 1929 sonrası ve 1950 sonrasında). Avrupalı insanların, ilişkilerin ve kültürlerin milli sınırlar ve devletlerle tanımlanmadığı Avrupa Birliği'nin oluşumu sırasında Bosna'daki bir önceki asra ait karşılıklı cepheleşmeler en kanlı bir soykırım formunu kazanarak Üçüncü bir Avrupa'nın vücuda gelmesi için yapılan son sayımdan önce tekrarlanmıştır.

Mimarinin Önemi. İslam sadece yeni bir din değil aynı zamanda inananlarının hayatlarını ve davranışlarını düzenleyen ve hem maddi hem de manevi dünyalarında derin etkiler bırakan bir dindir. Bosna'daki İslam-Osmanlı sivil mimarisinin farklı örneklerini bir araya getiren temel özelliklerden bir tanesi onların işlevsel planlarıdır. Bunların büyük ir bölümü kompozisyon, yapı ve hacim açısından aynı temel unsurları taşırlar fakat içerdikleri değişik unsurlar sahibin sosyal ve kültürel düzeyini yansıtır. Bölgedeki yeni kırsal yaşam sanat, zanaat ve ticaretteki gelişmelerle birlikte toplumdaki değişim ve açılımla vurgulanan bir kaliteyi beraberinde getirmiştir. İslam Bosna'da herhangi bir şeyi yıkmamış, imha etmemiş ya da baskı altına almamıştır. Tam tersine, bölgede var olan her şey varlığını sürdürmeye devam etmiş ve kendi tabii ve orijinal formunda zenginleşmiştir.

Cami minareleri her zaman İslam dininin bir sembolü olmuş ve kimliği korumayı sağlamıştır. Komünist dönemde Bosna-Hersek Müslümanları 500'den fazla küçük cami kurmuşlardır.

Günümüzde İslam Eserleri. Bu süreçlerin en üzücü sonuçlarından bir tanesi Balkan ülkelerinde 16.000'den fazla İslam eserinin yıkılması veya ortadan kaldırılmasıdır. Bosna ve Hersek bu konuda en kötü kaderi yaşamıştır. 1992 ve 1995 tarihleri arasındaki Sırp ve Hırvat saldırıları esnasında 100.000'den fazla insan öldürülmüş, bir milyondan fazlası yerlerinden edilmiş ve 1000'den fazla İslam eseri tahrip edilmiştir.

İslam eserlerinin onarılması ve yerlerinden edilen insanların geri dönüşünde ve genelde de uzlaşmanın sağlanması açısından önemli bir role sahiptir. Son 15 yıl boyunca önemli sayıda İslam eseri onarılmıştır. Önemli bir sembolik değere sahip Mostar'ın tarihi şehir merkezinin -Eski Köprü ve etrafındaki bölgenin- rehabilite edilmesi Bosna ve Hersek'te meydana getirilen en önemli projelerdir. Sembolik açıdan önemli diğer eserler arasında dinamitle tamamen yok edilen Banja Luka'daki Ferhadiye Camii ve Foça'daki Alaca Camii henüz yeniden inşa edilememiştir.

Bölgede yaşayan insanlar için yeniden inşa edilen her bir binanın önemi olmasına karşın; komşu bölgelerdeki camilerin onarılması psikolojik bir güvenlik hissi vermesi ve

evlerindeki normal insan yaşamı konusunda güvence vermesi açısından kendine has ayrı bir öneme sahiptir.

* * *

THE ROLE OF ARCHITECTURE IN KEEPING MUSLIM IDENTITY

Amir PASIC

This article addresses the question of importance of architecture in Bosnia as a symbol of religious tolerance, and its role in shaping the cultural and social life in Bosnia, especially during the political turbulences in the 20th century.

Islam in Bosnia. Bosnia and Herzegovina, on the western side of the Balkan Peninsula, shares a history with neighboring countries from Illyrian Roman Slavic domination, division of the Roman Empire and from the 17th century when Bosnia became the north-western border of Islam. The Ottoman Turks brought Islam in 1463 and ruled the territory till 1878.

Historical documents, especially tax registers (*defters*), prove that process of acceptance of Islam in Bosnia took several generations, the majority occurring in 150 years till end of 17th century. Islam was accepted by many instead of the Bogomil faith. In 1557, the Patriarchate of Pec was renewed as the supreme authority of the Serbian population, and a tolerant policy toward the Franciscan order resulted in improved living conditions for the Roman Catholic population (e.g. Sultan Mehmet Fatih's decrees to the Franciscan order). With the historical settlement of Spanish Jews in Bosnia, who were expelled from the Christian Europe in 1492, the inherent character of multilateralism and diversity was further emphasized in Bosnia.

Bosnia and Europe. Such a Bosnia survived Europe that is constituted on the Christianity - based religious or cultural unitarism that did not tolerate any other cultural concept in Europe at that time. This idea was the basis of the Crusades and the historical extinction of Jews and Muslims from Europe. As a part of establishment of national states at Balkans during the 19th and 20th centuries and Austro Hungarian occupation of Bosnia, and especially as a "collateral damage" of the bloodstained wars, states organized expulsion of Muslims periodically (after 1878, after 1929, and after 1950). During development of the EU - Europe of people, communications and cultures, and not of national borders and states, a century old confrontation with Bosnia is repeated in its bloodiest and genocide form with the last countdown before a third Europe is born.

Importance of architecture. Islam was not only a new religion, it was one which regulated the way of life and behavior of its followers, causing profound changes in both the material and spiritual aspects of life. The main unifying feature of the various types of Islamic-Ottoman housing in Bosnia and Herzegovina is the layout of the basic functional units. The majority contains the same essential elements of composition, structure, and volume, but various elements reflect the social and economic level of the own-

er. A new urban way of life, with arts and crafts and trade was giving a quality emphasized by the birth exchange and openness of society. Islam did not destroy, exterminate nor restrain anything in Bosnia. To the contrary, everything continued to live and thrive in its original and natural form.

The mosque' minaret was always the symbol of the Islamic faith and to preserve their identity, Muslims of Bosnia and Herzegovina built more than 500 small mosques during the Communist era.

Islamic monuments today. One of the heartbreaking results of these processes was destruction or eradiation of more than 16.000 Islamic monuments in the Balkan countries. Bosnia and Herzegovina had the most horrible destiny: during aggression from Serbia and Croatia, between 1992 and 1995, more than hundred thousand people were killed, more than one million were displaced, and more than one thousand Islamic monuments were destroyed.

Rehabilitation of the Islamic monuments has a very important role in the return of displaced people and reconciliation in general. Last fifteen years, a great number of Islamic monuments are rehabilitated. The rehabilitation of the historic city core of Mostar—the Old Bridge and its surroundings represents, with a great symbolic meaning, the most important projects realized in Bosnia and Herzegovina. Other symbolic landmark totally destroyed by dynamite Ferhadija Mosque in Banja Luka and Aladza Mosque in Foca are still not reconstructed.

However, for ordinary people every reconstructed building has a great importance, above all neighborhood mosques, because it is giving them a psychological security and a guarantee for regular human life in their homes.

ISLAM IN THE TERRITORY OF THE EX-YUGOSLAVIA – THE ENCOUNTERS IN/OF BOSNIA AND HERZEGOVINA

Anja Zalta BRATUZ

The paper wishes to present the example of the republic from the ex-Yugoslavia: Bosnia and Herzegovina that claimed independence in 1991, and to draw attention to some of the stereotypes about Islam and Muslims, national mythologies and racism that have served as tools in the hands of politicians and culminated in the form of war in Bosnia and Herzegovina. Since their formation in the 15th century the Bosnian Muslims, who have self-constituted themselves as a political nation with some specific features in relation to their Islamic acculturation (with Bosnian language and Bosnian/Slavic ethnical basis), continuously have to fight for survival. In the last decade of the 19th century, Pan-Serbian and Pan-Croatian ideas flooded Bosnia and Herzegovina. Together

with religious mythology they acted beyond self-conscious beliefs and affected the atheists as much as the believers. Interrelated system of myths shows Slavic Muslims as betrayers of Christian faith (even murderers of Christ) and their own nation. The paper will present this “Christo-Slavic” mythology that is based on three closely connected myths, formed in the 19th century and expose some consequences of this stereotypical perception of the “Other” and “Different”. We are certain that the reasons for such attitude towards Islam as the European “Other” could be found in the Western prejudice towards Islam, as well as in its fear of “Other” and “Different” which can be traced back for centuries.

ISLAMIC COMMUNITY IN THE CONTEXT OF MULTI-CONFESSIONAL SOCIETY AND PRESSURE OF EUROPEAN INTEGRATION: EVOLUTION OF EUROPEAN ISLAM IN THE CASE OF ALBANIA

Arolda ELBASANI

Most students of religion in Albania believe that religious cohabitation is one of the most appreciated values inherited from the past. In fact, the three religious communities –Islamic majority, Orthodox and Catholics have managed to peacefully cohabitate also in the new political environment after the fall of communism. Yet, what many see as a historical flourishing of religious tolerance and peaceful cohabitation, has also been subjected to the intellectual and state priorities of European integration, which has shaped the nature of the religious communities including a mood of cohabitation, and contributed to create a ‘European Islam’. This paper analyses whether and how religious actors, regenerated under the new democratic conditions have been shaped by the overarching debate on European integration. Has this debate strengthened some communities, but weakened others? What is the nature of European Islam, which has evolved in Albania? Can this nature of liberal, moderate, nationalized and apolitical Islam given credit for the cohabitation between various religious communities in the country? The paper argues that concerns on European integration, which have been raised in the intellectual and political sphere since the creation of the new independent state, but gained new strength after the fall of communism, have molded the European face of Islam in Albania. This has further been a blessing for the good relations among the different religions in the country.

OSMANLI İMPARATORLUĞUNUN BALKAN SİYASETİNDE BÖLGENİN MÜSLÜMAN HALKININ YERİ

Arzu MAMEDOVA

Güneydoğu Avrupa veya Balkanlar farklı dini, etnik kültürlerin birbirleriyle kaynaşarak karışması sonucu meydana gelen spesifik sosyokültürel yapıya sahip bir bölgedir.

Bölge halklarının tek bir sosyokültürel sistemde birleşmesinde Osmanlı Devleti özel role sahip olmuş, yani ortak kültürün meydana getiricisi misyonunu yüklenmiştir. XIV. yüzyılın II. yarısından itibaren bölge üzerinde denetimi aşama aşama ele geçiren Osmanlı, burada yaşanan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel sürecin asıl aktörü olmakla birlikte, aynı zamanda bu sürecin gelişim yönünü değiştiren güç rolünü oynamıştır.

Osmanlı imparatorluğu Balkan siyasetini şekillendirirken dikkat ettiği asıl mesele öncelikle Hıristiyan toplumda Müslüman devletin temelini atmak, daha sonra merkezileştirme siyasetini gerçekleştirmektir. Bunun için ise devlete güvenebileceği sosyal direkter gerekiyordu. Balkanlarda Osmanlı devleti için bu direk rolünü bölgenin İslam'ı kabul etmiş halkı oynamıştır.

Şunu da kaydedelim ki, Osmanlı devleti Balkanlarda İslam'ın yayılmasında gönüllük prensibine özel dikkat yetirmekteydi. Çünkü bölgenin İmparatorluğun başkentinden uzakta kalan uç toprağında-sınırda yerleşmesi, onun yabancı düşmanlara karşı savunmasını da zorunlu kılıyordu. Burada güvenilir savunma sistemi, yalnız gönüllü olarak İslam'ı kabul etmiş olan halk sayesinde gerçekleştirilebilirdi. Bu yüzden Osmanlı Devletinin Balkan siyasetinde bölgenin Müslüman halkı özel rol oynamıştır. Bölgede sınırların güvenliğinden yalnız onlar sorumlu olmuşlardır.

XVIII-XIX. yüzyıllarda Osmanlı Devletinin Balkanlarda konumunun zayıfladığı bir dönemde, burada devletin konumunu ayakta tutma uğrunda mücadele eden Müslüman halkın rolü daha da artmıştır. Artık merkezin bölge ile bağlantılarının koptuğu bu dönemde sözkonusu bölgede devletin Müslüman halktan oluşan savunma sistemi ayrı bir kurum gibi serbest şekilde fonksiyonunu yerine yetirmekteydi.

Böylece Osmanlı Devletinin Balkan siyasetinde Müslüman halk özel konuma sahip olmuştur.

THE ROLE OF MOSLEM POPULATION FOR CARRYING OUT THE BALKAN POLICY OF THE OTTOMAN EMPIRE

Arzu MAMEDOVA

The south-eastern Europe or Balkans are the districts which have specific social-cultural structure and at the result of merging there appeared different religions and ethnic cultures.

The Ottoman Empire played an important role in uniting these districts in a solid social-cultural system, so the Ottoman Empire carried out the mission of the creator of common culture.

The Ottoman Empire was able to change the directions of development beside being the direct participant of political, economical, social and cultural processes and stage by stage obtained the control on these districts from beginning of the II half of the XIV century.

While forming the Balkan policy the main issue for the Ottoman Empire was to found the Moslem statehood in the Christian Society and then to realise the centralization policy.

The Ottoman Empire needed social supports which the state could rely on in Balkans those supports for the Ottoman Empire were the converted into Islamic religions there. Note that the Ottoman Empire paid great attention to the principle of voluntariness for spreading of Islam in these districts. As the districts was situated far from the capital of Empire, there appeared necessity for protecting it from foreign enemies. The reliable defense system could be realised only by the people who where converted on a voluntary basis. So the Moslem population of the district played an exceptional role for carrying out the Balkan policy of the Ottoman Empire. Only they were responsible for the security and safety of borders of the district.

In the XVIII-XIX centuries while the positions of the Ottoman Empire were weakening the Moslem population played greater role in the struggle of preserving the positions. Already when the capital didn't have contacts with the district the defense system organised by the Moslem population was functioning freely as one body.

So the Moslem population played a major role for carrying out the Balkan policy of the Ottoman Empire.

MODERN BALKAN ROMANINDA KÜLTÜRLERİN VE DİNLERİN ETKİLEŞİMİ

Asena KAYA

Osmanlı İmparatorluğu'nun Balkanlara doğru genişlemesi, beraberinde o bölgelere halkiyatı ve dini getirerek, yerel Müslümanlar ile Hıristiyan insanlar arasındaki ilişkilerin de yolunu açmıştır. Geçmiş Yugoslavya'dan iki modern yazar, Ivo Andrić ve Mesa Selimović de Osmanlı yönetimi altındaki Bosna'yı, yani anayurtlarını tasvir etmektedirler. Andrić'in romanı Drina Köprüsü, Osmanlı İmparatorluğu tarafından inşa edilmiş

olan köprü sembolünü, kültürel grupların bağlantısını canlandırmak amacıyla kullanır ve aynı zamanda da, iki ayrı kültür arasındaki boşluğu da doldurur.

Mesa Selimović'in, derviş Ahmet Nuriddin'in birinci tekil kişi perspektifi ve de az diyalog ve iç gözlemsel ruh arayışı ile kurulmuş olan Derviş ve Ölüm'ü, çoğunlukla kişisel bir bakış açısıyla İslam'a ve de onun düşüncelerdeki yansımalarına eğilir. Bu romanda çelişki, Ahmet Nuriddin'in İslam'a yönelik iç görüşü ve onu çevreleyen psikolojik durumlar tarafından belirtilmiştir. Roman, Selimović'in kendi kardeşinin idamının elemi akseder, Selimović bunu Osmanlı'daki Müslüman yerleşimine odaklanarak, hikâyeyi Ahmed Nuriddin'in baskıcı sisteme karşı olan çabalarına ve gerçekleşen dönüşüme uygular.

Her iki yazar, ölüm ve yaşam, pasiflik ve eylem, güçlü ve zayıf ve hayat ve din gibi evrensel temaları ele alır. Andrić bu temaları köprü'nün perspektifinden yansıtırken, Selimović temaları dervişin ikileminden ve onun doğruyu ve yanlışını soruşturmasından inceler.

* * *

INTERACTIONS OF CULTURES AND RELIGIONS IN THE MODERN BALKAN NOVEL

Aseña KAYA

Ottoman Empire's extension through the Balkans brings together the folklore and the religion to the regions and opened the way of relationships between the local Muslim and Christian peoples. Two modern authors from the former Yugoslavia, Ivo Andrić and Mesa Selimović, portray their homeland of Bosnia under Ottoman rule. Andrić's novel *The Bridge on the Drina* employs the symbol of the bridge which is built by the Ottomans, to illustrate the connection of cultural groups. It also fills the blank between two separate cultures.

Death and the Dervish, by Mesa Selimović, is framed by the first-person perspective of the dervish Ahmed Nuriddin, with little dialogue and introspective soul-searching, it looks into Islam and the reflection of it into the thoughts mostly with an individualistic point of view. In this novel the clash is signified by Ahmed Nuriddin's insight of Islam and the psychological circumstances that surround him. It mirrors Selimović's own suffering of the execution of his brother; he applies it in the story to Ahmed Nuriddin's struggle against the oppressive system, and the transformation that occurs by focusing on the Muslim setting in Ottoman Bosnia.

Both authors handle universal themes, death and life, passivism and action, the powerful and the weak, and life and religion. While Andrić reflects these themes through the perspective of the bridge, Selimović examines them through the dilemma of the dervish and his inner investigation of right and wrong.

DEVOTIONAL WORKS IN THE PRIVATE BOOK COLLECTIONS OF THE MUSLIM CITIZENS OF SARAJEVO 1708-1828

Asım ZUBCEVIC

The Ottoman conquest of Bosnia and the subsequent processes of Ottomanization and Islamization led to the rise of a thriving book culture in Ottoman, Arabic, Persian and Bosnian languages. This development was clearly rooted in the centrality of the book in Muslim civilization. So far our knowledge of the reading interests of the Bosnian public during Ottoman era has been formed largely by two sources: library catalogues that usually include information concerning the provenance of library holdings, mainly in the form of manuscripts, and by a study of works copied by Bosnian scribes which shows the degree of popularity of various works.

However, this paper uses an additional source in the form of kassam defters to present new data about the books owned by more than 800 Sarajevo citizens 1708-1828. While situating its research in the wider context of literacy, education and book culture in Ottoman Bosnia, the paper focuses on one particular genre, i.e. devotional texts in the form of prayer collections, mevluds and religious poems. It shows the titles, the numbers and the frequency of this type of works found among the books owned by Sarajevo citizens across social strata.

OSMANLI DÖNEMİNDE BALKANLARDA İSLAMLAŞMA OLAYLARININ GENEL ÖZELLİKLERİ

Aşkın KOYUNCU

Osmanlı döneminde Balkanlarda meydana gelen İslamlaşma olayları hem Balkan halklarının tarihi hem de Osmanlı tarihinin en mühim meselelerinden biridir. 14-16. yüzyıllarda yapılan iskan ve kolonizasyon hareketleri ile Balkanlarda teşekkül eden İslam, kendisine yerel unsurlar arasından da muntesipler bulmaya başlamış ve bu süreç çeşitli yoğunluklarla Osmanlı hakimiyetinin sonuna kadar devam etmiştir. Öte yandan Balkanlarda iskân edilen Türk nüfusun yanı sıra 16. ve 18. yüzyıllarda Bosna, Arnavutluk, Rodoplar, Girit vs. yerlerde meydana gelen kitlesel İslamlaşma olayları sonucunda Balkanların kültürel, sosyal, dini, etnik ve demografik görünümü değişmiştir. İslamlaşma ilk etapta şehirlerde başlamış ve daha sonra kırsal çevrelere yayılmıştır. İslamın etnik aidiyetlere önem vermemesi Müslümanlar arasında bir özdeşlik yaratmış ve ortak bir İslam kimliği etrafında birleşmelerini sağlamıştır. Bununla birlikte Türk nüfusun yoğun olarak yaşadığı şehir ve köylerde meydana gelen bireysel İslamlaşma olaylarında

mühtediler birkaç nesilde Türkleşirken, kitlesel İslamlaşma olaylarının meydana geldiği yerel unsurlar arasında ana dil korunmuş ve İslam kimliği etrafında bütünleşme gerçekleşmiştir. Buna mukabil Balkan Hıristiyanları Müslümanlaşan yerel unsurları dışlayarak onları Türkleşmiş veya Türklüğe geçmiş anlamlarındaki poturnak, poturi, poturci, poturceni vs. terimlerle tanımlamışlardır. Bu durum Balkanlarda Türk ve Müslüman terimlerinin aynı anlamda kullanıldığını göstermesi bakımından önemlidir. İslamlaşma hareketlerinin sebepleri ve niteliği (gönüllü, zorlama vs.), Osmanlı Devleti'nin İslamlaşma olaylarındaki rolü, derviş ve tarikatların İslamlaşmaya etkisi, mühtedilerin kimlik sorunu vs. konular Osmanlı tarihinin ve Balkan tarih yazıcılığının en mühim meselelerinden biridir. Balkanlarda İslamlaşma meselesi Müslim ve Gayrimüslimlerin statüsü, dinsel, psikolojik, sosyal, ekonomik ve siyasal etkenlerle birlikte değerlendirilmesi gereken bir konudur. Ancak, Balkan tarih yazıcılığında İslamlaşma meselesinin izahının çoğu kez ideoloji alanı olmaktan öteye geçmediği görülmektedir. Türk tarih yazıcılığının ise Balkanlarda İslamlaşma meselesine gerekli ilgiyi gösterdiği söylenemez. Bu konuda herhangi bir monografik eserin henüz yazılmamış olması bu durumu açıkça ortaya koymaktadır. Konu, daha çok iskân ve kolonizasyon hareketleri ile derviş ve tarikatların İslamlaştırıcı misyonu etrafında ele alınır. Bu bildiride Osmanlı döneminde Balkanlarda İslamlaşma sürecinin genel özellikleri ve İslamlaşma olaylarının modern Balkan uluslarının oluşumuna etkisi incelenecektir.

GENERAL ASPECTS OF THE ISLAMIZATION PROCESS IN THE BALKANS DURING THE OTTOMAN RULE

Aşkın KOYUNCU

Islamization movements taking place in the Balkan Peninsula during the Ottoman rule are one of the most significant issues both the history of the Ottoman Empire and of the Balkan people. The Islam, which penetrated into the peninsula through the settlement and colonization policy conducted by the Ottoman authorities from the second half of the 14th c. to the beginning of the 16th c., found new converts among the local peoples and this process continued up to the end of the Ottoman rule. In addition to the Turkish people settled especially in the eastern part of the Balkan Peninsula, mass Islamization events in Bosnia-Herzegovina, Albania, Macedonia, the Rhodopes and Crete between 16th and 18th centuries changed cultural, social, religious, ethnic and demographic aspects of the Balkans. Islamization events started in the towns initially and spread into the rural areas after the second half of the 16th c. That the Islam did not pay attention the ethnic roots of the believers created a common identity among the Balkan Muslims. However, while the individual converts become Turkified in a few generations in the towns and villages where the Turkish people lived in majority, the local peoples Islamized en masse retained their native language and defined themselves according to religious but not their ethnic identities. On the other hand Balkan

Christians excluded the converts from their own ethno-religious community and described them as renegades or poturnatsi, poturi, poturci, poturceni, i.e. Turkified. The latter terms shows that Turk and Muslim words were used as synonym in the Balkans. The causes and character of the Islamization movements (i.e. voluntary or forced) and the Ottoman policy on the Islamization events, proselyting mission of the dervish groups or Sufi orders, identity question of the converts are still controversial issues in the Balkan and Turkish historiography both. Islamization events in the Balkans have to be considered together with the status of the Muslims and non-Muslims in the Ottoman Empire and with religious, psychological, socio-economic, political and regional factors. While, the spreading of Islam in the Balkans has been treated with the nationalist and ideological prejudices in the Balkan historiography in general, the Turkish historiography has been ignorant about this issue and there is not any Turkish monograph on the dissemination of the Islam in the Balkans during the Ottoman rule. We will dwell on this study the general aspects of the Islamization process in the Balkans and its effects upon the making of the modern Balkan nations.

TARİHİ VE SOSYO-KÜLTÜREL AÇIDAN BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI -ASENOVGRAD ŞEHİRİ ÖRNEĞİ-

Aydan YUMEROV

Stratejik açıdan özel bir konuma sahip olan Balkan coğrafyası tarih boyunca bir çok devletin ilgisini çekmiştir. Bu ilgi ve isteğin bir sonucu olarak burada farklı etnik ve kültürel kimlikler birarada yaşamak durumunda kalmışlardır. Osmanlı'nın beş asır süren hakimiyeti bölgede çok farklı sosyal, kültürel ve dini etkiler ortaya çıkarmıştır. Osmanlı'nın bölgeden ayrılmasıyla yaşanan problemler yıllardır devam etmektedir. Buradaki önemli husus, uzun yıllar boyunca burada yaşamış ve bu kültürel yapıdan beslenmiş bölgedeki insanların durumlarıdır. Bölgede yaşayan müslümanların bu süreçte yaşadıkları ve karşı karşıya kaldıkları uygulamalar tarihi ve sosyolojik araştırmalara konu olmuştur. Ancak bu gün gelinen noktada müslümanların karşı karşıya kaldıkları baskı ve zorlamalara karşı dirençleri ile herşeye rağmen yaşadıkları değişim birçok açıdan incelenmesi gereken önemli bir noktadır. Bu tebliğde özellikle müslüman nüfusun en yoğun bulunduğu Asenovgrad'da yaşayan müslümanların sosyal, kültürel, ekonomik ve dini yaşamları ele alınarak kültürel ve dini değişimin boyutları irdelenecektir. Yine farklı din ve kültürlere mensup insanların ortak yaşam alanı olan bu bölgede müslümanların diğer kültür ve din mensupları ile ilişkileri güncel örneklerle tespit edilmeye çalışılacaktır. Tebliğle bölge ülkelerinden Bulgaristandaki müslümanların

tarihi, yaşam özellikleri, sosyal, kültürel, ekonomik ve dini durumları ile bölge insanının bugününün yazılı ve sözlü kaynaklar temelinde ele alınıp bilimsel yaklaşımla değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Sunum gerekli yerlerde görsel malzeme ile desteklenecektir.

THE MUSLIMS IN BULGARIA FROM THE HISTORICAL AND SOCIO-CULTURAL PERSPECTIVE -CASE STUDY FOR THE CITY OF ASENOVGRAD-

Aydan YUMEROV

The Balkan geography of special situation from the strategical point of you had attracted many states throughout the history. As a result of this interest and desire, different ethnical and cultural identities were obliged to live together here. The Ottoman rule which continued for five centuries had led to very different social, cultural and religious effects in the region. The problems coming out following the Ottoman's departure from the region are continuing for centuries. The main point here is the situation of people who had lived here for centuries and benefited from this cultural structure.. The experiences of the Muslims living in the region during this process and the practices which they encountered were the subject-matter of the historical and sociological researchs. However, the fact that the Muslims resisted against the oppressions and coersions they encountered and they experienced the social change today is an important subject from many perspectives. In this paper, the social, cultural, economical and religious life of the Muslims in the region will be presented and the dimensions of cultural and religious changes will be examined. In addition, the relations of the Muslims living in this region which is the common living area of the people of the different religions and cultures with people of other cultures and religions will be attempted to present by means of contemporary examples. With this paper, it has been aimed to study and evaluate the history, living features, social-cultural-economical and religious situations of the Muslims in Bulgaria, one of countries in the region, and their present case on the base of written and oral sources within the scientific approach.. During the presentation, visual materials will be used in necessary cases.

BİR KÜLTÜREL DÖNÜŞÜM PROJESİ: AVUSTURYA MACARİSTAN İMPARATORLUĞU'NUN BOSNA HERSEK'TEKİ DİN VE EĞİTİM ALANINDAKİ UYGULAMALARI

Ayşe Zişan FURAT

1878 Berlin Anlaşmasının şartları gereği idaresi Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'na bırakılan Bosna, 1908 yılında ilhak edilerek Osmanlı'nın elinden çıkmış ve Avusturya-

Macaristan'ın bir parçası haline gelmiştir. I. Dünya Savaşı nedeniyle Avusturya-Macaristan'ın bölgedeki hâkimiyeti kısa süreli olmuşsa da, yüzyıllardır bir arada yaşayan üç farklı etnik/dini gruptan oluşan (Müslüman, Sırp ve Hırvatlar) Bosna nüfusu bu dönemde sosyo-kültürel açıdan pek çok değişime sahne olmuştur. Bölgede mevcut Osmanlı yapısını büyük ölçüde değiştiren bu reformların yanı sıra, bölgeye idareci olarak atanan Benjamin von Kállay'ın (1882-1903) özel çabalarıyla dini ve etnik kimlik ötesinde bir "Bosnalı" kimliği oluşturulmaya çalışılmış ve doğrudan kültürel hayatı etkileyen pek çok uygulamaya başlanmıştır. Bunların en önemlileri arasında dini kurumların Avusturya Macaristan İmparatorluğunun idaresi altına toplanması, yeni eğitim kurumlarının açılması ve bir resmi dilin kabulü sayılabilir. Alınan tüm önlemlere karşın Avusturya-Macaristan'ın bölgedeki "medeni-leşirme politikası" XIX. yüzyılda iyice güçlenen Sırp ve Hırvat milliyetçiliğinin karşısında başarıya ulaşamamıştır. Özellikle birbiriyle yakından ilişkili olan din ve eğitim alanlarındaki reformlar, tasarlananın aksine XX.yüzyıl Bosna'sındaki milli, dini ve sosyal kimlik kökenli çatışmaların temelini atacaktır.

Hazırlanan tebliğde, özellikle Kallay idaresi döneminde Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun Bosna'daki kültür politikası dikkate alınarak, özellikle din ve eğitim alanındaki uygulamaların bölge Müslümanlarının sosyo-kültürel hayatının dönüş(türül)mesindeki rolü tartışılacaktır.

* * *

A CULTURAL TRANSFORMATION PROJECT: RELIGIOUS AND EDUCATIONAL POLICY OF AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE IN BOSNIA (1878-1918)

Ayşe Zişan FURAT

Bosnia, which has been left to the Austro-Hungarian Administration as a result of Berlin Accord in 1878 after almost five centuries of Ottoman rule in the territory, became a part of Austro-Hungarian Empire in 1908 when the annexation took place. Although the rule of Austro-Hungarians lasted relatively short period, mainly because of the first world war broke out in the very same area, the Bosnian population consisting of three different ethnical/religious groups coexisted for centuries together witnessed many important changes in socio-cultural life within this short span of time. Alongside with the reform attempts which aimed to transform existing Ottoman structure, a "Bosnian" identity which described above all the ethnical and religious identities in the land has been introduced with special effort of Benjamin von Kallay who was the administrator of Bosnia between 1882 and 1903. Moreover, many different regulations which had direct impact on Bosnian Muslim's socio-cultural life have taken place. Gathering religious institutions under Austro-Hungarian administration, opening of new educational institutions, introducing the official language should be mentioned among many others. In spite of all precautions undertaken by the administration, "civilizing mission" of Aus-

tro-Hungarians couldn't be accomplished against strengthened Serbian and Croatian nationalism in 19th century. The reform attempts, particularly in the religious and education fields which were closely related to each other at that time, have become most influential factors in grounding the conflicts of 20th centuries' Bosnia based on national, religious and social differences contrary to the Austro-Hungarian plans.

This paper aims to explore Austro-Hungarian cultural policy in Bosnia with a special emphasize on Kallay's period. By examining the works of Austro-Hungarian administration in the fields of religion and education, it is hoped to understand more about the role of this policy in transformation of Bosnian Muslims' socio-cultural life.

BALKANLAR'DAKİ TÜRK KİMLİĞİNE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK - BİRLİKTE YAŞAMA ve KÜLTÜREL UYUM BAĞLAMINDA BİR YAKLAŞIM

Ayşim PARLAKYILDIZ

Genel anlamda Balkanlar'da Türk yerleşiminin; Avar, Peçenek, Oğuz ve Kuman Türk kavimleri sayesinde daha öncelere dayandığı bilinse de, Balkanlar'daki "Türk" kimliği ve Türk medeniyeti anlamındaki araştırmaların, günümüze daha yakın olması sebebiyle Osmanlı İmparatorluğu döneminde yoğunlaştığı görülmektedir. Balkanlar'da Türk kimliğinin oluşmasında siyasî, ekonomik ve tarihî olmak üzere pek çok etken vardır. Ancak unutulmaması gereken bir husus; bu topraklarda Türk medeniyeti ile birlikte aynı zamanda "Türk" kimliğinin devam etmesinin sağlanmasında en önemli etkenlerden birinin de "kültür" olduğudur. Küreselleşme olgusuyla birlikte anılan, birbirini bütünlük tarzındaki "çokkültürlülük", "birlikte yaşama" ve "kültürel uyum" adlı üç kavramdan ikisi "birlikte yaşama" ve "kültürel uyum" Balkanlar'da yaşayan Türkler'in karşılaştıkları sorunların temelinde yer almaktadır. Küreselleşme sürecinde, çokkültürlülüğün tüm göçmenler ve azınlıklar gibi Balkanlar'daki Türkler'i de etkilediği bir gerçektir. Bu nedenle; birden fazla kültürü barındıran toplumlarda başlangıçta çözüm olarak görülen asimilasyonun yerine çokkültürlülüğün kabullenilip benimsenmesi ve bunun sonucunda birlikte yaşama mecburiyetinin beraberinde getirdiği kültürel uyumun Balkan Türkleri üzerindeki etkileri ve sonuçları araştırılması gereken bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte; bu topraklardaki soydaşlarımız, her ne kadar Osmanlı İmparatorluğu döneminden bu yana orada yaşıyor olsalar da, yaşadıkları toplumun kültürüne uyum sağlarken çokkültürlülüğün bir parçasını oluşturacaklarının bilincinde olmaları ve buldukları coğrafyanın vatana dönüşmesi sorunu onları ikilem içerisinde ve zor durumda bırakmaktadır. Bununla birlikte, karşılıklı sosyal etkileşimin kültürel uyumdaki rolü yanında, çokkültürlülük bağlamında kimlik bilincinin nasıl oluştuğu ve Balkanlar'daki soydaşlarımızın buldukları ülkelerde kendi kültürleriyle birlikte ulu-

sal kimliklerini sürdürme arzuları çokkültürlülük içerisinde açıklanmaya çalışılması gereken diğer bir konudur. Balkanlar'daki Türkler'in yaşadıkları ülkelerin toplumlarında karşılaştıkları sorunlardan biri olan genel anlamdaki yabancı düşmanlığı ve islamofobiden kaynaklanan yabancı düşmanlığı sözkonusu ülkelerin devletlerinin politikaları doğrultusunda ortadan kalkabilir. Bu bağlamda, farklı kültürlere sahip toplumların birlikte yaşama sürecinde devletten ne ölçüde destek aldıkları ve bu sayede kültürel uyumun gerçekleştirilmesinde ve tecrübe edilmesinde ne kadar başarılı oldukları da araştırılması gereken bir konudur. Bu çalışmaya, zemin oluşturacak olan bu konular, yukarıda sözünü edilen iki başlık; "birlikte yaşama" ve "kültürel uyum" üzerinden ele alınacaktır.

* * *

AN APPROACH TO TURKISH IDENTITY IN THE BALKANS IN TERMS OF MULTICULTURALISM - LIVING TOGETHER AND CULTURAL CONGRUITY

Ayşim PARLAKYILDIZ

Although it is known that Turkish settlement in the Balkans grounds on early times due to the Avars, Pechenegs, Oghuz Turks and Cuman people, researches on "Turkish identity" and Turkish civilization are majorly seen in Ottoman Empire period. There are a lot of political, economical and historical elements in formation of Turkish identity. But it should be borne in mind that the most important element is "culture" in the continuity of "Turkish" identity. "Living together" and "cultural congruity" are two main problems that Balkan Turks are exposed to. It is a fact that multiculturalism has affected Balkan Turks as well as all immigrants and minorities in globalization process. It is better to accept multiculturalism and cultural congruity instead of assimilation in multicultural societies. Process of transition to multiculturalism and cultural congruity will be examined within the framework of the problems of Balkan Turks. Their desires of maintaining their own cultures and national identities will also be analyzed in terms of multiculturalism. Xenophobia and Islamophobe can be removed in the Balkans by government policies. At this point it has to be also analyzed that whether states support multicultural societies or not. The topic will be analyzed in terms of "living together" and "cultural congruity".

Anahtar kelimeler: Balkanlar'daki Türkler, yabancı düşmanlığı, birlikte yaşama, çokkültürlülük, islamofobi, kültürel uyum, kimlik bilinci ve kimliğini sürdürme arzusu.

CULTURAL DIFFERENCES BETWEEN TURKEY AND BOSNIA: DOES CONVERGENCE EXIST?

Azra Brankovic, Savo Stupar

Bosnia and Herzegovina is a place where many cultures encountered. The first known inhabitants of the region were the Illyrians. The Slavs arrived in the Balkans around 600 C.E. Bosnia and Herzegovina experienced period of Roman culture, Hungarian culture, Ottoman culture, Austrian culture and influence of Jews. Many orthodox and catholic churches, mosques and synagogues witness about openness of Bosnians toward other cultures. During Bosnian history, French consul has been sitting in Travnik, miners from Saska have been digging in Bosnian mines and solders from Persia worshiped their god Mithra in the caves near Jajce.

The Ottoman Empire began to invade the region in 14th century, eventually incorporating Bosnia as a Turkish province. Ottoman presence in the Bosnia and Herzegovina lasted for about five hundred years. During the period in which the Ottomans dominated the area, Bosnians adopted many elements of Turkish culture, including religion; the majority of the people converted from Roman Catholicism or Eastern Orthodox Christianity to Islam. Because of Bosnia's position on the border between the Islamic power to the east and the Christian nations to the west, the Turks held on to the area tenaciously, particularly as their empire began to weaken in the sixteenth and seventeenth centuries.

The aim of this paper is to research differences between national cultures of Turkey and Bosnia and to determine if there is a convergence.

We measured 4 dimensions of national culture:

1. The relation to authority
2. The relation between the individual and the group
3. Concept of masculinity and femininity
4. Ways of dealing with uncertainty and ambiguity

Students at International University Sarajevo who took the course Business Communication in spring semester 2010 answered the questionnaire regarding 4 dimensions of national culture in June 2010. Class consisted of 44 students, half from Turkey and the other half from Bosnia and Herzegovina. Inductive method of expert system will be applied to analyze the questionnaire and give answer on differences regarding national cultures between Turkey and Bosnia and possible convergence.

HARMANLI-TEKKEKÖY HIZIR BABA TÜRBESİ

Bahriye GÜRAY

Kolonizatör Türk dervişlerinin Bulgaristan topraklarındaki ilk faaliyetlerinin Anadolu Selçuklu Sultanı II. İzzeddin Keykavus'un Bizans'taki sürgün hayatı sırasında, 1263-64 tarihinde ve Sarı Saltuk önderliğinde gerçekleştiği kabul edilmektedir. Bu hareketlilik Osmanlı devrinde de katlanarak devam etmiş, dervişlerin kurduğu tekke ve zaviyeler Bulgaristan'daki pek çok bölgenin Türkleşmesi, sosyal ve dini yapısının oluşmasında etkili olmuştur. Günümüzde adı Bogomil olan ve Harmanlı kasabasında yer alan Tekkeköy, bir şeyh ile müritlerinin kurduğu dini bir topluşım yeri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir zamanlar imareti, misafirhaneleri, derviş daireleri, çeşme, bağ ve bahçeleri olduğu anlaşılan yapılar kompleksinden günümüze sağlam halde ulaşabilen tek eser, köyün girişinde yer alan türbedir. Kapalı tipte, sekizgen prizmal gövdeli türbe kubbeyle örtülü olup, doğu cephesinde yer alan giriş bölümü baldaken tarzında düzenlenmiştir. Bölgenin Osmanlı kontrolünden çıkmasının ardından, 1898 tarihinde Aziz Georgi adıyla kiliseye dönüştürülen eser, yeni bir fonksiyonla varlığını devam ettirmiştir. Ancak, değişen politikalar ve cemaat yetersizliğine bağlı olarak kilise fonksiyonu da sona erdirilerek, 1959 tarihinde restore edilerek tekrar eski haline dönüştürülmüştür. Günümüzde terk edilmiş halde olan türbenin inşa ve mezar kitabelerinin kayıp olması, adı ve inşa tarihiyle ilgili farklı görüşlerin ileri sürülmesine neden olmaktadır. Ancak kaynak ve yayınlar üzerinde yapılan araştırmalar, yapının Osmanlı devrinin önemli ailelerinden Timurtaşlarla bağlantılı olduğu düşünülen Hızır Baba'ya ait olduğunu göstermektedir.

* * *

THE HIZIR BABA TOMB IN HARMANLI-TEKKEKÖY

Bahriye GÜRAY

It is accepted that the first activities on the territory of Bulgaria of the Turkish dervishes by leadership of Sarı Saltuk held on during the Anatolian Seljuk Sultan II. Izzeddin Keykavus's exile in Byzantium (1263-64). This activity has continued exponentially in the Ottoman era and lodges established by dervishes contributed to be turkized, the creation of social and religious structures in many regions in Bulgaria. We encounter that Tekkeköy in Harmanlı town which today is known the name of Bogomil, was the aggregation center as a religious place formed by a sheikh and his followers. Once the imaret, the guest house, the dervishes circle, fountains, vineyards and orchards are understood to exist in complex of structures and only the tomb located at the entrance of the village within these structures have reached into the present day. Closed type, octagonal prismatic body tomb is covered with a dome and entrance located on the east side is designed in the style of baldachin. After the region got out of Ottoman control, the tomb was converted to church with the name of St. Georgi in 1898 and continued existence with a new function. However, church function

was ended due to changing politics and inadequate communities, and it was restored in 1959 on converted back to its original state. Today the tomb is abandoned and due to the lost of construction and grave inscriptions different views are put forward about the name and date of construction. However, research on resources and publications show that tomb is belong to Hızır Baba believed to associated with Timurtaş family which is one of the important families in the Ottoman period.

BALKANLARDA İSLAM'IN YAYILMASINDA TASAVVUFUN ROLÜ (AVRUPA VE RUS DİLLİ KAYNAKLAR TEMELİNDE)

Dilavar AZİMLİ

VIII-IX. yüzyıllardan itibaren İslam dünyasında yayılmaya başlayan tasavvuf, X-XII. yüzyıllarda en yüksek gelişim aşamasına ulaşmıştır. Bu dönemde tasavvuf Doğu sınırlarını aşarak İspanya, Sicilya ve Balkanlarda da yayılmakla, sözkonusu bölgelerde İslam'ın yayılmasında özel rol oynamıştır. Tasavvuf Balkanlarda Osmanlı imparatorluğunun gelişine kadar yayılmış olsa da, Balkanlar İmparatorluğun topraklarına katıldıktan sonra kitlesel hal almıştır. Günümüzde de Balkanlarda tasavvuf yaşamaya devam etmektedir. Balkanlardan tasavvuf Avrupa'ya doğru yayılmıştır. XVII. yüzyılda artık Fransa, Almanya ve İngiltere'de tasavvuf terimi kullanılmakla birlikte, taraftarı da ortaya çıkmıştır. Tasavvuf Batı Avrupa'ya yazılı bir şekilde girmiştir. Osmanlı İmparatorluğundaki bazı Batılı aydınlar geri döndükten sonra tasavvufla ilgili yazılar kaleme almaya başlamışlardır. XVII. yüzyılda geniş şekilde Balkanlarda yayılan tasavvufun gelişimi, XIX. yüzyılda Batı Avrupa'da yerli mutasavvıfların ortaya çıkışı ile sonuçlanmıştır. Bunlardan biri de İvan Agueli idi. O, ressamdı. İsveç'te doğmuştu ve Paris'te yaşamaktaydı. Kahire'ye yaptığı geziden sonra Paris'e dönen İ. Agueli, hızlı bir şekilde taraftar toplamış ve tekke kurmuştur. Bu zamandan itibaren tasavvuf Avrupa'da hızlı bir şekilde yayılmakla, bazı kimselerin İslam dinini kabul etmesinde önemli role sahip olmuştur. Balkanlarda tasavvufun yayılma tarihi ise XIII-XIV yüzyıllara kadar ulaşmaktadır. Osmanlıların Balkanlara gelişinden önce dervişler bu bölgelere gelerek İslam'ı yaymaya başlamışlar. Osmanlılar buraya gelinceye kadar yerli halk artık fethetmeye hazır. İslam öncesi Balkanlarda tasavvufun yayılmasında ünlü mutasavvıf Sarı Saltuk'un (ö. 1264) benzersiz rolü olmuştur. Onu Hıristiyanlar da son derece sevmişlerdir. Öldükten sonra mezarı ziyaretgaha dönüşmüştür.

THE ROLE OF THE SUFISM IN SPREAD OF THE ISLAM IN BALKANS (ON THE BASIS OF THE EUROPEAN AND RUSSIAN LITERATURES)

Dilavar AZIMLI

Sufism began to be spread in the Islamic world since the VIII-IX centuries reached to the stage of the highest development in the X-XII centuries. At the time got over the boundaries of the east, Sufism with spreading to Spain, Sicily and Balkans played the exceptional part in dissemination of the Islam in those territories. If Sufism spread in Balkans till the coming of the Ottoman Empire, got popular character after Balkans were added to the territory of the Ottoman Empire. Sufism is living now in Balkans now. Sufism spread towards Europe from Balkans. In the XVII century adjoining with the term Sufism were already found its supporters in France, Germany and England. Sufism entered the Western Europe in written form. Some intellectuals of Western Europe which were in the Ottoman Empire after coming back began to write about Sufism. Widely spread in Balkans in the XVII century had already brought up local Sufis in Western Europe in the XIX century. One of them was Ivan Agueli. He was a painter. He was born in Sweden and lived in Paris. After his travel to Cairo I. Agueli coming back to Paris soon finds supporters and formed a Sufi home there. Since this time quickly spreading in Europe Sufism plays the important part in conversion of some people to the Islam religion. But the history of spread of Sufism in Balkans goes back to the XIII-XIV centuries. Before the Ottomans' came here indigenous population was already ready to this conquest. The famous Sufi Sari Saltuk had had (died in 1264) an invaluable role in spreading of Sufism before Islam in Balkans. Christians loved him very much. His grave has become the place of pilgrimage after his death.

COMPARATIVE REVIEW OF ISLAMIC EDUCATION IN BOSNIA AND HERZEGOVINA. (WITH A FOCUS ON THE CURRENT SITUATION OF BOSNIAN EDUCATIONAL SYSTEM).

Dina SIJAMHODZIC - NADAREVIC

Institutional Islamic education in Bosnia and Herzegovina began with the Ottoman presence from the mid of fifteenth century, with the establishment of the first mosque and the establishment of the first primary school in 1477, the first (Firuz Bey) madrasa (1506). In addition to maktabas, muallimhanas and madrasas, there were ruždije - state-secular schools and other professional schools.

Islamic education continued to have considerable space in Bosnian public schools during the reign of Austro-Hungarian Empire (1878-1918) and later on Yugoslavian Monarchy up to the end of Second World War. However, with the arrival of communist regime the religion and religious affairs largely lost their previous public status.

After the collapse of socialism and the end of the war (1992-1995), confessional or denominational religious education became part of curricula in many primary and secondary schools. In 2009 the school subject "Culture of Religions" was introduced in some secondary schools intended for students who belong to different religious traditions.

Islamic education at secondary school level also takes place in the madrasas. In BiH, currently operate six madrasas. Higher Islamic education in BiH takes place at the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo (established in 1977), the oldest and most prestigious higher education institution and the Islamic Pedagogical Faculties in Zenica and Bihac established after the war (1995).

* * *

THE FEMALE ISSUE IN THE BOSNIAK PROSE WRITING FROM THE END OF 19TH CENTURY AND THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY

Dzenita KARIC

Turbulent times of the 19th and 20th centuries brought many changes into the Bosniak society. One of the more prominent was the transformed role of women and that found its echo in the Bosniak literature dating from this period. Confusion, but also the strong sense of mission marked prose writings which dealt with this theme in one way or another. Therefore, our work shall focus onto the works dealing with this theme whether directly or indirectly. Three main works we are focusing on are: Edhem Mulabdić's *Zeleno busenje*, the first Bosniak novel, Abdurezak Hifzi Bjelevac's novel *Minka* (but with important references to his other works) and Nafija Sarajlić's *Teme* (a collection of short stories and essays) – the third writer is the first Bosniak short-story writer, and her works are supposed to shed some light to the female perspective of the social and cultural context of the time. The main purpose of the work is to show the transformation of the question of women during this time which ranged from the silent and seemingly harmonious acceptance of the traditional environment to the westernization and conflicts which occurred related to this issue. The authentic voice of the Bosniak woman must be found in the works of its first woman-writer in the modern sense of the word.

THE FOLK RELIGION AMONG THE BOSNIAN MUSLIMS

Enes KARIC

Bosnian Muslims in their religious tradition have many elements of folk or popular faith among which we can point out: the performance of pious gatherings, duas and regular prayers on the river springs, mountain tops, by the great caves...

There are also the ceremonies related to the name givings, rain duas, mawluds, hatmas, etc.

In the folk religion of Bosnian Muslims we can clearly see the continuation of the former tradition, whether Slavic polytheistic or Christian tradition, and the Islamic tradition which came and spreaded among the Bosnian Muslims.

The sufi orders were tolerating the folk religious customs, they affirmed and nourished them.

In Bosnia for a couple of centuries exists the certain tension between the folk religion of Bosnian Muslims and the officially interpreted Islam from Sarajevo and official madrasas.

ARNAVUTLUK'TA MÜSLÜMAN TOPLUĞUNUN DÖNÜŞÜMÜ VE DİNİ YAPILAR ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Ermal NURJA

1912 yılından sonra milletlerarası kararıyla oluşturulan Arnavut Cumhuriyetinin nüfusunun % 75-ini Müslümanlar teşkil etmekte idiler. Arnavutluk devleti sınırları içinde toplam 1000 Osmanlı yapıtları bulunmakta idi. Bu yapıtların çoğu dini-kültürel amaçlı yapılar idi. Ta ki 1967 yılında Arnavutlukta gerçekleştirilen Kültür devrimi arifesinde ve bir yıl içinde elin parmaklarıyla sayılacak kadar ayakta bırakılan yapıtların dışında, toptan yıkılışına kadar gidildiği yıla kadar. Bu şekilde yirminci yüzyılda Arnavutluk Cumhuriyetinde dünya'da benzeri hiç görülmemiş bir olaya imza atıldı. O da İslam dini olmak üzere ülke içinde bulunan bütün dini kurumların kapatılması, ateizmin devletin anayasal unsuru edinmesi ve bunun ardında ülke çapında bulunan bütün dini yapıtlarının yıkılması idi. Buna benzer dünya'da bir başka örneği bulunmak zordur. Söz konusu araştırmamızda Arnavutluk'ta ateizmin ilanıyla sonuçlanan serüvenin II Dünya savaşından sonra Arnavutluk'ta iktidara gelen komünist klikanın nasıl başladığını, geçirmiş olduğu evreleri ve birkaç yüzyıllık bir dönem içinde meydana getirilmiş olan yapıtların hangi şekilde bir-iki sene içinde yerle bir edildiğini, Arnavut Devlet Arşivinde bulunan belgeler ışığında aydınlatılmaya ve anlatılmaya çalışılacaktır. Bu çalışma hem Bal-

kan'lardaki eski medeniyet tarihini bilme, hem de onu yeniden inşa etme noktasında araştırmacılar için bir kaynak desteğini sunma çabalar sonucunu teşkil edilmektedir.

* * *

TRANSFORMATION OF MUSLIM SOCIETY IN ALBANIA AND ITS INFLUENCE ON RELIGIOUS BUILDINGS

Ermal NURJA

The Republic of Albania was created with the international decision after 1912. 75% of the population is Muslims. The Ottoman works within the borders of the Albanian state were approximately 1000 in total. Most of them for religious and cultural uses.

This until year 1967 when all of these buildings except a few of them that can be counted with a hand's finger have been destroyed on the eve of the Cultural Revolution and within a year. This was unique in the world in the twentieth century. Albania was signed to an event without precedent. All of religious institutions have been closed and religious buildings were destroyed. Atheism has been made a constitutional element by the state. To find another example like this is difficult in the world history. In our research we attend to study in the light of the documents that are preserved in Albanian State Archive, which was the adventure the Communists came to power in Albania after the Second World War and the way how they destroyed within one or two years all the buildings that were the accumulation of some centuries of ottoman state here in Balkan.

This essay presents an effort to offer a source to the researchers who are interested about the ottoman civilization history in Balkan and to who is interested to rebuild it in the light of archival documents.

RE/CONSTRUCTION OF IDENTITY AND ITS SUSTAINABILITY

Fahredin Shehu

Intellectual narrative of identity in Kosova manifested two extremes in post- conflict circumstances. Many debates in Media; written and electronic as well as roundtables have been conducted in order to clarify its role and the path that Kosova shall precede, in a newly created reality. The issue of National anthem, Flag and other Statehood distinctive, has been broadly debated.

In Kosova case the History of Identity construction is somehow similar to other weak then Nations that are divided in two up to five confessions that imposes inability to create a common Identity consciousness and this is perceived as weakness as its fragments (read: religions) in historical turmoil are affiliated and oriented, mainly disoriented in channels

where may find support and/ or protection or in extreme cases dominion over other groups in that compound in order to unite its sibling fragments that differs in Religion for instance, into joint denitrifying characteristic until total assimilation into the manifestation of attributes of the dominator.

Several examples will be given to give more light to this debatable issue.

ÇAĞDAŞ BOSNA'NIN DİN ANLAYIŞININ GELİŞMESİNDE OMER NAKIČEVIĆ'İN ROLÜ

Fikret KARAPINAR

Omer Nakičević, Saraybosna İslami İlimler Fakültesi'nde Hadis profesörü olarak çalışmıştır. Çağdaş Bosna'nın din eğitimi ve sosyo-kültürel hayatında etkili olmuş kişilerden biridir. 2 Ocak 1927 yılında Teocak'ta doğmuştur.

Saraybosna Gazi Hüsrev Bey Medresesi'nden 1947 senesinde mezun olmuştur. Belgrat Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nde okurken 1949 yılında tutuklanmıştır. Serbest bırakılmasının ardından aynı üniversitede Doğu Dilleri ve Edebiyatı bölümünü bitirerek nihayet 1962'de lisansını tamamlamıştır. Kahire Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde (1968) yüksek lisansını, Belgrat Üniversitesi Filoloji Fakültesi'nde (1981) ise doktorasını yapmıştır. Yirmi üç yıl çeşitli kurum ve kuruluşlarda görev yaptıktan sonra, Kasım 1982'de Saraybosna Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'ne hadis hocası olarak atanmıştır. 2000 yılında emekli oluncaya kadar fakültede, hadis bilim dalı öğretim üyeliği yanı sıra on küsur sene dekanlık görevinde bulunmuştur. Emekli olduğu halde halen fakültede ders vermeye devam etmektedir.

Bosna bağımsızlık mücadelesinde merhum Aliya İzzetbegović ile birlikte hareket eden Nakičević, onun zor günlerine şahit olan ender kişilerden biridir. Bununla birlikte günümüz Bosna'sının oluşumuna siyasi, kültürel ve bilimsel açılardan katkı veren önemli şahsiyetlerden biridir.

Nakičević, yurtiçi ve yurtdışında çeşitli sempozyum ve konferanslarda (19) bildiri sunmuştur. Kur'an, hadis ve Arap şiiri başta olmak üzere, İslam'ın Avrupa kıtasındaki kaderi gibi konularda çeşitli makaleler (39) yayımlanmıştır. Hadis ve Hadis usulü, Kur'an ve Arapça öğretimi gibi değişik alanlarda telif eserleri yayımlanmış (22), Fî Zilâli'l-Kur'an ve Sübülü's-Selam adlı eserleri çevirmiştir.

Bu bildiride, Nakičević'in kaleme aldığı tebliğ, makale ve eserleri ile çevirdiği kitaplardaki amaçları çerçevesinde temel anlayışı ortaya konmaya çalışılacak ve kendisiyle de konu çerçevesinde gerçekleştirilen bir mülakattan yararlanılacaktır.

THE ROLE of OMER NAKIČEVIĆ in the DEVELOPMENT of CONTEMPORARY BOSNIAN UNDERSTANDING of RELIGION

Fikret KARAPINAR

Omer Nakičević has worked as a professor of hadith in the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo. He is one of the most influential people in contemporary Bosnia's religious education and socio-cultural life and he was born in January 2, 1927 in Teočak.

Nakičević graduated from the Gazi Husrev-Begova Madrasa Sarajevo in 1947. Studying at the University of Belgrade Faculty of Philosophy, he was arrested in 1949. Following his release, he finally graduated from Eastern Languages and Literature at the same university in 1962. He completed his MA at Cairo University Faculty of Arts (1968), and PhD. at the University of Belgrade Faculty of Philology (1981). After working in various institutions and organizations for twenty-three years, he was appointed to Sarajevo University Faculty of Islamic Studies as a professor of hadith in November 1982. Until his retirement in 2000, he was a dean for approximately 10 years as well as being a hadith professor. Although retired, he still continues to teach at the same faculty.

Nakičević is one of the rarest people who struggled along with Alija Izetbegović during Bosnia's Independence Struggle. At the same time, he has been a famous person to help contribute to the formation of Bosnia's political, cultural and scientific.

Nakičević, both at home and abroad in various symposiums and conferences, presented many papers and published various articles on issues like the fate of Islam in the European continent as well as Qur'an, Hadith and Arabic poetry. He has written various works in various fields such as Hadith, Usul al-Hadith, Qur'an and Arabic education. He has translated Fi Zilal al-Qur'an and Subul al-Salam.

In this paper, the role of Omer Nakičević in the development of contemporary Bosnian understanding of religion will be examined and his works and an interview with him will be benefited.

CHALLENGES FACING THE BALKAN MUSLIMS IN THE BEGINNING OF THE 21TH CENTURY

Fikret KARCIC

This paper aims to identify main challenges facing the Balkan Muslims in the beginning of the 21th century by relying on historical experience of these groups in previous times and comparative developments among other Muslim communities living in similar conditions.

Starting point of this author is that being a Balkan Muslim represents a regional identity. Constitutive elements of this identity are Sunni, Hanafi, Maturidi normative teaching of Islam, belonging to the Ottoman Islamic cultural zone, survival of certain pre-Ottoman customary practices, experience of life under non-Muslim rule in post-Ottoman times, undergoing the process of secularization in Communist times and different levels of Islamic revival in post-Communist times.

That identity has not been a subject of self-reflection in modern times due to traumatic experience of the Balkan Muslims during the 20th century. This century was marked in the history of the Balkan Muslims by wars, migrations, territorial and demographic losses. Political fragmentation of the Balkans led to the fragmentation of the consciousness of the Balkan Muslims which manifested itself in the lack of understanding of mutual interdependence of the destiny of the Balkan Muslims. Overcoming this fragmentation is one of the biggest challenges of the religious and intellectual leadership of the Balkan Muslims. Other challenges include keeping vitality of the indigenous traditions of living Islam, responding to the challenges of post-modernity and integrating into the body of Muslims of European Union. Experience of the Balkan Muslims in dealing with the challenges of modernity could be useful for the new emerging identity—that of European Muslims.

SUSTAINING TURKISH URBAN IDENTITY IN MACEDONIA

Frances TRIX

Major cities of southeast Europe like Sarajevo and Skopje developed under Ottoman rule. Urban Muslims in these Ottoman cities spoke Turkish. In the 19th and 20th centuries, when the Ottomans were pushed out of most of the Balkans, two million Muslims were killed or expelled (McCarthy, 2001), leaving remnant urban populations of Turkish speakers.

In this paper I explore four strategies of Turkish speakers to maintain their cultural identity in Macedonia after World War II. I also emphasize the challenge of a Muslim people in socialist Yugoslavia who were targeted for expulsion.

The first strategy was the short-lived Turkish cultural association, Yücel, that was active from 1941 to 1948 (Ağanoğlu, 2006). It ended when its leaders were executed and sixty members were imprisoned in a spate of state terrorism designed to make Turkish speakers leave Macedonia for Turkey.

The second strategy was a Turkish newspaper, Birlik, that was founded in 1944. Birlik served as the Turkish newspaper for Macedonia until 2004 and was an important source for community news and an outlet for poets and writers.

The third strategy was the founding of the Turkish People's Theatre in 1950 in the market area of old Skopje. It continues to this day although it now produces programs in Albanian and Turkish.

The fourth strategy was the establishment in 2006 of a trilingual preschool (Turkish, Albanian, Macedonia) in Gostivar. It is funded by Turkish speakers who were forced out of Macedonia in the 1950s and who achieved material success in Turkey.

BOSNIA AS BARZAKH – THIRD SPACE AS A METAPHOR FOR THE CONSTRUCTION OF IDENTITY IN DŽEVAD KARAHASAN'S NOVEL NOĆNO VIJEĆE (NIGHT COUNCIL)“

Gabriela VOJVODA- ENGSTLER

Focus of the consideration are conceptions of space and their impact on the construction of cultural identity in the novel *Noćno vijeće* (2005, *Night Council*) by the Bosnian-Muslim writer Dževad Karahasan. The plot is situated on the eve of the war in Bosnia in 1991. Searching for his identity, the protagonist Simon, a Serbian doctor from Berlin, returns after 25 years to his home town Foča. Several murders of Muslim inhabitants lead the protagonist in the past of Bosnia. By producing the topos Barzakh as a metaphor for Bosnia Karahasan succeeds in narrative dealing with the Islamic mysticism and connecting the topoi West and East to a Third space where the search for the Bosnian identity takes place. The postcolonialist conception of Third Space by Homi Bhabha, the theories of collective and cultural identity by Aleida and Jan Assmann, the studies on sufism and the conception of the Barzakh by Salman Bashier and Annemarie Schimmel provide a basis of interpretation illustrating the relation between space and identity before the background of the Yugoslavian wars. For Bosnia, the many voices of cultures and religions, i.e. Islam, orthodox and catholic Christianity, Judaism, are highly relevant for the construction of identity that in Karahasan's novel is searched for.

BALKANLAR”DA MEVCUT ESKİ TÜRK MENŞELİ TARİHİ TOPONİMLER.

Galibe HACIYEVA

Türk tarihinin en eski katmanlarından haber veren kaynaklardan birisi de toponimlerdir. Türk halklarının tarihinin öğrenilmesinde toponimika ilminin daha da

geliştirilmesi ve çeşitli bölgelerde Türk halklarının tarihini yaşatan mevcut coğrafi adların ilmi araştırılması çok büyük önem taşımaktadır. Balkanlar üzere aparılan toponimik araştırmalar gösteriyor ki, bu alan tarihen eski Türk etnoslarının ilkin meskunlaştığı ve sahip oldukları tarihi topraklardır. Bu faktör eski devrlerden Türk kavimlerinin, aynı zamanda bu kavimlerin diline ait çeşitli semantik anlam yansıtan adların toponim ve hidronimlerin vasıtasıyla çağdaş devrimize kadar mevcut olması ile kanıtlanıyor. Balkanlar"daki coğrafi adların büyük bir kısmını etnonimlerden türemiş adlar yansıtmaktadır. Balkanlarda mevcut ırmak, köy, pınar, kent, dağ adlarında Türk tarihini yansıtan eski kavim, kabile ve etnos adlarının araştırılması ümumtürk tarihi ve dilciliyi, aynı zamanda Türk halklarının tarihi menşe ve teşekkülü konusunun da öğrenilmesinde çok büyük önem taşımaktadır. Balkanlarda çeşitli dil gruplarına ait toponimler mevcut olsa da, bu toponimlerin bir çoğu menşe itibarile esasen Türk dili ile bağlıdır. Eski Türk toponimiyasının çağdaş devrümüze kadar olan tarihi geçit dönemlerine dikkat ederse bir çok bölgelerde olduğu gibi, Balkanlarda da tahrif edilip değiştirilen Türk menşeli toponimlere raslıyoruz. Zaman geçtikçe bu coğrafi adların bir çoğu toplumun dilinden çıkarılarak unutulmuşsa da, bir çoğu tarihi proseslerin neticesi olarak değişikliğe uğramış, fonetik evezlenme ile semantik anlamı tahrif edilerek değiştirilmiş dil bakımından anlamı belirlenmeyen toponimlere çevrilmiştir. Araştırmalardan anlaşıldığına göre Balkanlarda"ki toponimlerin tarihi m.ö. çok eski çağlara gitmektedir. Bu toponimlerin araştırılması Türk dilinin tarihi durumunu ortaya çıkarmakla beraber, aynı zamanda Türk halklarının etnogenezi, eski mitoloji inancı, toplumsal-felsefi görüşlerinin aydınlaştırılması için de büyük imkanlar oluşturur.

EXISTING ANCIENT TURK IN THE BALKANS OF ORIGIN TOPONIMYS.

Galibe HACIYEVA

One of sources informing from the most ancient layers of the Turkish history assumes very big importance learning in the scientific picture of the existing geographical names immortalizing the history of the Turkish people in the different territories for the more developping the toponimika science of the history of the toponimys .Turk people. Toponimik carried out on Balkans shows investigations that these territories are primary historical land settled antique Turkish etnonims. It shows shame that much, of the names of ancient the whereabouts in the Balkan Turk been which has arisen thousand for years BCs of origin toponimys. Settled, coming until our time with the help of the toponimys and hidronimys of the different names at the same time conveying semantic meaning about the language of these kins affirms this historical truth the fact of the Turkish kins from ancient times primary. Investigating of the names of ancient kin immortalizing the Turkish history in the names of existing river in the Balkan, lake, village, city, tribe and etnos historical all-Turkish historical and the linguistics, I am very big front and historical origin and the formation of the Turk

people are carrying at the same time in the learning of problem. Toponimlerin in the Balkan somebody concern to group of different language, investigations affirm being ancient Turk toponimys of the more parts of these geographical names. Big one part of this toponimys etnonimes is geographical names which have been generated. Historical toponimys carried the ancient Turk etnonimes name affirms being historical territories possessed to these land in the Balkans. Toponimik are clear from investigations that majority of existing toponimys having to the ancient history in the Balkan is connected with origin by according Turkish mostly. But ancient life lived in the Balkans at present Turks very of toponimys which inform the point, name of the different objects simply result of the historical processeses and which has suffered to the change, the semantic meaning with/by definite the substitution phonetic substituted, translate, or the toponimys of which meaning is not been clear have been turned according to the possession of language. History of the investigating of this toponimlerin creates opportunity to the restoration of the phonetic variants suffered in the process of the development.

EFSANEDEN GERÇEĞE: OSMANLILARIN BALKANLARI FETHİNDE İSLAM DİNİNİN ROLÜNE DAİR TESPİTLER

Galip ÇAĞ

Avrupa'da Fransız İhtilali sonrasında başlayan çözülme ve ulusçu isyanlar neticesinde kurulan yeni Balkan devletleri, kurdukları bu yeni devletlerin meşruiyetini aslında var olmayan ancak baştan inşa edilen bir geçmiş örüntüsü ile sağlamaya çalışmışlardır. Yeniden yazılan bu hayali geçmişin en önemli kısmı ise şüphesiz ki Osmanlı idaresinin bölgeye ulaşması sonrasındaki gelişen olaylardır.

Kurgu tarih olarak da ifade edebileceğimiz bu yeni eserlerde, Türklerin / Müslümanların Balkanlara ulaşması ile adeta bir kıyımın başladığı ve bölgenin adeta inim inim iniletilerek "kılıç zoru ile" İslamlaştırıldığı iddiası vurgulanmış, bu sayede Osmanlı barbar, hakimiyeti altındaki Balkan ulusları ise mazlum, kültürleri silinen birer unsur olarak gösterilmiştir.

Bu çalışmada Osmanlı Devleti'nin yukarıda bahsi geçen iddiaların aksine Balkanlarda sonraları istimalet olarak adlandırılan bir usulle hoşgörü merkezli bir fetih hareketinde bulunduğu dair tespitlere yer verilmiştir. Bu tespitlerin bir kısmı her ne kadar zaman içerisinde birer efsane haline gelmişse de bugün bilhassa yerel kaynaklarda halen yer bulmaları, onlara gerçeklik paylarını arttırıcı bir nitelik kazandırmaktadır.

Çalışmamızın hem İslamın insanları kendilerinden olmayanlara karşı dahi mutedil bir tavra bürünmeye sevk etmesi hem de Osmanlı'nın basit bir fatihler birliği olmaktan

öte planlı ve misyonu olan bir şuurulu fatihler topluluğu olduğu noktasındaki değerlendirmelere katkı sağlamasını umuyoruz.

* * *

FROM LEGEND TO THE REALITY: SOME FINDINGS ON THE ROLE OF ISLAM IN THE CONQUEST OF BALKANS BY OTTOMANS

Galip ÇAĞ

New Balkan countries that was set up after dissolution and national rebellions following French Revolution in Europe tried to prove their presence by not dating back to the past but pretending to be dating back to the past. Undoubtedly, the most important part of that imaginary past is the events that took place after Ottoman rule reached that region.

In these new pieces which can also be named as 'fiction history', it was emphasized that destruction started as soon as Turks / Muslims arrived Balkans and all Balkans were conquered by just sword force. In this way, Ottomans were reflected as fierce and Balkan nations under Ottoman rule were reflected as the innocent nations whose cultures were wiped away.

In the current study, some findings are available that show the fact that Ottomans conquered Balkans with high tolerance, which are on the contrary to the claims presented above. Although some of these findings seemed legendary over times, nowadays these findings are still available in local information sources. And that fact shows the credibility of the current assertion.

We hope our study to lighten people on the fact that Islam inspires to be fair towards even unbelievers and Ottomans are not just a combination of conquerers but a planned and missioned combination of conquerers.

OSMANLI SON DÖNEMİNDE KOSOVA'DA İHTİDÂ (İSLÂMLAŞMA SÜRECİ) ÜZERİNE BAZI DEĞERLENDİRMELER

Halide ASLAN

Coğrafi ve jeopolitik açıdan önemli yolların birleşme ve kesişme noktasında bulunan Kosova, ilk çağlardan itibaren değişik dinlere mensup muhtelif kavimleri barındırmıştır. Bunlardan biri de Müslüman Türklerdir.

Biz bu tebliğimizde, dinlerden etkilenme olgusunun en üst noktasını oluşturan karşı dini kabulün bir yönü olmak üzere, Kosova tarihinin oldukça kısa bir devresinde 1880-

1910 arasındaki ihtidâ ve buna bağlı konular üzerinde duracağız. Diğer dinlerden İslam dinine geçme, İslam'ı kabul etme anlamına gelen ihtidâların mekan olarak Kosova ve zaman olarak Osmanlı'nın son dönem düzlemlerindeki yansımaları çalışmamızın hareket noktası olacaktır. Esas olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki çalışılmamış belgelere dayanacak olan tebliğimizin Kosova'nın bu dönem sosyal tarihine katkı sağlayacağını ümit etmekteyiz.

Bilindiği gibi Kosova bölgesi 1389'dan itibaren Osmanlı Devleti sınırları içerisinde yer almış, uzun yüzyıllar boyunca yerli halklarla Müslüman Türkler birlikte yaşamışlardır. Bu birliktelik, kaçınılmaz biçimde çok yönlü etkileşimlere imkan sağlamıştır. Bu durumun ortaya koyduğu kalıcı görünümleri bugün de takip etmemiz mümkündür.

Toplumlar arasındaki ilişki ve etkileşim söz konusu olduğunda, din alanının önemli bir yer tutacağı şüphesizdir. Bu çerçevede yerli halkların dini pratikleri yer yer Müslümanlar üzerinde etkili olabildiği gibi, İslâm dini de bölge yerlilerinin hayatında önemli izler bırakmıştır.

Bu izlerin devamı olarak, biz tebliğimizde Osmanlı coğrafyasında Kosova'da belirli bir dönem içeren arşiv belgeleri ışığında, ihtidalarla ilgili değerlendirmelerimizi ortaya koymaya çalışacağız

SOME COMMENTS ON THE CONVERSION [TO ISLAM] IN KOSOVO IN THE LATE OTTOMAN PERIOD

Halide ASLAN

At the junction of important geographical and geopolitical roads, Kosovo has been inhabited by various tribes from different religions since the antiquity. One of these are the Muslim Turks.

As it is known, Kosovo region had been within the borders of Ottoman Empire since 1389 and for a long period of time local people and Muslim Turks lived together. This togetherness inevitably led to multisided interactions. Today we can still observe this permanent picture there.

When inter-social relationships and interactions are taken into account, religion will undoubtedly bear great significance. The ritual practices of the local peoples have had some profound impacts over the Muslim society, or vice versa. In this paper, we will be focusing on the conversion to Islam, which is regarded as the most important turning point in the interaction of the religions, between the short period of 1880 and 1910 and related issues. Our paper, based on the unstudied documents taken from the Prime Ministry Ottoman Archive, will shed light upon the history of Kosovo and conversions in that period.

AUSTRO-HUNGARIAN POLICIES TOWARDS MUSLIMS IN OCCUPIED MONTENEGRO IN THE FIRST WORLD WAR

Heiko BRENDEL

For centuries Montenegro was a principality under formal Ottoman suzerainty, and not until 1878 it gained full independence. In the 19th and early 20th centuries Montenegro multiplied its territory to the disadvantage of the Ottoman Empire. On the eve of the First World War, the majority of Montenegro's populace were Orthodox Serbs, but more than 25 percent were Sunni and Catholic Albanians and about 12 percent were Slavic Muslims. Even more, the two largest towns of Montenegro, Peja and Gjakova, were Albanian.

In the First World War Montenegro sided with Serbia and was occupied by Austro-Hungarian forces in the beginning of 1916. Already in late 1914 jihad on behalf of the Ottoman government had been declared, urging all Muslims to take up arms against the Entente. Therefore, but mostly because of their treatment by the Montenegrins since 1913, the Muslims of Montenegro welcomed occupying forces as liberators.

A military general government was installed in Montenegro in March 1916. This administration – decreed by Emperor Francis Joseph I – respected the peculiarities of the local populace from the beginning: In districts mainly inhabited by Muslims and especially Albanian Muslims, the Austro-Hungarians supported the implementation of the sharia. Furthermore, imams from Bosnia-Herzegovina were sent to Montenegro to minister orphaned religious communities there.

The Austro-Hungarian military administration's policy towards Muslims in Montenegro was at the best a partial success, especially due to the undecidedness in Vienna and Budapest on the future of Montenegro. There were some gleams of hope, the cooperation between the Austro-Hungarian occupiers and the Muslims occupied in Montenegro was quite fruitful. But the Austro-Hungarians failed in balancing the interests of Christians and Muslims in Montenegro. In 1918, the ethnic and religious tensions around Peja and Gjakova even escalated into violence and anarchy. The hopes of the Albanian and Slavic Muslims in Montenegro for »liberation« had been disappointed.

BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARININ DİNSEL KİMLİĞİ

İbrahim YALIMOV

Azınlıklar küreselleşme çağında ulusal ve dini kimliğini kaydetme tehlikesi ile yüz yüze gelmektedirler.

Bulgaristan Müslüman topluluğu genellikle Osmanlı döneminde Anadolu'dan gerçekleşen göçler ve yerli halkın belirli bir kesiminin İslamiyeti Kabul etmesi sonucu

oluşmuştur. Bugün çoğunluğu Türktür. Pomaklar'da önemli bir gruptur. Bir milyona yakın Rom (çingene) vatandaşın yarısı Müslüman azınlığı içinde yer almaktadır.

Osmanlı iktidarı Balkanlardan çekildikten sonar Müslümanlar bir azınlık durumuna düşmüşlerdir. Ezici çoğunluğu bugüne dek İslam inancına sahip dinsel bir azınlık olduğu bilincindedir. Yüzde doksanı Sünni diğerleri ise Alevi mezhebindedirler. Her iki topluluk Sufizimden etkilenmişlerdir. İslam'ın estetik ve ahlaksal temelleri üzere kendine özgü bir kültür oluşturmuşlardır.

Yirminci yüzyılın ilk yarısında Müslüman topluluklar giderek etnik (ulusal) nitelik kazanmaya başlamışlardır. Türkler bugün kendilerini Türk ve müslüman olarak algılamaktadırlar. Romların etnik bilinci hala pek sabit değildir. Pomaklar ise Türk ve Bulgar kimliği arasında bocalamaktadırlar.

Bu azınlıkların etnik kimlik konusunda belirsizliğin başlıca nedeni bulgar iktidar çevrelerinin homojenleştirme politikasında aranmalıdır. Daha 93 Harbinden sonara bunlar Rom ve Pomakların kimliğini değiştirme deneyinde bulunmuşlardır.

Totaliter rejim ise tüm Müslümanların dinsel kimliğini ateizmi yayarak ortadan kaldırma yeltenişlerinde bulundu. Etnik kimliklerini değiştirme amacıyla kampanyalar düzenlendi.

Demokratik dönemde azınlıklara Anayasa ve diğer bazı yasalarla belirli dinsel, politik ve kültürel haklar sağlanarak kimliklerine dönerek pekiştirme olanakları sağlandı. Ama bu hakların hukuksal temeli ve uygulama alanları dar tutuldu. AB'ne üye olduktan sonra söz konusu hakları kısıtlama eylimi belirdi.

Öyle ki Bulgaristan'da Müslümanlarının dinsel, etnik ve kültürel kimliğini koruyup geliştirme hakları güvence altına alınamadı, kimliği geliştirmek için gerekli koşullar sağlanmadı.

* * *

THE RELIGIOUS IDENTITY OF THE BULGARIAN MUSLIMS

İbrahim YALIMOV

In the age of globalization the minorities face the danger of losing their national and religious identity. The Muslim minority in Bulgaria generally has appeared as result of migrations from the Anatolia during the ottoman period and the embracement of Islam by certain part of the native population. The majority of the Bulgarian Muslims today are Turks. The Pomaks are also an important group. Nearly the half of the Roms (the gypsies) who are about half a million are also part of the Muslim minority.

After the withdrawing of the Ottoman rule from the Balkans Muslims became in the position of minority. The prevailing majority carries the consciousness of being of Islamic faith. Ninety percents of the Muslim minority are Sunni and the rest are of Shia (Alawi) orientation. Both of the communities has been influence by Sufism and have built on the esthetic and moral basis of Islam particular culture of their own.

In the first part of the 20th century the Muslim communities gradually have gained ethnical (national) character. So the Turks today see themselves as Turks and Muslims. The Roms still don't have fixed ethnic consciousness. The pomaks are hesitating between the Turkish and the Bulgarian identity.

The main reason for the unclearness in the topic of the ethnic identity of the mentioned minorities must be searched in homogenization policy of the ruling Bulgarian political circles. Even after the 1878 Russian-Turkish war they have made an attempt to change the identity of the Roms and the Pomaks.

By spreading the atheism the totalitarian regime has tried to destroy the religious identity of the Bulgarian Muslims and special campaigns have been arranged for this purpose.

In the democratic period providing certain religious, political and cultural rights by the constitution and some laws, the minorities have been given opportunities for strengthening the return to their identities. But the juridical basics of these rights and the areas of practice haven't been kept very narrow. After becoming a member of the EU the tendency of reducing the rights has become clear.

As result the rights of the Muslims in Bulgaria to keep and develop their religious, ethnic and cultural identity haven't been guaranteed and the conditions for the development of the identity haven't been provided.

BALKANLARDA YAŞAYAN ARNAVUTLAR İSLAM DİNİNİ HANGİ ŞARTLARDA KABUL ETTİLER

İrfan MORİNA

Türkçe'deki Arnavut kelimesi bir güney Arnavut (Toska) boyu olan 'Arvanit'lerin Türkçeleştirilmiş şeklidir. Orta Çağ'da Arnavutlar antik İliyalılar ve Pelasglar isimlerinin yerine Arber, Arberesh, Arbanon, Arbanoi isimleriyle anıldılar. Yeni Çağ'da ise Arnavutlar ülkelerini kartallar ülkesi anlamında Shqipëria (okunuşu Şkipria veya Şkiptar) şeklinde adlandırmaktadır. Diğer çoğu dünya dillerinde ise 'Albania' kelimesi kullanılır. Nitekim Latince "alba" = yüksekte duran, demektir. Arnavutluğa "Albania" ve Arnavutlara "Albanian" denir.Şemseddin Sami Frasheri'ye göre 'Arnavut' kelimesinin anlamı 'Çiftçi' demektir. Arnavutluk (Shqipëria), Arnavutça (Shqip) ve Arnavut (Shqiptar) sözcükleri kök bakımından kartal (Shqiponja)'dan türetildiği de söylenmektedir. Ş. Sami Frasheri'nin büyük eseri Kâmus-u Türkî'de Arnavutluk-Arnavutça-Arnavut sözcüklerini Türkçe'ye Şkipniya-Şkip-Şkipetar şeklinde çevirmiştir.

13. Yüzyılın sonlarında ve 14. Yüzyılın başlarında Bizans şehirleri ekonomik ve siyasal bakımdan parçalanmıştı. Rakip hükümdarlar ve savaşçı asilzadelerin idaresinde sosyal ve dini kavgalarla yıpranmış olan Balkan Yarımadası istilaya elverişli idi. Türkler ülkeyi ele geçirince, toprağı yoksul köylülere dağıttıkları için halk onları kurtarıcı gibi karşıladı. Büyük toprak sahiplerini ortadan kaldıran Türkler, Balkanlar'da derebeyliğe son verip küçük çiftçilere geniş imkanlar tanıdılar. Toprağı kavuşan köylü, Türk idaresini memnuniyetle kabul edip sadakatle bağlandı. Hem Katolik hem de Yunan Ortodoksların zulmüne uğramış olan Bogomil mezhebinden birçok kişi Türklere bir kurtarıcı gözü ile baktılar.

Osmanlı Türkleri 14. yüzyıldan itibaren Anadolu ve Balkan Yarımadası'na akınlar yapmaya başladılar. 15. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu Balkan Yarımadası'nın büyük bölümü ile birlikte bugünkü Arnavutluk topraklarını da ele geçirdi. Katolik olan Arnavutluk'un kuzeyini Kastrioti Skanderbeg'in ölümünden sonra Osmanlılar'ın ele geçirmesi on yıl dahi sürmedi. 1479'da Venedik Devleti Osmanlılar'la barış anlaşması yaparak İşkodra ve Lezha'yı Osmanlılara bıraktı. Piskoposluk merkezi olan Durres de 1501'de Türklerin eline geçti. Bundan sonra Katolik Arnavutlar'ın çoğunluğu fiilen İslam hakimiyeti altında yaşadılar. Osmanlıların hakimiyeti önceleri sadece sahil bölgelerindeydi. Mirdita, Dukagjin ve Malesia e Madhe boylarının bölgelerine İslam hakimiyeti giremedi. Bu bölgelerde 1490 - 1550 arasında Osmanlı hakimiyetine karşı pek çok isyan oldu. İskender Bey'in ölümünden sonra direnişi Lek Dukagjin, Muzaka ve Thopia aileleri sürdürdü. Çok uzun süren ve tam olarak hiç bitmeyen Arnavut direnişinin Osmanlılarca kırılmasından sonra 15. ve 16. yüzyıllarda yarım milyon civarında İslamlaşmak istemeyen Arnavut İtalya'ya kaçmak zorunda kaldı (Arberesh'ler).

* * *

UNDER WHICH CONDITIONS DID ALBANIANS LIVING IN BALKANS CONVERTED TO ISLAM

İrfan MORINA

The word 'Arnavut' is from the southern Albanian tribe(Toska) 'Arnavit' translated in Turkish. In the middle ages, ancient Albanians Ilirs and Pelasgs instead of their names they were known under the names Arber, Arberesh, Arbanon, Arbanoi. While in the modern ages with the meaning of eagle land they named their country Shqipëria. In many world languages the word 'Albania' is used. While in Latin 'alba' means the one standing on the top. Thus we have Albania the country and Albanians the nation. According to Shemseddin Sami Frasheri the word 'Arnavut'(used in Turkish) has the meaning 'farmer.' It is said that the words Albania (Shqipëria), Albanian language (Shqip) and the Albanian (Shqiptar) has its roots in the word (Shqiponja) which is the eagle. Sh. Sami Frasheri in his book Kâmus-u Türki translated the words Shqipëria-Shqip-Shqipëtar as Arnavutluk-Arnavutça-Arnavut.

By the end of 13th century and the beginning of the 14th century the cities of Byzantium financially and politically were parted. Under the ruling of the rival rulers and warrior noblemen Balkan Peninsula was highly suitable for invasion. When the Turkish invaded it, they divided the existing land among the villagers thus were considered as saviours. They resolved the problem of great landlords; they ended the servage regime, giving the farmers new opportunities. Villagers now having a piece of land were happy to accept the Turkish rein. Being under the Catholic and Greek Orthodox oppression people of Bogomil religion considered the Turkish their saviours.

Ottoman Turkish starting from the 14th century raided to Anatolian region and Balkan Peninsula. In the 15th century the Ottoman Empire invaded Albanian lands with the other big part of Balkan Peninsula. It did not last even ten years, after Kastrioti Skanderbeg's death to invade the Catholic, north part of Albania. In the 1479 the treaty between the Republic of Venice and the Ottoman Empire gave Shkodra and Lezha to Ottomans. And Durres which was the episcopacy center got hold of Turkish in 1501. After this period many Catholic Albanians virtually lived under the Islamic dominance. At the beginning the dominance of Ottomans was only in the coastal region. Ottoman dominance could not enter the Mirdita, Dukagjin and Malesia e Madhe regions. In this area, there were a lot of risings against Ottoman empery between 1490-1550. After Skanderbeg's death the resistance was continued by Lek Dukagjin, Muzaka and Thopia families. The long lasting and never completely ending resistance ruptured by Ottomans in XV and XVI centuries made around half a million Albanians who did not want to Islamize to flee to Italy (Arbereshs)

THE "ORIENTAL" IN THE MIRROR: NATIONAL SELF-ASSERTION AND OTHERING IN 19TH CENTURY ROMANIAN TRAVEL WRITING

Irina VAINOVSKI- MIHAI

For the Romanian Principalities (Moldova and Walachia), the second half of the 19th century was a period of ideological ferment, assertions and denials, inclusions and exclusions, which underpinned the process of nation building, leading ultimately to the unification of the two Principalities and the founding of the modern Romanian state.

The aim of this paper is to look into the ways in which Romanian travelers to the Middle East in that period shape the image of the "Oriental Other" as a means of national self-identification and self-assertion. The central thesis of this essay is that identities do not surge from an inherent essence, but are rather a construct in difference to Others (Tzvetan Todorov, *Nous et les autres*, 1989), an image in the mirror (Hartog, François, *Le miroir d'Hérodote. Essai sur la représentation de l'autre*, 1980). Thus, the identification of the Oth-

er passes through and results in self-identification and the imagining dialectics between an Us and a Them has shifting boundaries (Maria Todorova, *Imagining the Balkans* 1997; Joep Leerssen, *Alterity, Identity, Image*, 1991; Mikhail M. Bakhtin, *The Dialogic Imagination*, 1990). Moreover, Romanians, in tune with the 19th century thought, took over the European strategies of representations aiming at national affirmation, meanwhile complementing them with two specific “Balkan” aspects: imitation and denial (Ivaylo Ditchev, *The Eros of Identity*, 2002). In other words, historically, Romanian identity relies on the paradox of oscillation between the dismissal and the affirmation of the belonging to the Balkan space, perceived to be situated at the confluence of the “Orient” and the “Occident” (Adrian Ci-roianu, *The Impossible Escape. Romanians and the Balkans*, 2002).

The paper offers an analysis applied on the travelogues of two canonic writers, Dimitrie Bolintineanu (1819-1871) and Vasile Alecsandri (1818-1890), enrolled by the Romanian literary criticism among the main romantic poets. The analysis illustrates how, on the route of nation building, 19th century Romanian travelers to the Middle East adopt both the cultural models of Europe and its discursive strategies of Othering the “Oriental”, consequently exoticizing even the familiar, proximate Turkish and Muslim alterity.

ROMANYA TÜRKLERİNİN KÜLTÜREL TOPLULUKLARI

Jale Ismayilova

Asırlar önce Dobruca’ya yerleşmiş Türk soylu halklar kendi kültürel varlıklarını korumak ve devamını sağlamak için çeşitli örgüt kurma yoluna gitmişlerdir. Bu sürecin 20. yüzyılda artan ivmeyle devam ettiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Zira, 1909 yılında Mehmet Niyazi tarafından kurulan ve 250’ye yakın üyesi bulunan Dobruca Tamim-i Maarif Cemiyeti, 1911 yılında Mecidiye Semineri mezunlarının girişimi ile kurulan Mecidiye-Müslüman Semineri Mezunları Cemiyeti, 20’li yıllarda Naci Fazılın kurduğu Azaplar Tonguç Kültür Cemiyeti ve sonradan bu cemiyetin devamı olarak yapılandırılan Dobruca Türk Kültür Birliği gibi teşkilatlar sürecin 20’ci yüzyılda hızlandığını gösterir örnekler sayılmak gerekir.

Sözkonusu teşkilatlar muhtelif süreli yayımlar vasıtasıyla (Örn. Dobruca Sedası, Emel, Sadakat, Hareket, Aile vb.) Türk toplumunun aydınlanması, eğitilmesi, tarih bilincinin oluşması yönünde önemli işler görmüşlerdir. Bu teşkilatların faaliyeti süreli yayınlarla sınırlı kalmamıştır. Küçük yaştan çocukların okuması için teşvik edilmesi, gençlerin üniversite eğitimi alması, çeşitli kültürel toplantıların düzenlenmesi vs. de teşkilatların esas iştiğal alanlarından olmuştur. Ayrıca bu teşkilatların dil ve edebiyat alanında çeşitli kitaplar yayınladığı da vakidir.

Romanyanın geçen yüzyılın sonlarından itibaren yeni kuruluşa geçtiyi zaman-
dan başlayarak bu ülkede yaşayan türk ve tatarlar da yeniden organizasyon kurmaya
başladılar. 29 aralık 1989 yılında Romanya Demokrat Türk Müslüman Birliği kuruldu.
Malesef kısa bir süre sonra bu organizasyon ikiye bölündü- Romanya Türklerinin De-
mokrat Birliği və Romanya Tatar-Türk Müslümanlarının Demokrat Birliği. 1994 yılın-
dan itibaren ise bu kurumlar Türk-Tatar Birlikleri Federasyonu adı altında birleşdiler.

Bu teşkilatların günümüz Romanya'daki türk toplumunun oluşumundaki önemli
katkılarda bulunduğu bir gerçektir. İşte bu gerçeğe binaen, sunacağımız tebliğde 20.
yüzyılda Romanya Türklerinin kültürel topluluklarını mercek altına almaya çalışacağız.

ROMANIAN -TURKISH CULTURAL ORGANIZATIONS

Jale Ismayilova

Many centuries ago, Turkish citizens from dwelling in Dobruja region created different
cultural organizations in order to keep and develop their national and cultural identities.
This process developed seriously in the XX century. For example, in 1909 Mehmet Niyazi
created "Dobruca Tamim-i Maarif Cemiyeti" (" Dobruca Education Organization"). The
organization had about 250 members. "Mecidiye Müslüman Seminarı Mezunları Cemiyeti"
("Organization of Graduates of Mejidyya Seminary") that was created in 1911, played an
important role in turkish society. "Azaplar Tonguç Kültür Cemiyeti" created by Nacı Fazıl in
1920s had a remarkable activity. As a successor of this organization in 1930 Hacı Fazıl
created "Dobruca Türk Kültür Birliği" ("Turkish Cultural Organization of Dobruja").

All these organizations published their own periodicals (Dobruca sadası, Emel, Sadakat,
Hareket, Aile etc.), did important actions to elucidate, to educate turkish society and make
them to conserve their history and to build their future. Involvement of children to school,
helping young people to get higher education, publication of literal books, holding of cultural
ceremonies were realized by the assistance of the volunteer members of these
organizations.

As Romanians entered a new system at the end of last century, Turks and Tatars living in
this country began to create their organizations. On December 29, 1989 Democratic Turkish
Moslem Organization of Romania was formed. But it is a pity that, after a while, this
organization was divided into two parts— Democratic Organization of Romanian-Turks and
Democratic Organization of Tatar-Turk Muslims. In 1994, these organizations joined under
the name of "Turk-Tatar Societies Federation".

The modern organizations of Turkish play an important role not only in turkish society,
but also in Romanian's culture. We will speak about it in details.

OSMANLI KÜLTÜRÜ VE BALKAN'LARDA SARI SALTUK TÜRBESİ

Lütviyye Asgerzade

Makalede, Balkanlar'da yaklaşık 500. yıl hakimiyet sürmüş Osmanlı Devletinin hakimiyet dönemi boyunca Müslüman-Türk kültürüne ait çok önemli eserler inşa ederek ardında bırakmasından, Müslüman-Türk medeniyetinin tüm unsurlarını bu bölgeye taşımasından, bölgenin gayrimüslim halklarının bu kültürden faydalanmasından bahs edilmektedir. Mahsusen de, günümüze kadar ulaşmış mimari yapılardan Romanya Babadağ'daki; Arnavutluk Kruya ve Bosna-Hersek Blagay'da bulunan Sarı Saltuk Türbeleri ve ölümünün üzerinden yüzyıllar geçmesine rağmen hala Anadolu, Rumeli ve Balkan Türklerinin gönlünde, hafızasında yaşayan evliya Sarı Saltuk dikkate çekilmiştir. Doğuda Diyarbakır ve Tunceli'den başlayıp Bor, İznik, İstanbul'dan Romanya, Bulgaristan, Arnavutluk, Makedonya, Bosna Hersek'e kadar budaklanan çizgide bulunan Sarı Saltuk'a ait türbe ve makamların büyük bir saygıyla ziyaret edilmesi, menkıbelerin anlatılması hala da Sarı Saltuk'un hatırasının yaşamakta olduğunun birer delilidir. Şu yalnız Müslüman Türkler arasında değil, Ortodoks mezhebine bağlı Hıristiyan dinindeki Gagauz Türklerinin de Sarı Saltuk'u, Evliya Çelebi'ye göre Muhammed Buhari'ni, milli hafızalarında yaşatmaları, ondan saygıyla söz etmeleri, O'nu bir Türk azizi kabul etmeleri dikkat çekicidir. Makalede şu da, yani Muhammed Buhari'nin Balkanlara gelişi, Sarı Saltuk adıyla hüküm sürmesi, geleceği görmesi, evliya olması, gazalara katılması, bölgedeki halkları Müslümanlaştırması, binlerce insanı Müslümanlığa davet etmesi en dikkatadeğer mesele gibi gösterilmektedir.

Sonda gelinen kanaet şu ki, Yahya Kemal'in bir mısrasında "geldikti bir zaman Sarı Saltukla Asyadan" diye zikredilen zatlardan olan Sarı Saltuk Kosova'da Türk varlığının gözle görülen belirtisidir.

OTTOMAN CULTURE AND SARI SALTUK TOMB IN BALKAN

Lütviyye Asgerzade

The article is about the too important works and buildings about the Muslim and Turkish culture during the sway of Ottoman state, which was in sway for 500 years in Balkans, all factors of Muslim and Turkish culture in this region, and profiting of all people, who is not Muslim of that time by such culture. Particularly, memorial tombs such as Sari Saltuk tomb in the region of Blaghay of Bosnia and Herzegovina and Kruya of Arnavudluq, babadagh of Romania and Sari Saltuk, which is in minds and heart of Turks from Anatolia, Rumeli and Balkan, although passing so many years from the death of them.

Visiting with great respect of the tombs and sepulchers of Sari Saltuk in the great geography such as beginning from the Diyarbakir and Tunjali and laying till Bor, Iznik,

Istanbul, Romania, Bulgaria, Arnavudluk, Macedonia and Bosnia and Herzegovina, telling of the legends and memories in the minds of people are the sample that Sari Saltuk is in the hearts and minds of people.

It is not only between Muslim and Turks, also according to Evliya Chalabi Living of Sari Saltuk in the minds of Gagauz Turks of Christian religion and telling about them with respect attracted attention of everybody.

Coming of Mahammad Buxari to Balkans, swaying under the name of Sari Saltuk, being Evliya, fortune telling, joining the religious battle, musliming of the people in that region, inviting of people, being Muslim were the sample of his deeds.

As the result at last, according to Yahya Jamal he said “we had coming from Asia with Sari Saltuk”, Sari Saltuk is the respectful sample of Turkish life.

THE BELGRADE BAJRAKLI-MOSQUE IN THE SERBIAN PUBLIC AND MEDIA DISCOURSE

Marija ILIC

The Bajrakli Mosque is the only Belgrade mosque out of hundred or more that had existed in the city during Ottoman rule. Constructed by the Ottoman Turks in the XVI c., it is one of the oldest buildings in the Serbian capital. The mosque and especially its utilitarian buildings were seriously damaged by rioters on 18 March 2004, in response to the burning Serbian churches in Kosovo. However, it was partially repaired later and since then protected by government police. In this paper I attempt to examine Serbian public and media discourse about the mosque. Thus, I distinguish between the three dominant discursive strategies: 1. the Belgrade tour guiding discourse that is shaped by strategy of inclusion, i.e. positive representation of self and “otherness”; 2. the media and political discourse on damaging and restoring the mosque after the 2004 riot, that uses strategies of justification and mitigation, i.e. the destructive acts against the mosque are moderated, excused and even justified; 3. the public sphere discourse that uses strategies of marginalization and erasure. This case study, as I will endeavor to show, illustrates the conflicting, oppressive and traumatized Serbian public discourse on the Muslim heritage in general.

(OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE) BALKANLARDAN DİN, KÜLTÜR VE KİMLİK: ARNAVUTLUK GERÇEĞİ

Mehdi GURRA

Arnavutluğun Müslümanlaşma süreci XIV. Y.y.'da başlamıştır. Feodaller arası çekişmelerin sonucu olarak Müslümanlar kendilerine yardım çağrısı yapan feodallerin yardımlarına gitmiş ve İslam böylelikle Arnavutluk'ta yayılmaya başlamıştır.

Bugün bazı oryantalist, ırkçı söyleme sahip kişiler Arnavutların işkence ve baskılar sonucu Müslüman olduklarını savunmuşlardır. Bunun aksine herkesçe bilindiği gibi balkan Müslümanları Osmanlıdan sonra Hıristiyanlarca soykırıma uğradı.

Balkanlarda geçmişten gelen bir Osmanlı-İslam karşıtı bir ideoloji mevcuttur. Anadolu'dan gelen kimselere güzel bir ifade olan Anadolak kelimesinin komünizm zamanında kötü manada kullanılması buna örnek verilebilir.

Arnavutların İslam'dan uzaklaştırılması için camiler, tarihi mekânlar tahrip edilmiş İslamiyet'le beraber tüm dinler yasaklanmış fakat en çok zararı Müslümanlar görmüştür.

İskender Bey Hıristiyanlarca Osmanlılara verdiği mücadeleler sebebiyle yüceltilmiş, Osmanlı dönemleri ise Arnavutlar için karanlık dönemler gösterilmek istenmiştir. Arnavutluğun Avrupa medeniyetine katılması için birçok çaba harcanmıştır.

Daha sonraki dönemlerde Enver Hoca'nın politikaları da bu yönde olmuştur. Arnavutluğun tanınmış yazarı İsmail Kadare Kale'de bu politikaları desteklemiş, bunun Arnavutların Hıristiyanlaşp özüne dönmesinde faydalı olacağını söylemiştir.

Komünizmin bitiminden sonra Hıristiyan misyonerler faaliyetlerini artırmış, Müslümanlar ise eskiye nazaran bozulmaya uğramış, tarikatlar aracılığıyla dini yaşantılarına devam etmiştir. Devlet olarak Müslüman oranları düşük gösterilerek Avrupa Medeniyeti içinde yer edinmek istenmiştir.

THE SOCIAL IMPACT OF THE ŽIVČIĆ TEKİJA IN BOSNIA

Mehmet CAN, Mirsad KARIC

In the villages around Fojnica had a strong influence Bosnian Church headed by "Guest", and each village had its own religious leader whom they called Died. One of the Bosnian Church, before the arrival of the Turks was between Živčić and Vladić. Bosnian Church faith had a lot in common with Islam. Fatih Sultan Mehmet conquering the region, appointed Sheikh Danijola to enlighten the people o Travnik who completed his

education in Halepa. Registrars dating the year 1604 reveals that 80% of the rural population received Islam. Today the only remnants of the Bosnian Church are the tombstones above the village Živčić.

We intend to supply a credible information and facts about Tekija, and rely on the work of Senad Mičijević entitled "Tekija u Živčićima". Visiting Kačuni, Mačuni, Tfuisa, alongside Živčić, we could breathe the mysterious atmosphere of hundreds of years.

Tekija still lives her life now, through zikr, and its Sheikh, and dervishes. We believe that it will be a place for more many years collecting, modest and pious dervishes, spreading sunset rays to sorrowful hearts.

Arşiv Belgeleri Işığında Kosova Sultan Murad Hüdavendigâr Külliyesinin Tarihçesi ve 2004–2005 Yılları Arasında Geçirdiği Restorasyon

Mehmet Zeki İBRAHİMĞİL

Sultan Murad Hüdavendigâr savaş meydanında şehit olan ilk Osmanlı Padişahı olması ve Osmanlıyı Balkanlarda kalıcı kılması sebebiyle Osmanlı tarihinde ayrı bir yere sahiptir. Türbe, 1389'daki Kosova Meydan Savaşında Sultan Murad Hüdavendigâr (1360-1389) 'ın Kosova Ovasında şehit olduğu ve iç organlarının gömüldüğü yerde oğlu Yıldırım Beyazıt (1389-1403)'ın emriyle inşa edilmiştir. Ancak, tarih içinde geçirdiği onarımlarla birçok değişiklikler ve hatta yeni binalar yapılmış olmasıyla, gerek türbenin gerekse ilave yapıların tarihi ile ilgili tartışmalara sebep olmuştur.

Günümüze kadar birçok tarihçi, araştırmacı ve seyyah tarafından Kosova Meydan Savaşı, Sultan Murad'ın şahadeti ve buradaki makam türbesinin inşa tarihi hakkında çok sayıda makale ve monografiler yayınlanmıştır.

Türbenin farklı dönemlerde değişik onarımlardan geçtiği bilinmektedir. Türbe, ilk olarak Melek Ahmet Paşa'nın Rumeli Beylerbeyliği döneminde, 17.yüzyılın ikinci yarısında geniş çaplı bir onarımdan geçmiştir. Osmanlı ordusu Balkanlara her sefere çıktığında Sultan Murad'ın makam türbesini ziyaret etmişlerdir. Bu sebeple padişahlar, sadrazamlar valiler türbenin bakım ve onarımı hakkında hükümler, iradeler, talepler ve beyannameler yazmışlardır. Bugüne kadar yapılan çalışmalarda Başbakanlık Osmanlı Arşivinde Sultan Murad Hüdavendigâr Türbesi ile ilgili 6 belgeye ulaşılmıştır. Bu bildiriye, gerek yukarıda saydığımız tarihçilerin öne sürdüğü bilgiler, gerekse Osmanlı arşivinde tespit edilen bilgiler ışığında, türbenin tarihçesi ve geçirdiği onarımlar hakkında detaylı bilgi verilmesi amaçlanmaktadır.

Buna ilaveten Türbenin 2005 yılında yapılan kazı restorasyonu çalışmaları hakkında, özet bilgi verilecektir. Meşhed-i Hüdâvendigâr Türbesi'nin orijinal durumu veya ilk türbe inşaatı hakkında günümüze kadar farklı fikirler öne sürülmüş ise de, 2005 yılında Türkiye Diyanet Vakfının maddi katkılarıyla yaptığımız kazı ve restorasyon çalışması sonucunda netlik kazandı. Böylece ilk türbenin de mevcut türbe gibi kubbe ile örtülmüş olduğu anlaşıldı. Restorasyon çalışmaları ile ilgili verilecek bilgiler fotoğraf ve çizimlerle desteklenecektir.

MAKEDON DRAM YAZARI VOYDAN ÇERNODRİNSKİ'NİN “KANLI MAKEDON DÜĞÜNÜ” ESERİNDE TÜRK VE MÜSLÜMAN İMGESİ

Melahat PARS

Ünlü Makedon dram yazarı Voydan Çernodrinski'nin (1875-1951) 1900 yılında Sofya'da yazdığı “Kanlı Makedon Düğünü” dram eseri yazarın en değerli edebi eseridir. Güncelliğini günümüze kadar koruyan söz konusu eserde ne yazık ki Balkan edebiyatlarının çoğunda ele alınan olumsuz Türk ve Müslüman imajı söz konusudur.

Eserde, Tsveta adında bir Makedon kızının Türk Beyi Osman tarafından kaçırılması anlatılmaktadır. Olaylar Osmanlı döneminde gerçekleşmektedir.

Fakir Makedon kızı Tsveta'nın, çiftlik sahibi Osman Bey tarafından kaçırılması, eseri taşıyan ana olaydır. Olaylar neden-sonuç ilişkisi ile bağlıdır ve kendi içinde bir bütünlük oluşturmaktadır.

Beş perdeden oluşan eserin finalinde Tsveta kurtarılır ancak Osman Bey Tsveta ile evlenecek olan Spase'nin düğününü basar ve Tsveta tarafından öldürülür. Tsveta da Osman Bey'in adamları tarafında öldürülür; böylece eser tipik bir klasik trajedi şeklinde biter.

Tsveta'nın kurtarılması için ailesi ve sevdiği Makedon genci Spase'nin verdikleri mücadele trajik unsurlarla anlatılırken Makedon milliyetçiliğini teşvik etmek için yazar, subjektif bir üsluba baş vurur. Çernodrinski'nin bu subjektif yaklaşımı özellikle Türk ve Müslümanlarla ilgili önyargılarda göze çarpar. Yazar, Müslümanlara karşı beslediği düşmanlık duygularını “Kanlı Makedon Düğünü” trajedisinin baş kahramanlarına söyler.

Çernodrinski'nin siyasi amaçla kaleme aldığı “Kanlı Makedon Düğünü” eseri Makedon Hıristiyanlarının milli duygularını harekete geçirmek, Makedonya'yı Osmanlı Devletinden ayırmak için tüm Balkanlar'da başlatılan ayrılıkçı hareketleri desteklemek amacıyla yazılmıştır. Ne yazık ki yazar bu bağlamda edebiyatı siyasete alet etmiştir.

Söz konusu eser o dönemde çıkan Sırp ve Bulgar gazetelerinde oldukça yankı uyandırmış ve birçok Balkan eleştirmeninin olumlu yaklaşımlarıyla değerlendirilmiştir. Ancak çok az sayıda bile olsa bazı eleştirmenler Çernodrinski'nin Türklerle ilgili önyargılarını eleştirmiş ve bu tür eserlerin yüzyıllarca birlikte yaşayan Türk ve Makedonların komşuluk ve dostane ilişkilerini zedeleyeceğini vurgulamışlardır.

* * *

THE IMAGE OF TURKS AND MUSLIMS IN THE WORK OF MACEDANIAN DRAMATURGE VOYDAN ÇERNODRINSKI, TITLED “BLOODY MACEDONIAN WEDDING”

Melahat PARS

“Bloody Macedonian Wedding” written by famous Macedonian dramaturge Voydan Çernodrinski (1875-1951) in Sofia in 1900, is the most valuable literary work of author. In this work keep up-to-date unfortunately includes negative image of Turks and Muslims as in most of the Balkan literature.

This work talks about, abduct of Macedonian girl, namely Tsveta, by Turkish gentleman. Events happens in the period of Ottoman.

The main topic is the abduction of poor Macedonian girl, namely Tsveta, by Turkish gentleman having a farm. Events are connected to cause effect relationship and constitutes a unity within itself.

At the end of the work, consisted of five stages, Tsveta was rescued but Turkish gentleman called Mr. Osman raid to wedding organized for Spase who will get marry with Tsveta and Mr. Osman was killed by Tsveta. Later, she was killed by the Mr. Osman's guardianships and thus work finishes as classical tragedy.

While the struggle of young Macedonian Spase and Tsveta's family for resquing of Tsveta was being described with the tragic elements, author refers to a subjective manner in order to encourage Macedonian nationalism. This subjective approach of Çernodrinski in particular stand out prejudices about Turks and Muslims. Author, have it said his feelings of hostility against Muslims to the protagonist of “Bloody Macedonian Wedding” the tragedy.

ROMANYA TARİHİ İÇİN OSMANLI BELGELERİNİN ÖNEMİ

Mihai MAXİM

Osmanlı döneminde Eflâk,Boğdan ve Erdel olan Romen Prenslüklerinin Osmanlı sistemi çerçevesinde özel özerk statüleri vardı.**Mefruz ül-kalem maktu' ül-kadem min küll il-vücuḥ serbest** (" Kalem'den ayrı,topraklarına ayak basmak yasak ve her açıdan serbest") formülünden çıkan bu statüye göre Tuna kuzeyindeki Romen topraklarında Osmanlı tahrir ve mülkiyetleri,Osmanlı idare ve kanunları,ordu ve garnizonları yoktu,böylece yerli sosyal sınıflar,dil ve din tamamen serbest olarak hayatlarını sürdürdü,"ulusal"devlet yapıları simgesi olan prenslik(*voyvodalık*) devam ederdi.(Bkn.Mihai Maxim,*L'Empire ottoman au nord du Danube et l'autonomie des Principautés Roumaines au XVIe siècle.Études et documents*,Les Éditions İSİS,İstanbul,1999,passim).Netice olarak **Romen (Metropolitlik) arşivlerinde çok az Türk belgeleri muhafaza edilirdi**,onlar da yabancı askeri istilalar esnasında ya yok edildi ya dışarıya götürüldü.Örneğin,1686 yılı Polonya kralı Sobiesky'nin Boğdan seferinin zamanında Metropolitlik başkilisesinde bulunan ve Osmanlı-Boğdan tarihi ilişkilerine ait Türk belgeleri ateşe verildi.Diğer belgeler ve kıymetli eşya Polonya'ya götürüldü ve orada sonra kaybolundu.Fenerli voyvodaları (1711/1714-1821) vaktinde ise bazı belgeler kendileriyle dışarıya çıkarıldı.Yine o dönemde sık sık Osmanlı –Rus-Avusturya savaşları Romen topraklarındayken birçok yangın ve yağmalama nedeniyle yerli arşivler büyük zarar gördü.Kaldı ki 1830 yıllarda Eflâk ve Boğdan'da modern arşivler kurulduğu zaman artık burada çok az tarihi vesika ve özellikle Türk belgeleri muhafaza edilirdi.(Bkn.Mihai Maxim,*Tarile Romane și Înalta Poarta.Cadrul juridic al relațiilor romano-otomane in Evul Mediu/Romen Prenslükleri ve Bab-ı Ali.Ortaçağ Osmanlı-Romen ilişkileri hukuk temelleri.Cu o Prefata de Prof.Halil İnalçık/Prof.Halil İnalçık'ın Önsözüyle,Editura Enciclopedica,București,1993,birinci bölüm).*

Osmanlı idaresi altında doğrudan doğruya bulunan Braila(*İbrail*),Giurgiu(*Yerköğü*) ve Turnu (*Holovnik,Kule*) kazaları ve kaleleri aynı yıllarda (1829 yılı Edirne muahedesine göre) Eflâk Prenslüğüne iade edildikten sonra "Türk kalıntılarına" pek sıcak bakmazlardı.Hatta komünist rejimi zamanında 1950 yıllarda bazı yerli stalinist makamlar Türk belgelerini yok etti. Netice olarak **bugün Romanya Ulusal Arşivlerinde çok az Türk belgeleri bulunmaktadır (bazı Dobruca tapu vesikaları,Adakale arşivi vs.)**.

Romanya tarihine ait yalnız Türk belgeleri değil,ayrıca Romen ve yabancı belgeler de özellikle ortaçağ ve yeniçağ için azdır. Çok kıymetli belgeler birinci dünya savaşı zamanında kaybolunmuştur.Örneğin 1916-1918 yılları Alman işgali altında bulunan Bükreş'teki Romen Akademisi Kütüphanesinde muhafaza edilen bazı el yazmaları Bulgar subayları tarafından alınmıştır.1917 Temmuzunda ise Romen Hazinesiyile birlikte (toplam 41 vagon altın) Moskova'ya en kıymetli el yazmaları da götürüldü ve hiçbir zaman Romanya'ya dönmedi. **Dolayısıyla Romanya tarihi için bilhassa ortaçağ ve yeniçağ Boğdan-Eflâk geçmişi için ayrıca eski Tuna kazaları olan Braila, Turnu ve Giurgiu,nihayet Dobruca ve Banat(Timişoara dahil) bölgeleri tarihi için Türkiye'nin Osmanlı arşivleri hayati önem taşımaktadır.**

AVUSTURYA-MACARİSTAN İDARESİ ALTINDA BOSNA VE HERSEK'İN İDARI STATÜSÜ VE İSLAM HUKUKU'NUN BOSNA TOPLUMU ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Muhamed BASCELİC

Bosna ve Hersek'in Avusturya Macaristan İmparatorluğu tarafından 1878'de işgali bölgedeki idari yapı büyük ölçüde etkilemiştir. Hazırlanan anayasanın geçici bir hükümde olması ve mevcut sorunlara yanıt vermedeki yetersizliği toplumun yeniden yapılandırılması / çözülmesinde önemli bir rol oynamıştır. Avusturya - Macaristan İmparatorluğu'nun bölgedeki düzeni sağlamaya yönelik aldığı önlemler özellikle 16 Eylül ve 29 Ekim 1878 tarihli kraliyet kararlarıyla Bosna idaresinin Dış İlişkileri Bakanlığının idaresi altında bir ortak bakanlığa bırakılmasında açık bir şekilde görülmektedir. Osmanlı'nın çekilmesinden sonra bölgede kalan ve yarım milyondan daha fazla olan Müslüman topluluk idarenin karar almasında kolaylıkla göz ardı edebileceği bir rakam değildi, dahası bu nüfus ilerleyen yıllarda yönetim politikasının belirlenmesinde önemli bir rol oynayacaktır. Bir tarafından İslam'ın etkisi, diğer taraftan ise Monarşide Boşnak mevcudiyeti her iki toplumda da yıllar boyunca hissedilecek önemli izleri arkasında bırakmıştır.

17 Şubat 1910 tarihinde yayınlanan yeni anayasa ise Bosna politik hayatında yeni bir boyut kazandırmıştır. Bu düzenleme ile beraber şu dini gruplar devlet tarafından tanınmışlardır: İslam, sırp-Ortodoks, Roma ve Yunan Katolik, Evanjelik Augsburg ve Helveti tarikatı ve Yahudi topluluğu. Her ne kadar anayasanın ilanından çok önce yapılan ve dini grupları ilişkilendiren idari yenilikler Bosna toplumundan çok daha önceden derin izler bırakmışsa da, bu anayasa ile beraber Bosnalı Müslümanların politik, ekonomik ve eğitim hayatını yakından ilgilendiren pek çok soru gündeme gelmiştir ve bunları yanıtlayabilmek için pek çok hukuki düzenlemeye ihtiyaç duyulmuştur. Bununla beraber, Müslümanların dini ve kültürel varlıklarını kanıtlamalar ve "kazandıkları" hukuki statüleri sayesinde İslam ilk defa bir Avrupa ülkesinin anayasasına göre tanınmış bir din olarak kabul edilmiştir. Tebliğde bu anayasal düzenlemenin Bosna toplumu üzerindeki etkisi ele alınacak ve İslam hukukunun toplum dönüşümündeki rolü tartışılacaktır.

THE LEGAL STATUE OF BOSNIA AND HERZEGOVINA UNDER AUSTRO-HUNGARIAN EMPIRE AND THE INFLUENCE OF ISLAMIC LAW ON BOSNIAN SOCIETY

Muhamed BASCELİC

The occupation of Bosnia by Austro-Hungarian Empire in 1878 have substantially affected the situation of administrative system in the country. The provisional character of constitutional law and its deficiencies to answer the needs of the society played an important role in the (re/de)construction of the society. The precautions undertaken by the Monarchy in order to bring the order to the land can be seen best in the imperial decisions of 16th September and 29th October of 1878 in which the administration of Bosnia was assigned to joint ministry under the administration of Foreign Affairs Ministry. The population of Muslims who stayed in Bosnia after the withdrawal of Ottomans,

which was more than a half million at that time, was not an insignificant number that can easily be ignored by the state administration, on the contrary it played a decisive role in developing the administrative policy. The influence of Islam on the one hand and the presence of Bosniaks in the Monarchy on the other hand had left a remarkable religious and cultural trace behind in both societies throughout the years.

The new constitutional law which was issued in 17th of February 1910 have brought a new dimension into the political life of Bosnia. With this constitutional law following religious communities were recognized: the Islamic, the Serbian-orthodox, the Roman and Greek Catholic, the Evangelical Augsburgian and Helvetian sect and finally the Jewish religious community. Although organizational reforms in religious communities which were made before the proclamation of Constitutional Law have already left a deep traces and caused changes in the Bosnian society, most of the new legal regulations introduced a huge span of issues regarding the political, economical and educational life of Bosnian Muslims. However, thanks to the religious and cultural presence and the “acquired” legal status of the Muslims in Bosnia, Islam has become a recognized religion in the constitutional law of a European state for the first time. This paper discussed the influence of the constitutional law on Bosnian society and examines the role of Islamic law in the transformation of the society.

MEŞA SELİMOVIÇ VE “DERVİŞ VE ÖLÜM” ROMANI

Mümine ÇAKIR

Meşa Selimoviç, 1910 yılında bugün Bosna Hersek topraklarında yer alan Tuzla şehrinde dünyaya gelmiş Müslüman Boşnak bir yazardır. II. Dünya Savaşı'na bizzat katılmış, savaşın bütün yönlerini görmüş ve etkilenmiştir. 1944 yılında ailesinin de taraftar olduğu Partizan hareketine destek vermiş; fakat aynı hareketin ağabeyini suçsuz yere idam etmesinin üzerine derin sarsıntılar geçirmiştir. Kendisi de bir müddet hapiste kalan Selimoviç'in ve ailesinin devrim ve iktidar taraftarı olmalarına rağmen uğradıkları muameleler onun düşünce dünyasında sorgulamalara, sarsıntılara ve kırılmalara yol açmıştır. Bu olay üzerinden yirmi yıl geçtikten sonra onun, yaklaşık otuz dile çevrilmiş ve çeşitli ödüller almış, dünyada yankılar uyandırmış, yazarı sebebiyle Boşnak, dili sebebiyle Sırp Edebiyatı'nın önemli bir eseri sayılmış Derviş ve Ölüm isimli romanı; işte bu sarsıntıları ve çelişkileri bir Mevlevî şeyhinin şahsında somutlaştırdığı bir eser olmuştur. Daha çok içe yolculuk ve iç dünyada yaşanan çelişkilerin resmedildiği ve her bölümün başında Kuran'-ı Kerim'den ayetlerin verildiği romanda İslâmî kaynakların kullanımı dikkate değerdir. Ayrıca bir Mevlevî şeyhinin dünyasını anlatırken Balkanlardaki Osmanlı etkisini de hissettiğimiz bir roman kaleme alan yazarın, geleneğe de hakim olduğunu görmekteyiz. Sinema filmi de yapılmış olan eser, ülkemizde de etkisini göstermiş ve bir tiyatro eseri olarak canlandırılmıştır. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 100 Temel Eser listesine alınıp öğrencilere tavsiye edilmiştir. Biz bu çalışmamızda

Balkanlardaki değişim ve dönüşümü bizzat yaşamış ve Yugoslavya Edebiyatı'nın önemli bir yazarı kabul edilen Meşa Selimoviç'i tanıtacak ve Derviş ve Ölüm isimli romanını çözümlenmeye çalışacağız. Bu çerçevede yazarın; İslamî kaynakları ve tasavvufî geleneği romanda işleyişi, roman kahramanı Ahmet Nurettin isimli Mevlevî şeyhinin; kardeşinin devrin kadısı tarafından idam edilişi üzerine, iman ve isyan arasında gidiş gelişleri ile ölüm karşısındaki çelişkileri ele alınacaktır.

* * *

MEŞA SELİMOVİÇ AND HIS NOVEL "DEATH AND THE DERVİŞ"

Mümine ÇAKIR

Meşa Selimoviç, muslim Bosnian author who was born in Tuzla, today in Bosnia and Herzegovina, in 1910. He personally involved in World war II, saw all the aspects of war and was influenced. He supported the Partisan movement so did his family, however he was deeply shocked when the same movement executed his innocent brother in 1944. The attitudes towards Selimovic who stayed in jail for a while and his family despite being the supporters of revolution and power caused interrogations, shocks and breakings in his world of ideas. After twenty years, his novel " Death and the Dervish" one of the most important works in Bosnian due to the author, in Serbian due to the language, translated into thirty languages and awarded various prizes,awakened echoes in the world ,became a work in which he embodied that shocks and contradictions in a Mevlevi Sheikh's personality. The usage of Islamic sources is remarkable in the novel where journey to inner world and delineating the conflictions there and verses from Quran is given in the beginning of every chapter. We see that the author possesses the tradition in his novel while telling a Mevlevi Sheikh's world where we feel the the influence of Ottoman in the Balkans. The work was filmed as a movie, showed its impact in our country and was put to the stage as a theater work. And also the work was listed in 100 Basic Works by the Ministry of National Education and recommended to the students. In this study we are going to introduce Meşa Selimoviç who personally witnessed the change and transformation and was accepted as an important author fo Yugoslavian Literature and we will try to analyze his novel " Death and the Dervish". In this framework, the discourse of Islamic sources and Sufi tradition of the author; the Mevlevi Sheikh, Ahmet Nureddin, the hero if the novel, his tides between faith and rebellion after his brother's execution by the judge of that period and his conflicts in front of death will be handled.

BALKANLARDA ROMANYA – DOBRUCA BÖLGESİNDE TÜRK – İSLÂM VARLIĞI

Mustafa MEHMET

Şimdiki Romanya'nın Dobruca bölgesi, tarih boyunca, çeşitli kavimlerin gelip geçtikleri bir saha olmakla, "Via Gentium", yani (Kavimler Geçidi) olarak ta bilinmektedir. Bunların arasında, V. yüzyıl itibaren, eski Türk kavimlerini de sayabiliriz. Karadeniz'in Kuzeyini takip ederek, 14. Yüzyılın eşğine kadar devam eden bu süreci: "Balkanlarda Eski Türk Kavimleri Dönemi" veya "İslâm Öncesi Dönem" olarak tanımlayabiliriz.

Bu kavimlerin izleri kesilmeden, bu defa, Anadolu'dan gelen Türk-İslam toplumlarını görüyoruz ki, çeşitli macerelerden geçip, günümüze kadar varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu süreci de : "Balkanlarda Türk – İslâm Dönemi" olarak tarif edebiliriz.

Gerçekten, 13. asrın ikinci yarısında, Sarı – Saltuk – Baba'nın yönetiminde, önemli bir Selçuklu Türk-İslam grubunun, şimdiki Romanya'nın Dobruca bölgesine yerleşmiş olduğu bilinmekte olup, buralardan Kırım taraflarına kadar uzanan bir sahada, ilk kez, Türklüğün ve İslâmiyetin temellerini atmıştır.

Daha sonraları, yine Türk-İslâm dünyasına mensup olan Osmalı Türkleri, Dobruca bölgesi de dahil olmak üzere, Balkanlarda yarattıkları maddi ve manevi kültür değerleriyle, buraları, adeta, Anadolu'nun bir aynası hâline getirmişlerdir. Bunların arasında, günümüze kadar gelen eserler de bulunmaktadır.

Özellikle Osmanlı döneminde, Dobruca ile Balkanların diğer bölgeleri, yüzyıllarca, bir bütün teşkil ederek, Türklük ve İslamlık damgalarıyla gelişmiştir, diyebiliriz. Ancak, zamanla, buralarda yaşamakta olan Türk-Müslüman toplulukları, çeşitli Balkan Devletleri'nin siyasi sınırları içinde, küçük veya büyük gruplar halinde, parçalanmaya mecbur kalmışlar ve birdenbire, "Egemen" durumdan, "Azınlık" statüsüne düşmüşlerdir.

Aynı zamanda, benliklerini ve İslami geleneklerini devam ettirebilmek için, amansız bir mücadele dönemine de girmiş bunmaktadırlar ki, bu ölüm-kalım savaşı hala devam etmektedir.

Dobruca'da varlığını sürdürmekte olan küçük, fakat eski bir Türk-İslam toplumu da bunlardan sayılmaktadır.

THE PRESENCE OF THE TURCO-ISLAMIC COMMUNITY IN DOBRUJA-ROMANIA

Mustafa MEHMET

The area of Dobruja, from present-day Romania, also known as "Via Gentium" (way of the races) has represented a real crossing corridor for many peoples throughout history. From these collectivities we could also mention the Turanian peoples, who used to

come from the depths of Asia towards the Balkans from the northern side of the Black Sea. This period that lasted up to the beginning of the 14th century, could be named "The Epoch of Old Turks in the Balkans" or the "Pre-Islamic Age".

Even before the disappearance of these peoples, we can observe the arrival, this time from Anatolia, of certain Turco-Islamic communities whose presence in the Balkans will continue, under some aspect or another, until the present. We could define this age as "the Turco-Islamic Epoch in the Balkans".

Indeed, in the second half of the 13th century, an important group of Seljuk Turks has lodged in Dobruja of those days under the guidance of Izzeddin Keykavuz and Sari-Saltuk-Baba, laying the foundations of certain Turco-Islamic communities on a territory that expanded as far as Crimea of that era for the first time.

Subsequently, the Ottoman Turks, having created certain material and spiritual values in the Balkans, including Dobruja, would try and manage to transform these territories into a true mirror of Anatolia. Some of the aforementioned values have lasted up to our very days.

Especially in the Ottoman age, Dobruja and other regions of the Balkans have evolved for hundreds of years as a unitary "being" under Turkish and Muslim influence.

But as time passed through the gradual genesis of new states in the Balkan Peninsula, the Turco-Islamic populations were forced to divide into smaller or larger groups respecting the political boundaries of newly formed states. Because of that they have suffered a status transition, becoming "minorities" instead of "hegemony".

Under these conditions, the Turco-Islamic minorities from the Balkans have started a new strife in order to maintain their specific Muslim identity and traditions which continue even nowadays.

The Turco-Islamic community in Dobruja, among all similar communities in the Balkans consists of a rather small group but remarkably meaning being as well as others like, engaged into the battle of survival.

1989 GÖÇÜ ÖNCESİ VE SONRASI BULGARİSTAN TÜRKLERİ

Muzaffer VATANSEVER

Tarihte Türklerle iç içe yaşamış milletlerden biri olan Bulgarların, Osmanlı İmparatorluğu yönetimi altında yaklaşık 500 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Günümüzde halen Osmanlı geleneğinin izlerine sıkça rastlanmanın mümkün olduğu bu topraklarda, özellikle yakın tarihimiz boyunca, yaşanan dramlar iki ülkenin siyasal ve toplumsal hafızalarında derin izler bırakmıştır. Bu anlamda 1989 göçü son dönem Bulgaristan-

Türkiye ilişkilerinde önemli kırılma noktalarından biri olmuş; ancak hemen akabinde yaşanan rejim değişikliği ile iki ülke arasındaki ilişkilerde yeni bir sayfa açılarak, bölgede model teşkil edecek dostluk ve işbirliği ilişkileri geliştirilmiştir. Zira, Türkiye açısından Bulgaristan'ın, gerek yakın komşusu gerekse sınırları içerisinde toplam nüfusunun yaklaşık yüzde 10'una tekabül eden Türk varlığı ile, Balkanlar coğrafyasında her zaman özel bir konumu olmuştur.

Bu çerçevede, söz konusu çalışmada 1989 göçü öncesi ve sonrası Bulgaristan Türklerinin durumu ele alınacaktır. Çalışmanın ilk bölümünde, 1989 öncesi durum tarihsel çerçeve içerisinde belli başlı dönüm noktaları dikkate alınarak incelenecektir. Bu kapsamda, Bulgaristan'ın bağımsızlığından bu yana yönetimde bulunan iktidar ve ideoloji ne olursa olsun, sürekli bir güvensizlik unsuru olarak görülen Türk azınlığa yönelik politikalarının temelde iki eksen üzerine oturduğu tezi işlenecektir. Söz konusu bu eksenler, "göç ettirme" veya "asimile etme" olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın 1989 sonrasına odaklanan ikinci kısmında ise Bulgaristan'ın yeni dünya düzenine ve AB'ye entegrasyon süreci ve bu süreçte değişen azınlık politikası, Türk azınlık merkeze alınarak analiz edilecektir. Bu dönemin, geçmişle kıyaslandığında en belirgin özelliği söz konusu "göç ettirme" veya "asimile etme" politikalarının AB üyesi olan bir Bulgaristan'da yeniden söz konusu olamayacağıdır.

THE STATE OF THE TURKS IN BULGARIA: THE PERIOD BEFORE AND AFTER 1989

Muzaffer VATANSEVER

The Bulgarians, one of the nations who have lived together with Turkish people, have a 500 years long past under the rule of the Ottoman Empire. In these lands, where is still possible to come across traces of Ottoman traditions, the tragedies especially in the near history, have left strong signs on the political and social memories of both countries. In this prospect the migration of 1989 turned into one of the most important breaking points in the recent history of bilateral relations. However, immediately after the regime changes in Bulgaria, a new page opened in the relations between the two states and paved the way for developing friendship and cooperation which was regarded as a model for the entire region. In fact, historically Bulgaria has occupied a special position in the Turkish politics in terms of being a near neighbor and a country whose presence is felt by the correspondence of 10% Turkish people of the total Bulgarian population as well as locating in a strategic place in the Balkans geography.

In this framework, the aim of the study is to discuss the state of the Turks in Bulgaria, before and after the 1989 migration. In the first part of the study, the situation before 1989 will be analyzed within a historical framework by taking into consideration specific turning points. In this extent, the study will defend the thesis according to

which since the independence of Bulgaria to nowadays, no matters of the ruling government or its ideology, there have only been two axes in the politics towards the Turkish minority: “forced migration” or “assimilation”. The second part of the study, which comprises post-1989 era, will be devoted to Bulgaria’s position in the new world order and the phase of its integration in the EU in the context of its changing politics towards minorities with special reference to the Turkish minority.

BALKANLARIN İSLAMİ ELYAZMA ESERLERİ

Naile SULEYMANOVA

Osmanlı ordusunun Balkan Yarımadası'nı fethetmesinden sonraki tarihi gelişmeler sonucunda bu bölge halkının medeniyet, ilim, eğitim, dil, gelenek ve göreneklerinde birçok değişimler olmuştur. Türkler'in yerleştikleri ve İslam dininin kabul olduğu bu yerlerde ilahi vahyin temeli üzerine bina edilen İslam medeniyetinin birçok sahaları inkişaf etmeye başlamıştı. Bu sahalardan biri İslam medeniyetinin insanlığa sunup takdim ettiği elyazma kitap sanatıdır.

Muhtelif ilmi sahalara ait bilgilerin kitap halinde yazıya alınması ve onların bedii tertibat zarureti ilim ve medeniyet geliştikçe ortaya çıktı.

Bütün İslam dünyasında olduğu gibi Balkanlar'da da elyazma kitaplar genel olarak mescitlerde, medreselerde ve kütüphanelerde katip, hattat, müzehhib, ressam ve ciltçiler tarafından hazırlanırdı. Biz araştırmamızda Balkanlar'da özenle korunan ve günümüze kadar ulaşmış Arap, Fars ve Türk dillerinde yazılmış dini mezmunlu elyazma eserlerin en güzel örneklerini tetkik ettik.

İslami elyazmalar esasen Kuran, hadis, akaid, ibadet, fıkıh, tasavvuf, ahlak ve felsefe-ye ait eserlerdir. Mesela, Saraybosna'da Qazi Hüsrev Bey Kütüphanesi'nde dinimizin mahir alimleri Abu Amr Osman ed-Dani, Muhammed Emin eş-Şirvani, İbrahim Efendi el-Bosnavi, Ahmed el-Mostari, Abdulvahhab el-Bosnavi ve başkalarının eserleri bulunmaktadır. Kütüphane'deki İslami elyazmalar Balkanlar'da ve diğer İslam devletlerinde yazılmış olan nüshalardır. Bu sebepten elyazmalar ister Balkanlar'ın, isterse de diğer ülkelerin İslam medeniyet tarihinin öğrenilmesi bakımından son derece değerli olan elyazmalardır.

Balkanlar'ın elyazma abidelerin tetkiki onları tertip eden insanlar ve cemiyet hakkında kıymetli bilgiler veriyor. Biz araştırmada Balkanlar'ın elyazma kitapların tarihini, onların müelliflerini ve yazıya alan hattatların dünya ilim ve medeniyetinde tuttuğu yerlerini açıklamak istiyoruz.

ISLAMIC MANUSCRIPTS OF BALKAN

Naile SULEYMANOVA

In a result of historical progress there were some changes in a field of culture, science, education & tradition in Balkan after being conquered by Ottoman's army. Different fields of Islamic culture set up on a base of divine inspiration were progressing in lands where Islam was accepted & settled by Turks. Manuscripts are considered as one of the fields of Islamic culture.

Necessity for manuscripts increased in a result of progress in different fields of science. The manuscripts were prepared by secretaries, hand writers, muzehhibs, artist & binders in mosques, religious schools, libraries or in palaces as in Balkan as well as in the rest of Islamic countries. We observed the best samples of Islamic manuscripts written in Arabic, Persian & Turkish languages kept in Balkan and reached till nowadays.

Islamic manuscripts are handwritings mostly dedicating to Koran, hadiths, akaid, praying, sufizm, ethics & philosophy. There are manuscripts of outstanding Islamic scientists such as Abu Amr Osman ed – Dani, Muhammed Emin esh-Shirvani, Ibrahim Efendi el – Bosvani, Ahmed el – Mostari, Abdulvahab el – Bosvani, etc, in "Gazy Housrev bey Library" in Sarajevo. These Islamic manuscripts are samples of books written in Balkan & in other Islamic countries. That is why they considered as the most valuable manuscripts for investigation of not only Balkan's but also the history of Islamic culture of other countries.

The investigation of Balkan's manuscripts give us an important information about society & people who wrote them. Our goal is to identify the rank of the history of Balkan's manuscripts, their authors & handwritings among the science and culture of other countries.

MUSLIM IDENTITY IN SLOVENIA

Nedžad GRABUS

According to the census of 2002, Slovenia has a population of 1.964.036, out of which 47,888 or 2.4% are Muslims. For the most part, Muslims originate from Bosnia and Herzegovina, to be followed by Macedonia, Kosovo and other areas of former Yugoslavia. Slovenia has been a member of the EU since 2004. Pursuant to the European conventions and the Constitution of the Republic of Slovenia, there is freedom of belief and practice of faith. The Religious Freedom Act was adopted in 2007. All the churches and religious communities sign the corresponding agreements with the state concerning their activities. The Islamic Community of Slovenia signed the relevant agreement with the state, specifying its legal status, on 9 July 2007. In accordance with

the Slovenian law as well as the agreement signed with the state, there is a legal framework that allows for establishment and management of educational institutions. Therefore, churches and religious communities may establish kindergartens, primary and secondary schools and higher education institutions, provided that they comply with the standards prescribed by the Slovenian legislation. At this moment, and probably in the foreseeable future, the Islamic Community avails of neither personnel nor funds which would enable it to establish any institutions of educational character.

COMPARISON OF EARLY ISLAMIZATIONS OF BALKAN AND CRIMEA PENINSULAS

Nick TYMCHENKO, Najia GAVRYLYUK

Balkan Islamic history includes Pre-Ottoman contacts between the Byzantine Balkan and Crimea. These interactions must be considered also in context of the economic-military-cultural policy of Genghis Khan's successors.

General features of Balkan (since 1450s) and Crimea (since 1280s) Islamizations were:

- military superiority of allochthon populations;
- economic power of autochthons, although Balkan newcomers (the Ottomans) differed cultural-social homogeneity, state identity and unity in contrast to variety different, occasionally polar, beliefs, lifestyles of numerous nomadic tribes occupied the Crimea;
- Hanafi school predominance.

The main peculiarity of the Islamization of Crimea was necessity of the Golden Horde (GH) to turn Islam himself. Pagan rulers of the Mongol Empire and early GH split into monotheistic religions: Buddhism, Islam and Christianity. Three of the four principal khanates embraced Islam, but within Crimea Islam was "the first among equals" (Islam, Byzantine-, Roman Catholic Churches)" in 14th-15th centuries.

Muslims influenced on medieval Crimea as over Black Sea from Seljuk Sultans of Rum (e.g.: Kayqubad's naval landing to Crimea (1220s) when the first in East Europe mosque may be built) as Desht-i-Kipchak. Later GH-leaders supported Rum: Great Khan Berke released Sultan Kaykaus II from Enos fortress in 1265. Moreover Berke gave him the Sudak-Solhat fifteen-year appanage and over time his eldest son ultimately took Seljuq throne (Masud II).

Both Crimea and Balkans had dramatic Islamic history. But GH's early civil wars often closely coupled with religious wars.

Modern archaeology becomes important source.

ARŞİV BELGELERİNE GÖRE RUMELİ'DE OSMANLI YÖNETİM ANLAYIŞI

Önder BAYIR, Aziz YENİYOL

Rumeli'de Osmanlılar muazzam bir medeniyet kurmuşlar, bölgede yaşayan farklı din, dil ve ırka mensup insanları altı asra yakın bir zaman barış ve huzur içinde yaşatmayı başarmıştır. Bütün bunları yaparken emperyal (baskıcı-sömürücü) bir zihniyet içinde olmamış; yerel kültür ve inanışların varlığını devam ettirerek bu sükunu sağlamıştır. Bu açıdan Osmanlı tecrübesi bütün dünya milletlerine örnek teşkil etmesi gereken önemli bir siyasi devlet tarihidir.

Şüphesiz Rumeli'de böyle bir medeniyetten bahsederken, başvurulacak en mühim kaynak, Osmanlı arşiv belgeleridir. Bu belgeler hem geçmişimizi aydınlatmakta, hem de geleceğimize ve politikalarımıza yön vermektedir.

Tebliğimizde milyonlarca Osmanlı arşiv belgeleri içinden seçmeler yapılarak, Rumeli'deki Osmanlı Medeniyeti ve gayr-i Müslimlerle ilgili yönetim anlayışı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

MANAGEMENT APPROACH OF OTTOMAN ACCORDING TO THE ARCHIVE DOCUMENTS

Önder BAYIR, Aziz YENİYOL

Ottoman established a tremendous civilization in Rumelia and as a result of this, people of different religions, languages and races in the region lived in peace and tranquility for almost six centuries. Meanwhile Ottoman was not imperial-minded (repressive-exploitative); provided the calmness by the continuity of the existence of local cultures and beliefs. In this respect the Ottoman experience is an important political state history that should set an example for all the world nations.

No doubt, while talking about such a civilization in Rumelia, the Ottoman archive documents is the most important source. These documents both illuminate the past, as well as our future and give direction to our policies.

In our declaration, management approach of Ottoman civilization and non-Muslims will be put forward by making selections among millions of Ottoman archive documents.

ARPADLILAR ÇAĞINDA MACARLAR ARASINDA İSLAM (895-1301)

Osman KARATAY

Macarlar 9. yy sonlarında Don nehri boylarından şimdiki yurtlarına göç etmişlerdir. Bu esnada Hazar'ın kuzeyindeki bölge İslam'dan habersiz değildi ve ilk Müslüman Türk devleti de burada bulunan İdil Bulgar'dır. Bu şartlarda İslam, Macarlar arasına da erken bir tarihte girmiştir. 1000 yılında devletin resmen Hıristiyanlığı seçmesi ilk bakışta Macar otağı nezdinde Müslümanların durumunu ve konumunu etkilememekle birlikte, Roma'dan ve yerel kiliseden gelen baskı ve kıskırtmalar Macar krallarını zaman zaman İslam'a karşı tavra zorlamıştır. Sıkıntılı dönemler olmakla birlikte, Macaristan'da Müslümanlar diğer Katolik ülkelere nazaran genellikle nispi bir rahatlık içinde bulunmuşlardır. Ancak 14. yy başıyla birlikte bu ülkede İslam ortadan kalkmış gözüküyor. Bunun sebebini ise Papalık baskılarında aramak gerekmektedir.

* * *

ISLAM AMONG THE HUNGARIANS UNDER THE ARPADIAN HOUSE (895-1301)

Osman KARATAY

Hungarians migrated to what is today their soil at the end of the 9th century. In those days, the Caspian steppes were not without Islam, and the first Islamo-Turkic state, the Volga Bulgar, was founded there. In these circumstances, Islam penetrated also into the Hungarian realm in that age. At the first glance, Christianization of the Hungarian court in the year 1000 did not influence situation and position of Muslims in the country to a great degree, but oppressions and instigations from Rome and the local Catholic Church often forced Hungarian kings to act against Muslims. There happened repressions and stressful days, but Hungarian Muslims were usually in a better situation compared to other Catholic countries. Islam seems to disappear at the country with the beginning of the 14th century. Its reason should lay in the repressions instigated by the Papacy.

EDEBÎ ESERLERİN AYNASINDA BALKAN SAVAŞLARI VE İSLAM

Ömer ÇAKIR

Balkanlar ve İslam denildiğinde Osmanlı devleti ile Balkan ülkeleri arasında 1912 ve 1913 yıllarında gerçekleşen Balkan Savaşları'nın önemli bir kırılma noktası olduğu söylenebilir. Zira, bu savaştan yenik çıkan Osmanlı devleti, Balkanları hem coğrafi, hem de Müslüman nüfus ve nüfuzu açısından büyük ölçüde kaybeder. Balkan Savaşları'nda çok sayıda Müslüman katledilir. Canını kurtarabilenler ise büyük bir göç dalgası halinde soluğu İstanbul'da ve Anadolu'nun

çlerinde almaya çalışır. Savaş sırasında yaşananlar başta tarih olmak üzere sosyal bilimlerin değişik dalları açısından incelenebilir. Edebî eserlerin milletlerin yaşadığı büyük olaylara ayna olma, yaşananları canlı tablolar halinde aksettirme gibi bir özeliği de vardır. Bu açıdan bakıldığında acaba “Balkan Savaşları ve İslam” dönemin edebî eserlerine nasıl aksetmiştir? Özellikle şiir ve hikâye türü basın vasıtasıyla aktüel gelişmeleri daha çabuk dile getirme özelliğine sahiptir. Savaş sırasında yayımlanan söz konusu türlerdeki metinler incelendiğinde “Balkan Savaşları ve İslam” bağlamında bazı unsurlarla karşılaşmak mümkündür: Balkanlarda yaşayan Osmanlı vatandaşları içinde katliama uğrayanların Müslüman oluşu, Balkan ülkelerinin bu savaşa bir haçlı anlayışı ile bakması, Müslümanların savaşa bakış açısı, savaş sırasında İslamî hayat ve söylem, askerlerin savaşa teşvikinde dinî kabullere yapılan göndermeler ve daha pek çok unsurun edebî eserlere aksettiği görülmektedir. O sebeple bildirimizde savaş sırasında yayımlanmış şiir ve hikâye örneklerinden hareketle “edebî eserlerin aynasında Balkan Savaşları ve İslam” üzerinde durulacaktır.

* * *

THE BALKAN WARS IN THE MIRROR OF LITERARY WORKS AND ISLAM

Ömer ÇAKIR

When it is said “The Balkans and Islam”, it can be considered as an important breaking point of the Balkan Wars that occurred in 1912 and 1913 between the Ottoman Empire and the Balkan countries; Bulgaria, Greece, Serbia and Montenegro. Because, the defeated Ottoman Empire loses the Balkans largely both geographically and in terms of Muslim population and influence. Many Muslims were murdered in the Balkan Wars. The ones who save their lives try to breathe in Istanbul and interior of Anatolia with a great wave of migration. What happened during the war can be examined in with respect to various fields of social sciences, especially history. The literary works has a feature as a mirror of great events of the nations that they had, reflecting what happened as alive pictures as well. From this point of view, how was the “the Balkan Wars and Islam” relation reflected to the literary works of the period? Especially poetry and story are capable of expressing the current developments through press quickly. When the subject matter texts published during war were examined, it is possible to encounter some components in the context of “the Balkan Wars and Islam”: It is observed that some component such as of being muslims who were murdered living in the Balkans among Ottoman citizens, looking of Balkan countries to this war with a crusade understanding, the viewpoint of Muslims to the war, the Islamic life and discourse during the war, references to the religious assumptions in the encouragement of soldiers for the war and more were reflected to the literary works. For that reason our paper will focus on “the Balkan Wars in the mirror of literary works and Islam” moving from especially samples of poetry and story published during the war.

* * *

BALKANLARDA TAHRİR EDİLEN BEKTÂŞİ KLASİK KAYNAKLARINDA Şİİ-İMÂMÎ VE HURÛFÎ UNSURLAR

Ömer Faruk TEBER

Tebliğimizde Bektâşîliğin bünyesindeki Hanefî-Maturidî; Eşarî, gibi Sünnî paradigmayı oluşturan estrümanların dışındaki Şiî-İmâmî ve Hurûfî inanç unsurlarının mezhebî tezahürleri, menşe ve mahiyetleri hakkında bilgi verilecektir. Bu çalışma, Bektâşî klasik kaynakları sayılan ve Balkanlarda meskun bulunan Bektâşî Bâbâgân kolu tarafından tahrir edilen Bektâşî Erkânâmeleri, Bektâşî Tecümânları ve Bektâşî edebiyatının yazılı eserleri olarak zikredilen Vücûd-nâme, Ahit-nâme, Resâil-i Âyin-i Cem' ve çeşitli Gülbân ve Dûvâzdah'ların yer aldığı Risâleler ile Hacı Bektâş-ı Velî'ye nispet edilen eserler üzerinden değerlendirilecektir.

Bu çalışmada Hacı Bektâş İlçe Halk Kütüphanesi 29, 36, 45, 110 numarada kayıtlı bulunan Balkanlarda Balım Sultân Erkânîni mehz almış olan Erkânâmeler ile Ahmet Rifat Efendi'nin kaydettiği Mir'âtü'l-Makâsîd fî Def'i'l-Mefâsîd adlı eseri ile Hacı Bektâş-ı Velî'nin Makâlât'ı esas alınacaktır. Bektâşî Erkânâmeleri, Bektâşî geleneği içerisinde yazılarak genellikle Bektâşî Babaları ve Dedebabaları tarafından kayıt altına alınarak tarikat müntesiplerinin istifadesine sunulmaktaydı. Özellikle Hacı Bektâş-i Velî'den sonra Bektâşîliğin Pîr-i sânisî olarak kabul edilen Bektâşîliğin Balkanlardaki postnişini Balım Sultan tarafından kayıt altına alınan Bektâşî Erkânâmeleri, bugünkü Balkan coğrafyasında halen okunmakta ve uygulanmaktadır.

SHİA-IMAMI AND HURUFİ ELEMENTS IN BAKTASHI REFERENCES IN THE BALKANS

Ömer Faruk TEBER

Analysis of miscellaneous booklets such as "Vucûd-nâme", "Ahid-nâme", "Risâla Âyin-i Cem" which were written in the special Baktashi literature called "Erkannâma" should make a significant contribution to studies on Baktashiyya in Balkans. "Vucûd-nâmas", which are a type of such booklets in the Erkannâmas. "Vücûd-nâmas" are Shii-Imami and Hurufism texts in which earthly elements were correlated to parts of human body and various religious and sufistic conceptions implied on these together with letters. In this study we tried to define how Shia-Imami and Hurufism elements reflected on Bektashi References by analyzing Baktashi booklets.

Baktashi Erkannâmas, which were recorded by Balım Sultan who was the head of Baktashi order in Dimatoca in the Balkans, are still being read and practiced in this geography

BALKANLARDA MÜSLÜMAN OLMAK

Rahman ADEMİ

Balkanların İslam'la ilk tanışmaları, Osmanlı döneminden evvel, 8. ve 9. asırda Arap tüccarların balkan kıyıları boyunca bulunan şehirlerle ticaret yapmaları sebebiyle olmuş ise de, bu ilk tanışma geçici olmuştur. 1371 Meriç savaşı sonrasında ve özellikle de 1389 senesindeki Kosova savaşı, İslam dininin balkanlarda yerleşmeye başladığını ve Müslümanların bölgede kalıcı olduklarını gösteren en önemli hadiselerden biridir. Bu dönemden sonra İslam, balkan bölgesinin en güçlü etkenlerden biri olmaya başlamıştır.

Geçtiğimiz yüzyılda bölgede patlak veren I. Dünya savaşı ve sonrasında meydana gelen yerel savaşlar, balkanların bu bakımdan da önemli bir bölge olduğunu göstermektedir.

Balkanların huzur ve istikrarı Türkiye açısından da büyük önem arz etmektedir. Bugün ülkemizde milyonlarla ifade edilen balkan kökenli vatandaş yaşamaktadır. Son zamanlarda yaşanan sıkıntılar sebebiyle ülkemize sığınan çok sayıda balkan Müslümanı, ülkemizi ister istemez balkan meseleleriyle irtibatlandırmaktadır.

Bilindiği üzere Osmanlı idaresi de bu durumun farkında olarak balkan ülkelerinde farklı yönetim tarzı uygulamıştır. Bölge insanına, özellikle de Müslüman olanlara verilen çeşitli imtiyazlar, zaman içinde bazı değişikliklere uğramış da olsa, Osmanlı idaresinin son dönemine kadar güncelliğini korumuştur. Bu itibarla, geçmişten günümüze kadar, bölgede "türk" veya evlad-ı fatihan olarak isimlendirilen balkan Müslümanlarının tarihte karşılaştıkları sorunlarla bugün yaşadıkları sıkıntıları değerlendirmeye çalışacağız. Osmanlı arşiv belgeleriyle bölge dillerinde yazılan eserlere dayanarak geçmiş ve bugünkü durum bakımından, bölge Müslümanlarının durumuna ışık tutmaya çalışacağız Elbetteki, bölgeye komşu olan Avrupa devletleriyle dini bağları ve stratejik hedefleri olan Rusya'nın da balkan Müslümanlarına yönelik siyasetini de değerlendirmeye çalışacağız.

BEING A MUSLIM IN THE BALKANS

Rahman ADEMİ

The Balkans' first meeting with Islam became during the Ottoman period before 8. and 9. century due to Balkanization of Arab traders, trading along the coast cities. However the first meeting was temporarily. Especially the Kosovo war in 1389, after 1371 Meriç war, was one of the most important events in the Balkans in terms of Islamization. That's way Islam and Muslims have been started to settle down in the region permanently. After this period, Islam has become one of the most powerful factors in Balkans.

During and after World War I in previous century, occurring local wars in the region have been indicated that the Balkans was very important in the region.

Peace and stability in the Balkans is of great importance for Turkey. Nowadays, many citizens over millions originally coming from the Balkans are living in Turkey. Due to recent difficulties in a number of Balkan Muslims sought refuge in our country, Turkey inevitably contacts with the Balkan issue.

As known, the Ottoman administration was aware of this situation in the Balkan countries and implementing different management style for this reason. To the people of the region in the Balkans, especially given several concessions to those who are Muslim, along with some changes over time, has to date until the last period of Ottoman rule.

Therefore, we try to evaluate the problem faced by Muslims called "Turkish" or "sons of Fatihan" from past to present in the region.

Based on Ottoman archival documents written in languages in the region and the current situation in terms of history, we will try to shed some light on the situation of Muslims.

Of course, we will also try to evaluate Russia's policy toward the Balkan Muslims adjacent to the region and religious ties with the European powers and the strategic goals.

BİR DİN-BİR TOPLULUK: İSLAM DİNİNDEN KİMLİK İNŞASINA KUZEYDOĞU BULGARİSTAN'DA YAŞANANLAR (XIV.- XV. YÜZYILLAR)

Selcen ÖZYURT

Kuzeydoğu Bulgaristan, Osmanlılardan çok evvel farklı Türk topluluklarının iskân ettiği ve çeşitli devletler kurduğu bir saha idi. Balkan tarihini şekillendiren ve yön veren Türk devletleri, öncelikle, Orta Asya'dan taşındıkları dini ve kültürel unsurları beraberlerinde getirmişler ve tanıştıkları Hıristiyanlık ile birleştirmişlerdir. Dikkati çeken ilk olgu Türklerin tanıştıkları yeni kültürlerle ve dinlere karşı her zaman hoşgörülle yaklaşmış olmalarıdır.

Bu bağlamda Kuzeydoğu Bulgaristan'da yerleşen Türkler ilk önce Hıristiyanlığın etkisi altına girmişler ve bu dinin gerekleri doğrultusunda yaşamışlardır. Ancak din değişimleri yüzyılları alan bir süreç olduğu için ani bir değişimden söz etmek mümkün değildir. Bu sahada ki gelişme daha ziyade katmanlar halinde bir tekâmüldür. Tam anlamıyla Bizans Hıristiyanlığını kabul etmeyen Türkler, yeni inançlarını eski dinleriyle harmanlayarak yaşamaya devam etmişlerdir.

İlerleyen zaman içerisinde, bölgeye gelen Türkmenler Kuzeydoğu Bulgaristan'daki Türkler ile yakın ilişkiler kurmuştur. Bu temaslar sonunda İslam'ı öğrenen Türkler arasında daha Osmanlı'dan evvel bir İslam telakkisi oluşmaya başlamıştır. Özellikle Sarı Saltuk bölgedeki Türkler arasında İslam'ın yayılması hususunda unutulmaz bir karakterdir. Sarı Saltuk öncülüğünde başlayan yeni dönemde bölgede "halk İslam'ı" olarak da adlandırılan, İslami öğeler ile daha evvelki inançların sentezi olan yeni bir akım doğmuştur.

Osmanlı hâkimiyetinin bölgede gelişmesi ile beraber Kolonizatör Türk dervişleri bu bakir alanlara gitmiş ve İslam'ı tebliğ etmeye başlamışlardır. Elbette bu görevi ifa eden babaların İslam anlayışları bölgenin inanç yapısını şekillendiren yegâne unsur olmuştur. Böylece özellikle Kuzeydoğu Bulgaristan, Gayri Sünni unsurların adeta başkenti olmuş ve geçmişinin de etkisiyle nev-i şahsına münhasır bir yer olmuştur.

Bu bağlamda I. el kaynaklar ve kaynak eserler ışığında hazırlanacak olan çalışmada bölgenin Osmanlı'dan önceki yapısıyla beraber, Osmanlı hâkimiyetine girişi ve sahadaki kültür ve din değişiminin süreci incelenecektir. Bu süreçte inşa edilen Bektaşilik, Bedreddinilik, Kızılbaşlık, gibi kimlikler incelenecek ve bu toplulukların tarihi rolleri ve sosyal yapıları irdelenecektir.

* * *

A RELIGION – A COMMUNITY: EXPERIENCES FROM THE TIME OF ISLAM TO IDENTITY FORMATION IN NORTH-EAST BULGARIA (XIV-XV CENTURY)

Selcen ÖZYURT

North East Bulgaria was an area that settled by different kinds of Turks before Ottomans and so many states was established in this area. Turkish states shaping Balkan History firstly bring some cultural and religious characteristics from Middle Asia and Turks meeting Christianity adopt some Christian characteristics. So, a new and synthesize religion occurred/ appeared. The first attracting point is that Turks always tolerate new culture and religion which they are confronted with.

Within this context, Turks who settled down to North-East Bulgaria firstly adopted Christianity and lived according to the necessities of this religion. However, apostasy (change of faith, religion) is a difficult process; we can not talk about a sudden change. More, the change in this area proceeds by stages. Properly, Turks who do not adopt Byzantine Christianity continue to live in a harmony between their old religion and new beliefs.

Over time, Turcomans coming to North-East Bulgaria established close relationship with Turks in this area. By the help of these interactions, before Ottoman an understanding for Islam began to constitute among the Turks learning Islam. Especially, the area of Sarı Saltuk is an unforgettable character for outspreading Islam among Turks in the area. In the new

period beginning with Sarı Saltuk, a new movement called “Heterodox (Public Islam)” which is a synthesis of Islamic characters and earlier beliefs appeared.

With the development of Ottoman dominance in the area, Turkish dervishes-the head of the colonies- invade these unsettled areas and they began to announced Islam. Certainly, the understanding of fathers undertaking this duty becomes primary factor shaping the structure of area’s belief. Therefore, specially North-East Bulgaria become a capital city for Non-Sunni factors and also with the effect of it’s past, it become a specific (sui generis) place.

Within this context, in this study preparing by the help of first hand resources and works, the structure of this area before Ottoman and also the entrance of Ottoman dominance to this area and the process of change in cultural and religious life will be investigated. Identities which are formed in this process such as Bektaşilik, Bedreddinilik, Kızılbaşlık will be investigated and the historical roles and social structures of these communities will be studied.

FROM ISTANBUL TO BRUSSELS: UNITY, PLURALITY AND THE REQUIREMENTS OF THE SOCIAL CONTRACT

Stephen R. GOODWIN

Even before the conquest in the mid-15th century, Balkan Islam demonstrated multiple and often competitive religious expressions, yet reached in subsequent decades its own kind of convivencia, allowing Christians and Muslims to share the same living space. Since then, Great Power politics have long influenced the Balkans, especially since the Congress of Berlin (1878). In the post-socialist period ethno-religious conflicts again have opened the door to Great Power involvement. Inspired and dominated by actors from the European Union, Bosnia-Herzegovina today struggles to move West even as forces from the Middle East seek to reorient Bośniaks in their direction, causing growing dissention and division.

This paper seeks to demonstrate that, despite international efforts to establish peace and stability in Bosnia-Herzegovina, conflicting agendas by external powers in the post-war period threaten the very integrity of the Bośniak community.

This paper draws on original research, the Lisbon Treaty, constitutional aspects of the Dayton Accord, and recent developments within Bosnia-Herzegovina to explain and analyze religious dynamics currently affecting Bosnian expressions of Islam in its transition from the Ottoman legacy to European Union integration.

"Sarı Saltuk ve Balkanlarda Tangriizmden Bogomilizme Uzanan Sosyo-Teolojik Farklılıklarla Meydan Okuma veya İslamlaşma Fenomeninin Öncülleri"

Şevket YAVUZ

İnanç coğrafyası insan topografyasına uygun modellenir çoğu zaman. Birey ve toplumun bilinçdışı formları ve bilinç kodları zaman (tarih) ve mekan (coğrafya)da farklı, değişik ve devingen tarzlarda tezahür eder. Tarih-ötesi oluş, buna katılış ve bununla ilişki imkânı yadsınmamakla beraber, ihtidâ fenomeni bu çerçevede ele alındığında (a) insanın ihtiyaçları (biyo-fizyolojik, güven / psiko-sosyal, kabul-takdir görme / sosyal, fikir, estetik, ideal oluş); (b) bireylerin duyguları (sevgi-nefret, umut-korku, yücelt/me- ada/n/ma-sakın/dır/ma); (c) kişinin istek ve arzuları; (d) birey ve toplumun ideal, değer ve ilkeleri ekseninde "kolektif iman oyası" diyebileceğimiz bir mahiyette belirir. Kolektif iman oyası; genel olarak bir bütüne gönderme yapmakla beraber farklı, biricik, yegâne ve nev-i şahsına münhasır değişim, dönüşüm ve yenileşmeleri reddetmez. İnançlar, kabuller ve bunların kolektif bütünlükteki "oya"larının içeriği "merkez", "yarı merkez", "çevre" ve "yarı çevre" halkaları iç içe barındırır. Öyle görünüyor ki; bu halkaların değişim ve transformasyonu çevreden merkeze doğru bir mecrâda yol alır. Çevre iman oyası; gelenek, görenek, hars / kültür ve ümran unsurlarını kuşatır. Merkezî iman oyası da bireysel ve kolektif kimliği kuran ve ören kodları, hayatın ilk evrelerindeki hafıza, hatıra ve hâsılları içinde örer.

Kolektif iman oyası perspektifinden Balkanlardaki ihtidâ fenomenleri incelendiğinde ortaya çıkan hususlara bağlı olarak bu çalışmanın tezleri şu şekilde ortaya konulabilir: (i) Hiçbir ihtidâ fenomeni noktasal değildir; aksine bir süreç—çoğu zaman üç nesillik bir vetîre— macerasıdır; (ii) Hiçbir ihtidâ önceki inanç-iman ve ibadet-ritüellerin toptan ve toplu bir yer değiştirmesi değildir; (iii) Hiçbir ihtidâ fenomeninin ilk safhaları ortodoksluğu barındırmaz; (iv) İhtidâ fenomeni güç, şiddet, baskı ve zorlama ile sonuca ulaşmaz; (v) Zor ve baskı ile gerçekleştirilen hiçbir ihtidâ olayı geri dönüşsüz bir süreci garanti etmez; (vi) İhtidâ fenomeninde çevre değerlerden merkez kabullere doğru bir evrilme vardır; (vii) İhtidâ olgusunda insanî genel özellikler (ihtiyaçlar-duygular-istekler-idealler) belirleyici unsurlardır; (viii) Hemen her ihtidâ macerasında, biri **denkleştirici-dengeleyici** ve diğer ikisi de **paradoksal** olmak üzere üçlü bir mahiyet vardır: Denkleştirici boyut; adaptasyon ve entegrasyonu ifade eder. Paradoksal mahiyet ise; kabul ve ret / meyil ve reaksiyon olarak belirir. Kabul boyutunda, yerel ve lokal "kolektif iman oyası" ana platform olarak işlev görerek "yeni / farklı" olanın "boyası" ile boyanır; ama ilmik ve motif yereldir; Ret boyutunda ise, "yeni / farklı" olan akide ve inanç reddedilir; ama bu ret etkilenmenin ifadesi olarak belirir, zamanla en çok reddedilene göre yerel ve yerli olan transformasyona maruz kalır çoğu kez. Bu tez ve yan tezlerle bağlı olarak bu çalışmanın sorusunu şu şekilde ifade etmek mümkündür: Bal-

kanlardaki ihtidâ fenomeni tarihsel bir zorunluluk muydu, konjonktürel pragmatizm miydi, veya dinî-siyasi ve ekonomik-teolojik olarak “çerçeleştirilen” geniş kitlelerin tepkisel tezahürü müydü? İhtidâ fenomeni tek yönlü ve tek taraflı bir dönüştürme mi, yoksa *istimâlet* (“gönül alma”), *convivencia* (“birlikte yaşama”), *mixovarvaroi* (“karmaşık oluş”) gibi kavramlarla ifade edilebilecek bir beraber yenileşme veya karşılıklı, paralel inşadır? Dinler Tarihi’nde inanç-ifade ekseninde merkez-çevre metodolojik yaklaşımına göre ele alınacak olan bu çalışmada Balkanlardaki Tangriizm / Tengricilikten Bogomilizme, oradan da Sarı Saltuk kültürüne uzanan “kolektif iman oyası”nın mahiyeti Bulgar, Arnavut ve Bosna özelinde ele alınacaktır.

Anahtar kelimeler: Sarı Saltuk, Bogomilizm, Tangriizm / Tengricilik, kolektif iman oyası, kült, ihtidâ, denkleştirici-dengeleyici ve paradoksal elemanlar, *istimâlet*, *convivencia*, *mixovarvaroi*.

Sarı Saltûq and Challenging in the Balkans with Socio-Theological Alterities from Tangriism to Bogomilism, or Antecedents of the Islamization Phenomenon

Şevket YAVUZ

It can be adduced that creedal geography is modeled on human topography. The unconscious forms and conscious forms of individual and society are manifested in time (history) and space (geography) in various, changing, and dynamic modes. Though not repudiating trans-historical becoming, participation in it, and relation with it, when the phenomenon of conversion is revealed in the nature of what we can call “collective creedal *dantelle*” laced with the axes of (a) human needs (bio-physiological, security / psycho-social, acceptance-reception / social, cognition, aesthetics, ideals); (b) individual emotions (love-hate, hope-fear, appraising-refraining); (c) personal wishes and wants; (d) individual and societal ideals and values. Though regarded as wholeness, this “collective creedal *dantelle*” does not negate differentiated, unique, and subjective changes, transformations, and renewals. The nature of faiths, acceptances, and “*dantelles*” within a collective wholeness concentrically comprises of the collets of “core”, “semi-core”, “periphery”, and “semi-periphery”. It would seem that the change and transformation of these collets move from the periphery to the core. Peripheral “creedal *dantelle*” embraces traditions, customs, culture, and civilization; whereas central / core-centric “creedal *dantelle*” knits both the codes that form and construct individual and collective identity, and memory, remembrance, and cultivation in the early phases of life.

By virtue of this collective creedal *dantelle* perspective, regarding the phenomena of conversion in the Balkans, the following theses and sub-theses can be laid out: (i) No conversion phenomenon is punctual; rather it is a process—mostly taking at least three generations to get realized; (ii) No conversion phenomenon is a wholesale and complete

replica of ex-creeds, codes, cults and rituals with new, incoming ones; or there is no mode of built-in and out conversion episode in history; (iii) No conversion phenomenon is laden with orthodoxy in its early phases; (vi) No conversion phenomenon is fully achieved through oppression, suppression, repression, and violence and iron-fist; (v) Conversion phenomenon actualized through force and oppression cannot guarantee the process of regression from the new affiliation; (vi) In the phenomenon of conversion, there is, by and large, a gradual movement from the core to the peripheral acceptances; (vii) In the phenomenon of conversion, fundamental human features (needs, emotions, wants and *axios* / “values”) are determinant factors; (v) Nearly conversion phenomena are of three elements: One, *equalizing-stabilizing element*; two and three, *paradoxical elements*. The equalizing-stabilizing dimension stands for adaptation and integration. On the other hand the paradoxical scope is decoded as acceptance and rejection, or inclination and reaction. In the former stage, or phase, the local, autochthonous functions as “collective creedal *dantelle*”; and this *dantelle* is dyed with the “dye” of “the new / different” one; yet its slipknot and motif are quintessentially autochthonous. As for the latter, the “new / different” creed and faith is rejected vehemently; yet this rejection, to some extent, implies influence, even tacitly. With the passage of time, mostly the native and local codes go through transformation along the line with what is strictly rejected. Based on these theses and sub-theses, the questionnaire of this study can be posed as follows: Is the phenomenon of conversion (to Islam) in the Balkans a historical necessity, or a conjectural pragmatism, or a repercussion of religio-political, eco-theological peripherization of the masses? Is the conversion phenomenon one-sided and one-way transformation event, or is it a “collateral renewal and rebirth” as expressed in such concepts as *istimâlat* (“suasion”), *convivencia* (“living together and accompanied”), *mixovarvaroi* (“hybrid existence”), etc.? Within the discipline of the History of Religions, using methodological approach of core-periphery in analyzing the axis of creed-communicative action, this study aims at studying the features of “collective creedal *dantelle*” dyed with the color of affiliations from Tangriism and Bogomilism to that of the cults of Sarı Saltûq in the Balkans with special reference to Bulgarians, Albanians, and Bosnians.

BALKANLARDAKİ DÖNÜŞÜMÜN ANADOLU'DAKİ YANSIMALARI (DİYARBEKİR'DE BALKANLAR)

Talip ATALAY

Osmanlı'da Tanzimat sonrası düzenlemeler kapsamında 7 Kasım 1864 yılında çıkarılan Vilayet Nizamnamesi'yle yapılan idari değişiklikle "eyalet" sisteminden, "vilayet" sistemine geçiş yapılmıştır. Tuna Vilayeti'nde Mithat Paşa'nın başarılı uygulamaları imparatorluğun geri kalan bölümüne örnek teşkil etmiştir. Yerel yönetimlerdeki yeni yapılanma çerçevesinde her bir vilayette öncelikle valiliklerin ihtiyaçlarını karşılamak üzere birer matbaa kurulması, bu matbaalarda resmi nitelikli salnameler (yıllıklar), takvimler ve çeşitli konularda kitapların yanında resmi bir gazetenin de çıkarılması kararlaştırılmıştır. Vilayet gazeteleri içerdikleri idari yaşamdan eğitime, sağlıktan tarıma pek çok farklı alana ilişkin bilgilerle tarih araştırmaları açısından dönemin özellikle sosyo-kültürel yapısı konusunda pek çok ipucu vermektedir.

Yukarıda bahsedilen düzenleme doğrultusunda 1867 yılında kurulan Diyarbekir Vilayeti'nde de 1869 itibariyle bir Vilayet Gazetesi yayınlanmaya başlanmıştır. 1931 tarihine kadar bazı kesintilerle beraber yayın hayatına devam eden gazetenin nüshalarına günümüzde ulaşmak mümkündür. Gazetede yer verilen haberler arasında Balkanlara detaylı bir şekilde yer verilmesi oldukça ilgi çekicidir. Bu durum bir taraftan Osmanlı'nın Balkanlara bu kadar uzak bir bölgesinde konuya gösterilen ilgiyi göstermesi açısından, diğer taraftan da Anadolu'da Balkanlardaki dönüşüm ve oluşumların nasıl tanımlandığını görebilmek açısından önem arz etmektedir.

Hazırlanan tebliğde Diyarbekir Vilayet Gazetesi'nde Balkanlarla ilgili yayımlanmış yazılardan özellikle sosyo-kültürel hayatın dönüşümü ile ilişkili olanlar üzerinde durulacak ve 19.yüzyılın sonunda Balkanlarda yaşanan hızlı değişim hareketlerinin Anadolu'ya nasıl yansıdığı ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

THE REFLECTIONS OF THE TRANSFORMATION in the BALKANS on ANATOLIA (THE BALKANS in DIYARBEKİR)

Talip ATALAY

In the frame of reform attempts which took place after Tanzimat Period Ottoman "Eyalet System" have been transformed into "Vilayet" in accordance with "the Provincial Regulations (Vilayet Nizamnamesi)" issued in 7 November 1864. The successful execution of Mithat Pasha in Tuna Vilayeti became a role model for the rest of the empire. Among the tasks undertaken by the reconstructed provincial administration was, in the first place, the establishment of printing houses to fulfill the needs of governorship. These printing houses were used mostly for the reason of printing an official journal alongside with the official yearbooks, calendars and the books of different topics. These official journals provide a wide range of information from administrative life to educa-

tion, from welfare to agriculture and also gives many details regarding the social cultural structure of their time.

Within the abovementioned regulation program in Diyarbekir Vilayeti which was formed in 1867 a provincial journal has been published since 1869. Today most of the issues of the journal which continued to its publishing life till 1931 are reachable with some interruptions.

Among the articles published in the journal the news which gives detailed explanation regarding the situation in Balkans are of significant importance for expressing the interests regarding the Balkans in these very far lands and also for seeing how the trans(form)ations in the Balkans described in Anatolia.

In this paper the articles on Balkans published in Diyarbekir Vilayet Journal will be discussed with a given focus on the transformation of socio-cultural life in Balkans and the reflections of these rapid changes took place in 19th century from Anatolian side will be examined.

THE IMAGE OF THE “OTTOMAN” IN THE ROMANIAN POPULAR CULTURE¹

Valentina-Tania DUNA

An accident of geography (and one could say that even of history) Romania was always the place where the West met the East. For this reason, we consider that only the southern part of Romania can be included in the Balkan area, at least from the point of view of culture and mentality of the people living in this region, because otherwise - geographically speaking - the northern limit of the Balkan Peninsula is the Danube. There are two important particularities of all Balkan countries: the ethnic and religious diversity and both of them are characterizing the southern part of Romania (there is a small Turkish community who lives near the Black Sea, in the so-called Dobrogea region). This paper attempts to identify and approach, though not exhaustively, some Ottoman influences on the Romanian culture and civilization since the Middle Ages up to the present. The historical encounters between the Romanians and the Ottomans were not always positive, to say the least. The two cultures were profoundly separated by ethnicity, language, or religion. Most of the time, the Romanians had to bandwagon the Ottoman culture, coping with the Ottoman demands, habits, institutions, and even

¹ Investing in people! PhD scholarship, Project co-financed by the European Social Fund, SECTORAL OPERATIONAL PROGRAMME HUMAN RESOURCES DEVELOPMENT 2007 - 2013 Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania.

mentalities. For many decades the Romanian historiography denied the influence of the Ottoman culture over the Romanian one, or the belonging of the later to the Balkan culture, which is a mixture of Byzantine-Ottoman-Slavic influences. The 19th century nationalism with its chauvinistic, xenophobic features emphasized only the negative image of the 'Turk' in the Romanian popular culture. This image was re-actualized during the 20th century, neglecting that there is a small but relatively homogeneous Turkish minority in Romania with a significant importance for the Romanian culture. Rejecting a part of one's history means rejecting at least partly one's identity.

İYİ VE ZOR ZAMANLARDA AYAKTA KALABİLEN ASIRLIK KÖKLÜ BİR YAPI: BULGARİSTAN MÜSLÜMANLARI BAŞMÜFTÜLÜĞÜ

Vedat S. AHMED

1878 yılında Bulgaristan'dan çekilmek zorunda kalan Osmanlı, daha sonraki dönemde özenle üzerinde durarak Bulgaristan'da kalan yekün Müslüman nüfusun esas haklarından olan dinî haklarını teminat altına alacak Müftülük teşkilâtının temellerini atmıştır. Uluslararası antlaşmalara binâen teşekkül eden bu teşkilât, 30 yıl boyunca değişik şekillerden geçtikten sonra 1909 yılında Osmanlı'nın Bulgaristan'ın bağımsızlığını tanınmasıyla ortaya çıkan yeni koşullarda Bulgaristan Müslümanlarını temsil edecek, onların dinî haklarının yanı sıra bazı sosyal, eğitim ve kültürel haklarının da korunmasında yardımcı olacak bir kurum olarak kurulan Başmüftülük çatısı altında toplanmış ve 1910 yılında yeni yapısıyla faaliyete başlamıştır.

100 yıllık tarihi esnasında Başmüftülük, değişik aşamalardan geçmiş, zaman içerisinde değişik dönüştürme, yok etme çabalarına sahne olmuştur. Belirli dönemlerde etki alanları genişlemiş, zaman zaman ise sıkıntılı dönemler geçirmiş, hatta yıkılma noktasına gelmiştir. Buna rağmen oturtulan sağlam temelleri, stratejik önemi ve Müslüman halkın gönlünde yer etmesi sebebiyle bu kurum, bir asır boyunca ayakta kalabilmiştir. Bulgaristan'da farklı etnik grupları aynı çatı altında toplamayı başaran Başmüftülük, demokratik şartlarda Bulgaristan Müslümanlarının bilgilenmesini, bilinçlenmesini, dinî ve kültürel varlığının korunmasını sağlamak suretiyle Avrupa Birliği içerisinde dinî, tarihî ve kültürel bağlarıyla barışık en büyük Müslüman azınlığını temsil etmekte ve günden güne konumu güçlenmektedir.

Bunlar göz önünde bulundurularak bildiriye Bulgaristan Müslümanları Başmüftülüğünün tarihi ile ilgili sunulacak bilgilerin yanı sıra, kurumun stratejik önemi ve geleceğe yönelik beklentiler konusunda düşünceler paylaşılacaktır.

XVI. YÜZYILIN SONLARINA KADAR SELANİK’TE KURULAN VAKIFLAR

Vedat TURGUT

Arapça “vakafe” kökünden gelen Vakıf kelimesinin “tutmak, alıkoymak, hapsedmek, tevkif etmek” manalarına geldiği söylenebilir. Daha geniş anlamda ise bir kişinin emlakini, cemiyetlerin ihtiyaçlarını teşkil eden dini ve ictimai bir gayeye, Allah’a yakın olma niyetiyle müebbeden tahsis etmesi akdidir. Kişi, kendi emvalinden bir bölümünü hapsederek, kendi özgürlüğünü kısıtlamış ve “insan başıboş bırakılacağını mı sanır” cümlesindeki uyarı gereğince kulluğunun ilanını yapmıştır. Bu bakımdan vakıf müessesesi, bir bakıma “kul” kökenli bir müessese olup, özgürlüğün hakim olduğu bir sistemde çok yaygın bir kurum olamamıştır. Vakıflara, özellikle aile vakıflarına yöneltilen, evlada gelir sağlama amaçlı kuruldukları yönündeki suçlamalar, gözden kaçan küçük ama önemli bir nokta yüzünden ortaya çıkmıştır. Evlada kalan malın da artık bir mülk olarak müsadereye açık bulunduğu, dolayısıyla malının müsaderesinden korkarak kişinin vakfa yöneldiği iddiası havada kalmaktadır. Bu gibi sebeplerle tam olarak anlaşılammış olan bu müessese, Türk-İslam dünyasının iktisadi, ictimai, dini ve hatta siyasi hayatında son derece önemli bir rol oynamıştır. Şehirlerin kuruluş ve gelişmesinde vakıf eserlerinin önemi, birçok müellif tarafından ortaya konmuştur. Cami ve mescidlerin mahallelerin merkezini oluşturarak kuruluşlarında yaygın olarak yer aldığı görülmektedir. Şehrin bütününe ilgilendiren her türlü hizmet vakıflar kanalıyla yapılmaktaydı. Bunların içinde imaretler, cami, mescid, medrese, muallimhane, kütübhane, hastane, han, hamam, köprü, zaviye, çeşmeler ve sebiller zikredilebilir.

Selanik vakıflarını ele aldığımız bu çalışmanın ana kaynağını Tapu ve Kadastro Arşivi’nde bulunan 553 numaralı evkaf defteri oluşturmaktadır. Kanuni Sultan Süleyman, Muhammed Paşa, Gazi Evrenos Bey, El-hac Abacı Mehmed vakıflarının inceleneceği bu çalışmada vakıflar, yukarıda bahsedilen konular yönünden ele alınacaktır. Aynı zamanda bahsi geçen vakıfların gelir-giderleri, Selanik şehrinin sosyal gelişiminde üstlendikleri roller hakkında bilgi verilecektir.

THE FOUNDATION ESTABLISHED IN THESSALONIKI UNTIL THE END OF THE XVIth CENTURY

Vedat TURGUT

Arabic "vakafe" from the foundation at the root of the word "keep, hold, detain, arrested" means might say it. In a broader sense a person's property, which constitute the religious and social needs of communities is a goal, to dedicate a contract with the intention of being close to God forever. person who keeps a portion of their goods and restrict their freedom and "is a person supposed to be left adrift" in accordance with the warning sentence that made a declaration his servitude. In this respect, found institution, in a sense, institution

which dominated of servitude, has not been a very common institution In a system dominated by this freedom. the charges about the supply of filial income which was directed to Foundation,especially family foundations, has emerged for, because of missing a small but important point .The filial incomes, no longer open to Confiscation as a property, accordingly fear of confiscation property to the person directed the foundation's contend ,is not realistic. For these reasons, that the establishment are not fully understood, has played an extremely important role in the Turkish-Islamic world economic, social, religious and even political life. Importance of the foundation works of the establishment and development of cities have been revealed by many author. It was seen that mosque and mescid were composed center of neighbourhoods and were taken a place establishment of them widely. Through the whole of the city's foundations were made concerning the services of all kinds. Among them, imarets, mosque, mescid, madrasa, school, library, hospitals, khans, baths, bridges, lodges, fountains and dispensers mentioned.

The main source of this study was to consider the foundations of Thessaloniki Land Registry and Cadastre pious foundation book is numbered 553 in Archives. Suleyman the Magnificent, Muhammad Pasha, Gazi Evrenos Bey, El-Hajj Abaci Muhammad, foundations which examined in this study, in terms of the above-mentioned issues will be adressed. At the same time, incomes and outcomes mentioned in the foundations, the city of Thessaloniki will be informed about their role in social development.

ISLAMIC ACTIVISM IN BULGARIA AS A SOCIO-POLITICAL CONSTRUCT

Velko ATTANASOFF

Bulgaria is the only EU member state with relatively considerable indigenous Muslim population – both of Turkish and Bulgarian ethnic origin. Such a social terrain not only denies the traditional use of religion as an ethnic marker but also predefines the importance of the evolution of Islam in the country amidst democratic transition.

Despite its tumultuous past marked by several assimilation campaigns, Bulgaria has often been referred to as a successful ethnic model due to its peaceful transition to democracy unlike the one in the Western Balkans. Nevertheless, religious communities in Bulgaria have not been spared from the global trend of religious revival. Preliminary research indicates that for the last twenty years the phenomenon of Islamic activism in Bulgaria has been mainly driven by the rivalry between the Turkish pragmatism and the Arab fundamentalism. It has been also characterized by the inherent weakness of the Chief Mufti Office plagued by internal conflicts due to the legacy of pre-1989 state control and its inability to answer to the heightened expectations of the Bulgarian Muslims. This tendency

has been further exacerbated by the emergence and development of political bodies that claim to defend Muslim rights but has only fomented political and ethnic polarization.

Such a background shapes the Islamic activism in Bulgaria mainly as a socio-political construct. It is characterized by politicization of religious issues in a midst of democratic transition – a process that threatens to discontinue the Ottoman Islamic culture in the country by redefinition and reconstruction of the existing ethnic and religious identities.

OTTOMAN SOVEREIGNTY AND PROVINCIAL AUTONOMY AT THE NORTH OF THE DANUBE. THE CASE OF WALLACHIA AND MOLDAVIA (16TH – 18TH CENTURIES)

Viorel PANAITÉ

Since the princes of Wallachia and Moldavia had accepted to pay tribute they became “tribute-payers” (*haracgüzar*), a quality which implied to observe the imperial orders and accomplish all political, military and financial duties asked imperatively by the Porte.

After the victory of Mohaç (1526) and the victorious expedition against Moldavia (1538), Süleyman Kanunî proclaimed himself as the landlord of the tributary principalities of Wallachia and Moldavia, considering them as parts of the Well-protected Dominions (*Memalik-i mahrusa*).

According to the new official view inaugurated during Süleyman Kanunî’s reign, the Wallachian and Moldavian tributary princes were included in the hierarchy of Ottoman dignitaries, being named beys. They were invested by imperial diplomas (*berat-ı hümayun*) and ordered by *hüküms*.

Starting with the first part of the sixteenth century, the sultans referred to Wallachians and Moldavians as their protected peoples (*zimmîs*), who constituted the non-Muslim part of “tax-paying subjects” (*re’aya*). As a result of the *zimmî* position, they basically enjoyed similar rights as any other subjects of empire, in regard of their life, liberty, possessions and religion, opposed as a rule to the “enemy” status (*harbî*).

Considering that the concept vassalage was specific to Western political language, and that of autonomy is a creation of modern historians and jurists, I have avoided the use them in favor of terms “tribute-payer” (*haracgüzar*) and “protection” (*himaye*), which were an intricate part of the legal and political language of that epoch.

PARTICIPATION OF THE TURKISH LANGUAGE IN DENOMINATION OF MICRO-TOPONYMS IN THE VILLAGES OF SKOPJE's KARSHIAKA REGION

Xhemaludin IDRIZI

In this paper, micro-toponyms collected in many villages of the Karshiaka region which is part of Skopje region, were analyzed from the lexical-semantic point of view. Micro-toponyms are classified based on their lexical-semantic unit. This paper is focusing in particular in the micro-toponyms with Turkish language origin.

While going through the collected material of micro-toponyms of this region, mainly the micro-toponyms with Albanian language origin have been noticed. However, there are numerous micro-toponyms with other language origin, such as Turkish, Slavic languages, Greek, Romanian etc. All collected micro-toponyms of this region were classified in several segments: 1) names which are related to mineralogy, rivers, swamps etc.; 2) names of plants, names of parts of plants, names of planted land, names related to forest and forestry etc; 3) names of animals, names which underline the place where the animals are staying; 4) names which underline economic activity, names related to cultural-historical values, names related to cattle and agriculture, names related to agricultural facilities, names which are related to other facilities of peoples' daily live and activities, names related to ownership, names related to social facilities, names related to military facilities, names related to communication and transport, names related to cultural and administrative facilities, names related to borders, names related to different things, names related to relatives, names for different professions etc.; 5) personal names, nick names, male and female names, surnames that underline the form like size, color, age, temperature etc. The focus of analyses is on all modalities of creation of micro-toponyms in some of the villages of Karshiaka region and in particular on the micro-toponyms that are being used by the Albanians from this region regardless whether the villages are inhabited only by Albanians or are mixed.

BALKANLARDA YOL AYRIMINA BİR ÖRNEK: BALKAN SAVAŞLARI SIRASINDA YAN YA MUHAREBELERİNDE TÜRKLER, RUMLAR VE ARNAVUTLAR

Yüksel NİZAMOĞLU

Balkanların Epir bölgesinde yer alan Yanya şehri, II. Murat devrinde savaşız olarak Osmanlı topraklarına katılmış, buna karşılık Yanyalıları verilen amanname ile bazı im-

tiyazlar tanınmıştır. Bu nedenle yoğun bir Türk göçüne sahne olmayan Yanya'da 1568 yılında, 36 Hıristiyan mahallesine karşılık sadece 1 tane Müslüman mahallesi bulunmaktaydı. 1829'da Yunanistan'ın bağımsızlığına rağmen Yanya, özellikle Arnavut nüfusun fazlalığı nedeniyle başlangıçta "milliyetçilik" hareketlerinin etkisinde kalmamıştır. Ancak, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'nin Yunanlılara yeni topraklar vermesi ile Yanya ve kazaları, Yunanistan ile komşu haline gelmiş, bu durum bölgedeki gayrimüslim halkın Yunanlılarla birleşme ideallerinin devamlı canlı kalmasında etkili olmuştur. Bu dönemde Rumlar tarafından kurulan okullar, dernekler ve basın yayın faaliyetleri, milliyetçilik düşüncesinin gittikçe güçlenmesine zemin hazırlamıştır.

20. yüzyıl başında Yanya'da Avusturya-Macaristan, Yunanistan, Rusya, Fransa, İtalya ve İngiltere'nin konsoloslukları bulunmaktaydı. Özellikle Yunanistan'ın Yanya'dan başka Preveze, Berat, Ergiri, Avlonya ve Loros'ta konsolosluk açmış olması dikkat çekmektedir. Yine İtalya da Yanya, Preveze ve Avlonya'da konsololuğa sahipti. 20. Yüzyıl başında Yanya vilayetinde Müslüman nüfus, diğer din mensuplarının yarısından bile azdı.

Bir taraftan Rum etkisinin çok fazla hissedildiği, diğer taraftan ciddi bir Arnavut nüfusa sahip olan Yanya, Balkan Savaşı sırasında çok ciddi bir ayrışma ile karşı karşıya kaldı. Rumlar, Yunan ordusuyla işbirliği yaparak Osmanlı kuvvetlerine karşı isyan ettiler. Birçok Rum köyü, Yunanlılarla işbirliği yaptı. Yanya Redif Fırkası'nı oluşturan Arnavutlar ise bağımsızlık idealiyle Osmanlı ordusundan firar etme yolunu seçtiler. Yanya Kolordusu Komutanı Esat Paşa günlük raporlarında kaç Arnavut askerin firar ettiğini günlük olarak bildirmekte, bir taraftan da Arnavutları Osmanlı tarafına çekmeye çalışmaktaydı.

Sonuç olarak; Balkan Savaşı'nda yerli Rumların Yunanlılarla beraber hareket etmeleri, Arnavutların firarları, Yanya Kolordusu'nun Yunanlılarla savaşırken bir taraftan da bu olaylarla uğraşmasına ve Yanya'nın kaybedilmesine neden olmuştur.

A SAMPLE CASE FOR TURNOUT IN BALKANS: TURKS, RUMS AND ALBANIANS IN JANINA BATTELS DURING THE BALKAN WAR

Yüksel NİZAMOĞLU

The city of Janina, located in Epirus region of the Balkans joined to the Ottoman Empire without a battle during the reign of II. Murat. As an exchange some priveleges were given to the people of Janina with an amanname. To this respect large emigration of Turks from Janina were not seen and in 1568 there were only one Muslim district in Janina against 36 Christian districts. Eventhough Greece gained independence in 1829, Janina was not under the effect of nationalist movements in the beginning, especially because of the dense population of Albanians in the region.

Yet at the end of the Ottoman-Russia war in 1877-1878, Ottoman Empire gave new land to Greeks and Janina and its boroughs became neighbours with Greece. This was influential for the non-moslem of the region in keeping the ideals of uniting with Greece alive. Schools and foundations established in this period and the activities of press paved the way for strenghtening the idea of nationalism.

At the beginning of the 20th century there were consulates of Austria-Hungary, Greece, Russia, France, Italy and England in Janina. Especially the existence of Greece consulates in Preveza, Berat, Gjirokastra, Vlora and Loros, other than the one in Janina was also meaningful. Moreover Italy had also consulates in Janina, Preveza and in Vlora. At the beginning of the 20th century, the population of Muslims in Janina were lower than the half of the population of other religions.

On one hand the heavy Rum effect and on the other hand the dense population of the Albanians led the Janina to come across with a serious dissociation during the Balkan War. Rums revolted against Ottoman Empire by collaborating with Greeks. Lots of Rum villages collaborated with Greeks. Albanians who established the Janina Redif Division, deserted Ottoman army because of the ideal for gaining independence. Esat Pasha, Janina Corps Commander, reported on daily basis the number of the soldiers that deserted Ottoman army and he was on the other hand struggling to get the Albanians to the Ottoman side.

As a conclusion; Janina was lost because during the Balkan War, Janina Army Corps was on one hand struggling with the collaboration of the local Rums with Greeks and with the Albanians deserting the Ottoman army and on the other hand was in a war with Greeks.

İSLAM'LA İLGİLİ GERÇEK DIŞI KLİŞELERE KARŞI ÇIKAN BİR BULGAR YAZARI

Zeynep ZAFER

Balkanlar'ın bir parçası olan günümüz Bulgaristan coğrafyasında farklı dini, etnik ve kültürel yapıya sahip topluluklar yaşamıştır. Bu topluluklar ilk olarak yaklaşık altı yüz yıl önce İslâm'la karşılaşmıştır. Çoğunlukta Ortodoks olan Bulgarlar, 14. yy'dan beri İslâm dinine mensup insanlarla iç içe olmaya başlamıştır. Buna bağlı olarak İslâm, Bulgarların tüm kültür ve sanat dallarının konusu olmuştur.

Bulgar sözlü ve yazılı edebiyatta işlenen İslam dini ve İslâm kültürü, halk ve sanatçıları tarafından bilinmediğinden ve Hıristiyanlığa karşı bir tehlike olarak görüldüğünden genel olarak olumsuz bir bakış açısıyla değerlendirilmektedir. İslâm dini ve İslâm kültü-

rü, birçok edebi eserde alaycı bir yaklaşımla ele alınmakta, aşağılayıcı ifadelerle yorumlanmaktadır.

Yordan Yovkov (1880-1937), söz konusu bu basit yaklaşımı kabul etmeyen az sayıdaki Bulgar sanatçılar arasında yer almaktadır. Yovkov, Türkler arasında yaşamış, Türkçeyi öğrenmiş, Türk kültürünü ve İslâm dinini özenle araştırmış ve yorumlarını gerçek temellere oturtmuştur. Sanatçı, Osmanlı döneminde olduğu gibi daha sonra da bu topraklarda yaşayan gruplara aynı değer vermiş, kültürlerine, dinlerine saygı göstererek incelemiş ve bunları eserlerinde büyük bir başarıyla yansıtmıştır. Bu nedenle Yovkov'un Türk karakterleri, tüm kültürel özellikleriyle canlı ve gerçekçi, doğrudan hayattan alınmış, birçok ayrıntılarıyla karşımızda çıkmaktadırlar.

Bildiride, Bulgar edebiyatında İslâm dini ve İslâm kültürüyle ilgili oluşan olumsuz yaklaşımın kısa tarihçesi verilmektedir. Bu geleneğe karşı çıkan Yovkov'un İslâm'la ilgili farklı yorumları ortaya konarak bu konudaki değerli düşünceleri üzerinde durulmaktadır.

* * *

A BULGARIAN AUTHOR RISING AGAINST THE DELUSIVE CLICHÉ FOR ISLAM

Zeynep ZAFER

Diverse religious, ethnical and cultural societies settled down to Bulgaria, a part of Balkans. These societies initially encountered Islam approximately six hundred years, before. Bulgarians mostly Orthodox, have set to live among those Islamic since the 14th century. Compatible with this, Islam has been discussed in all the cultural and artistic works of Bulgarians.

That Islam and Islamic culture in the Bulgarian oral and written literature were not absolutely known by the common people and the artists and were regarded as a danger against Christianity led to a negative point of view. In numerous literary works, Islam and Islamic culture were cynically examined and commented with ignominious expressions.

Yordan Yovkov (1880 – 1937) is one of the Bulgarian artists rejecting this simple and common concept. Yovkov resided among Turks, learned Turkish language, and conducted researches on Turkish Culture and Islam conscientiously, based his comments upon factual concepts. The Artist appreciated the residents of these territories as in Ottoman period, and worked out their cultures, and religious with a great respect, and considerably reflected them in his works. Thus, the Turkish characters of Yovkov together with their cultural properties were directly taken from the live and factual life, and examined with plenty of details.

This paper mentions about a brief history of the negative approaches against Islam and Islamic Culture in Bulgarian Literature. The various ideas and comments of Yovkov rising against this tradition about Islam are examined and his valuable ideas are stressed.

SEMPOZYUM KATILIMCILARI

Abas Jahjai 1970 yılında Kalkandelen’de (Tetova) doğdu. İlköğrenimini doğduğu yer Kalkan-delen’de, lise öğrenimini de, Üsküp “İsa Bey Medresesi”-İmam Hatip Lisesi’nde tamamladı. Daha sonra, Saraybosna İlahiyat Fakültesi’ne kaydını yaptırdı. O dönemde Yugoslavya’da çıkan savaş nedeniyle, İzmir “Dokuz Eylül Üniversitesi” İlahiyat Fakültesine yatay geçiş yaparak 1997 yılında buradan mezun oldu. Ondan sonra, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde dini musiki alanında “Makedonya’da Tekkeler ve Tekke Musikisi” konulu tez çalışmasını hazırlayarak, 2001 yılında yüksek lisansını tamamladı. Halen aynı enstitüde doktora çalışmalarını devam ettirmektedir. Buna paralel olarak dini musiki alanında değişik dergilerde Türkçe ve Arnavutça olmak üzere makaleler yayınmıştır. Ayrıca değişik vesilelerle ve değişik ülkelerde düzenlenen programlarda dini musiki konserleri icra etmektedir

Dr. Ahmet ARAS: 1965 yılında Yozgat’ta doğdu. Selçuk Ün. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dinler Tarihi Bilim Dalında “İlahi Dinlerde Meslekler” konulu çalışması ile Yüksek Lisansını, “Kalvinizm” konulu çalışması ile de Doktorasını tamamladı. 1994-2005 yılları arasında İlahiyat Fakültesinde Dinler Tarihi Uzmanı, 2005’ten buyana da Selçuk Ün. İlahiyat Fakültesi Dinler Tarihi A.B.Dalında Yarımcı Doçent olarak çalışmaktadır. Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora programlarında verdiği dersler ile ilgi alanları: Dinler Tarihi, Mukayeseli Dinler Tarihi, Dinlerarası Diyalog, Dinler ve Yeni Mezhepler, Dini Coğrafya’dır

Dr. Ahmet Hadrović was born on 1 May 1957 in Hadre, Bosnia and Herzegovina. He graduated from the Faculty of Architecture in Sarajevo (1980). He got his master degree at the Faculty of Architecture in Belgrade (1985, 1986) and his Ph.D. degree at the Faculty of Architecture in Sarajevo (1988). He has been working at the Faculty of Architecture since 1982, where he passed all positions from a teaching assistant to the position of a full-time professor (2000). He has been the dean of the Faculty since 2005.

Dr. Amir Pasic has served as the Head of Architectural Department in the Research Centre for Islamic History, Art and Culture (IRCICA), in Istanbul since January 1993. Currently, he is in charge for two large scale long-term IRCICA programs: The Jerusalem 2015 (Rehabilitation of the Old City planned to be completed in 2015), and Prince Sultan bin Selman-Islamic Architectural Heritage Database. He is a full professor and Chair of the “History and Theory of Architecture and Preservation of Building Heritage Department” the Faculty of Architecture at the University of Sarajevo, from December 2009. Founder of IRCICA’s Mostar 2004 Project, Professor Pašić has been its chief coordinator since 1994. Professor Pašić was a Visiting Scholar at Harvard University and at Massachusetts Institute of Technology (1993-94); the guest professor at Yıldız Technical University, Istanbul (1993-2000); the guest professor at the Graduate program in architecture at the Faculty of Architecture (2000-2002), and Faculty of Philosophy (since 2005) at University of Sarajevo and the guest professor at the Mimar Sinan University in Istanbul (1994-96). Professor Pašić is the author or co-author of 16 books and 35 articles. Among them should be mentioned: The Old Bridge in Mostar (2006); Historic Reconstruction of the Neziraga Mosque in Mostar (2006), Celebrating Mostar: Urban

Development and Architecture 1452-2012 (2005), Mostar 2004 Program Report (2005), Conservation and Revitalization of Historic Mostar (2004).

Dr. Anja Zalta Bratuž studied Sociology, Ethnology and Cultural Anthropology at the Faculty of Arts, University of Ljubljana, where she received her PhD in Sociology in 2002. She is an Assistant Professor for Sociology of Religion, Sociology Department, Faculty of Arts, University of Ljubljana, Slovenia, and author of many articles on Islam, Muslim Identity, European Gnostic Traditions... She is organizing scientific lectures pertaining to religious studies in Ljubljana (Cankarjev dom) and Maribor (Synagogue - cultural center)

Dr. Arolda Elbasani is Social Science Award fellow at WZB, Berlin. After receiving her PhD at the European University Institute, she had academic positions at Robert Schuman Centre in Florence, Free University in Berlin and European University of Tirana. She has published at different journals including Europe-Asia Studies, European Political Science, Sudoesteuropa, and Southern Europe and the Balkans. Currently, she is also involved in a project on religion and democratisation focusing on the role of Islamic actors.

Dr. Arzu Mamedova: 1974 yılında Azerbaycan Cumhuriyeti'nin Şeki ilinde doğdum. 1991-1996 yıllarında Bakü Devlet Üniversitesi Tarih Fakültesinde eğitim gördüm. 1996-2000 yıllarında Bakü Devlet Üniversitesinde doktora eğitimimi sürdürdüm. 1996 yılından itibaren Azerbaycan'ın kuzeybatısında var olmuş ve Kafkasya tarihinde önemli role sahip olmuş "Car-Balaken Cemaatlığı" tarihini araştırmaktayım. 24 Şubat 2010 tarihinde bu konuda doktora tezimi savundum. "Car-Balaken Cemaatlığı" başlıklı kitabın ve 20 makalenin yazarıyım. Halen Osmanlı, Safevi ve Rusya'nın uç-sınır toprakları siyasetini araştırmaktayım. Aynı zamanda BDÜ'de Azerbaycan tarihinin ortaçağ dönemini okutmaktayım.

Asena Kaya: 8 Mart 1988 Kdz. Ereğli'de doğduğum şehirde, 1994'te eğitimime başladığım TED Koleji Vakfı'ndan 2005'te mezun oldum. 2005'te başladığım Yeditepe Üniversitesi İngiliz dili ve Edebiyatı Bölümü'nden 2009 yılında dereceyle mezun oldum, şu an Yeditepe Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı Edebiyat ve Kültürel Çalışmalar Bölümü'nde yüksek lisans yapmaktayım. Bazı ulusal dergi ve gazetelerde dereceye girmiş olan birtakım eserlerim yayınlandı, şu an ise "Peri Masalları ve Mit Karakterlerinin Viktorya Devri Romanı'ndaki Gerçekçi Karakter Yansımaları" adlı bitirme tezim ile karşılaştırmalı kültür çalışmaları üzerinde çalışmaktayım.

Asim Zubčević is librarian at the Faculty of Islamic Studies, University of Sarajevo. He was educated at Gazi Husrev-beg Madrasa in Sarajevo, Aligarh Muslim University in India and Oxford University, UK. Currently his is preparing his PhD dissertation on Muslim book culture in Ottoman Sarajevo as part-time student at Leiden University. His recent publication is a study of an early 19th century book endowment charter from Sarajevo.

Aşkın Koyuncu 1973 yılında Bandırma'da doğdu. 1994 yılında Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Tarih Öğretmenliği Bölümünden mezun oldu. 1998 yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalından "Bulgar Eksarhlığı" adlı tezi ile yüksek lisans derecesi aldı. 2005 yılında Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalından "Bal-

kanlarda Dönüşüm, Milli Devletler ve Osmanlı Mirasının Tasfiyesi: Bulgaristan Örneği (1878-1913)” başlıklı tezi ile doktora derecesi aldı. 2008 yılı Nisan ayında Uluslararası Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Kurumu (Association Internationale d’Études du Sud-Est Européen = AIESEE) üyeliğine seçildi. 2009 yılı Ocak ayından bu yana Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümünde öğretim üyesi olarak çalışan Koyuncu, ağırlıklı olarak Osmanlı Döneminde Balkanlar, Balkan milliyetçiliği, Bulgaristan, Osmanlı mirası ve Osmanlı Döneminde İslamlaşma olayları üzerine çalışmakta ve İngilizce ve Bulgarca bilmektedir.

Aydan Ramadanov Yumerov: 1981 yılında Bulgaristan’ın Asenovgrad şehrinde doğdu. İlk ve ortaokul tahsilini Asenovgrad şehrinde tamamladı. 2000 yılında Bulgaristan’da askerliğini yaptıktan sonra Sofya’da İmam Hatip Kursunda eğitim gördü. 2002 yılında başladığı Ürdün Zarka Üniversitesi Şerîa Fakültesinin Fıkah ve Usulü bölümünden 2007 yılında mezun oldu. 07.07.2010 tarihinde Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İslam Tarihi Anabilim Dalında “Tarihi ve Sosyo-Kültürel Açından Bulgaristan Müslümanları -Asenovgrad Şehri Örneği-” konulu tezi ile Yüksek Lisansını tamamladı. Bilimsel çalışmalarına devam etmektedir.

Dr. Ayşe Zisan Furat is assistant professor of religious education at Istanbul University, Faculty of Theology. After graduating from the department of History of Science in 2001, she received her M.A and PhD degrees in Philosophy and Religious Studies at the same university. Her main research interests are history of islamic education, RE in conflict zones and History of Balkans, especially Bosnia.

Ayşim Parlakyıldız, Çanakkale Lisesi’nden mezun olduktan sonra Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü Fransız Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı’nda lisans eğitimini sürdürdü. Yüksek lisans eğitimini ise Osmangazi Üniversitesi Karşılaştırmalı Edebiyat bölümünde tamamladı. Ayşim PARLAKYILDIZ yurtdışında ve yurtiçinde çok sayıda uluslar arası ve ulusal sempozyum, kolokyum ve kongrelere katılmıştır.

Azra Brankovic has been living and working in many countries, where she has been exposed to various cultures and where she developed interest for national cultures and cultural differences. Azra Brankovic is currently working at International University Sarajevo, Bosnia and Herzegovina as a lecturer at courses Business communication, International marketing and International business. She has many years of university experience in University of Sarajevo, Department of Economics and Business; Athens University of Economics and Business, Athens, Greece; University Bocconi, Milan, Italy and Academy of Economics, Krakow, Poland. She used to work in Bosnia and Herzegovina for Council of Ministers in Sarajevo as an Expert adviser, Parliamentary assembly as a Head of Research center and Organization for Security and Cooperation in Europe as a Chief of Supply. She has been working for Mecklenburg County, Charlotte, North Carolina, USA and in Poland as Export manager for Italian company Ferrero.

Bahriye Güray, 1980 yılında Bulgaristan’ın Haskovo şehrinde doğdu. 1989 senesinde ailesiyle birlikte Türkiye’ye göç ederek İstanbul’a yerleşti. Fatih Kız Lisesi’ni 1997 yılında bitirdi. 2003 senesinde Trakya Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünden mezun oldu. 2005 yılında Trakya Üniversitesi Sanat Tarihi Yüksek Lisans programına başlayarak aynı sene Araştırma Görevlisi olarak göreve başladı. 2009 senesinde Bulgaristan-Haskovo (Hasköy) ve Çevresindeki Osmanlı Yapıları adlı Yüksek Lisans Tezini tamam-

ladı. Doktora eğitimi almak üzere görevlendirildiği Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak görev yapmaktadır.

Dilavar Azimli, 1959-cu yılın aralık ayının 5-de Celilabad rayonunun Agdaş köyünde doğuldu. 1977-ci yılda okulu bitirdim. 1992-ci yılda Bakı Dövlət Universitetinin tarix bölümünü bitirdim. Aspiranturada təhsil aldım. 2003-cü ildən Azərbaycan Milli Bilimlər Akademiyası Abbasgulu Ağa Bakıhanov adına Tarix İnstitutu, Azərbaycanın Orta Çağ Tarixi Bölümündə araşdırma qövrəvlisiyim. Bakı Dövlət Universitetinin tarix bölümündə hocalıyam. Bu yılın haziran ayında elmi dərəcə almaq üçün müdafiə etdim. CİEPO (Uluslararası Osmanlı öncəsi və dönemi Osmanlı araştırmaları teşkilatı)-nın üyesiəm.

Dina Sijamhodžić-Nadarević was born in 1981 in Cazin, Bosnia and Herzegovina. In 2004, Dina received a Bachelor of Science degree from the Faculty of Islamic Studies in Islamic Theology, and two years later received a Bachelor of Science degree from the Faculty of Philosophy, (University of Sarajevo) in Pedagogy. Master of Science degree Dina received in 2009 from the Faculty of Islamic Studies. In 2010 Dina Sijamhodžić spent one academic semester as a visiting scholar in the USA (Kent State University, Ohio). Dina works as a senior teaching assistant at the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo, Department of Pedagogy and Psychology, and her research interests include pedagogy, religious education, evaluation and accreditation.

Dženita Karić was born on 13 June 1986 in Sarajevo. She graduated from the Faculty of Philosophy (University in Sarajevo), Department for English Language and Literature and Department for Oriental Philology (Arabic Language and Literature) in 2008. She received her MA degree in May 2010, with the thesis in Modern Arabic Literature under the title "Palestinian Postcolonial Novel in the works of Ibrahim Gabra and Gassan Kanafani". At the moment Dženita Karić is working at the Oriental Institute in Sarajevo. She has translated two books and is an author of several articles published in Bosnian academic journals.

Dr. Enes Karić was born in 1958 in the village of Višnjjevo, in Bosnia and Herzegovina. He graduated from the Sarajevo Faculty of Islamic Studies in 1981 and from the Faculty of Political Science in 1982. He earned his PhD from the Faculty of Philology at the University of Belgrade in 1989, with the thesis "Hermeneutics and Some Problems in Translation of the Holy Texts (especially the Qur'an) into Serbo-Croatian Language". In the period 1983 – 1997. Enes Karić accomplished his specialization in Arabic language, Islamic and religious studies at al-Azhar University, Yale University, Oxford University, etc. He served as Minister of Education, Science, Culture and Sports in the Government of the Republic of Bosnia and Herzegovina between 1994 and 1996, and as the dean of the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo between 2003 and 2007, where he still lectures today, focusing primarily on the methodology of interpreting the Qur'an. The translator of the Qur'an into Bosnian (1995) solidified his status as an excellent expert in the field of tafsir or the hermeneutics of the Qur'an respectively in South-East Europe with the paper The Significance of Sufism in the History of Islamic Civilization, published in Book IV (2001) of the UNESCO Different Aspects of Islamic Cultures series. This led to him being named an expert of the UNESCO. He delivered lectures at universities all around the world and was also a Visiting Lecturer at the Department of Ethnology and Cultural Anthropology at the Faculty of Arts in Ljubljana during the academic year of 2003/2004. Enes Karić was also a Visiting Professor at The

Ludwig Maximilian University in Munich during the whole academic year 2008 – 2009. He introduced himself as a prosaist and a man of letters with the travelogue Crni tulipan (The Black Tulip, 2008) and the novel Pjesme divljih ptica (Songs of Wild Birds, 2009).

Ermal Nurja: 1982 yılında Arnavutluk doğumlu. Arnavutluk'taki imam-hatip lisesinden mezun olduktan sonra 2001-2005 yılında İstanbul Üniversitesi, İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2007-2010 yıllarında Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam Tarihi Dalında "Amed-Reft Defterlerine Göre Yanya'da Dini Kurumlar, Dini Hayat ve Yapıları" adlı teziyle yüksek lisans derecesini aldım. Master yaptığım yıllarda Balkanlardaki Arnavut Müslümanlara hitaben çıkarılan dini-kültürel Etika dergisi ve Progresi Yayınları idareciligini yaptım. 2010 yılın Ocak ayından itibaren Arnavut Devlet Arşivinde Osmanlı Kaynaklardan sorumlu Arşiv Uzmanı olarak çalışmaktayım. Konuştuğum diller İngilizce, Arnavutça, Türkçe, Arapça.

Fahredin Shehu: Born in Rahovec, South East of Kosova, in 1972. graduated at Prishtina University, Oriental Studies. M.A. in Literature. Actively works on Calligraphy discovering new mediums and techniques for this specific for of plastic art. Participations: Sarajevo 44th Poetry Meeting, Sarajevo 2005, Congress on 600th anniversary of the work of Abdurrahman Ibn Khaldun, Cairo, Egypt, 2006, Meeting for the ethnic minority rights, European Parliament, Bruxelles, 2006, Exhibition of paintings and calligraphies at the Ministry of Culture and Tourism, Cairo Egypt, 2007, Participation on the Congress on 800th anniversary of a Persian Poet RUMI, organized by, UNESCO/Albania and Saadi Shirazi Foundation, Tirana, Debates on national KTV, RTK, TV BESA, Artists Profile "KULT", RTK Public Broadcster, Interviews for all nation wide Electronic Media and Press

Dr. Fikret Karapınar, 1969, Devrek doğumludur. İlkokulu Türkiye'de, ortaokulu Almanya/Hamm'da, liseyi Devrek İmam-Hatip Lisesi'nde bitirdi. 1994'te Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesini tamamlayarak aynı fakülteye Hadis Araştırma Görevlisi oldu. 1995-1997 yılları arasında Ürdün/Amman'da, 2003 senesinde 6 ay Almanya'da araştırmalarda bulundu. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Ebû Bekr el-Gülâbâdî (ö.380/990)nin Maâni'l-Ahbâr adlı eserinin ilk 80 varlığının tahkiki" ile yüksek lisansını, "Muhaddis Sufilerin Hadis Usulü ve Hadisleri Anlama Yöntemleri (H.IV.-V./M.X.-XI. Asır)" ile de doktorasını tamamladı. 02 Mart 2010'da Yardımcı Doçentliğe atandı. 08 Nisan 2010 tarihinde ise Doçent unvanını aldı. "Anlatım Özellikleri Açısından Sahîh-Hasen Rivâyetler ve Mevzû Haberler" ve "Mesnevî'den 100 Hadis Şerhi Ankaralı İsmail Rusûhi Dede" adlı yayınları bulunmaktadır. Arapça, Almanca ve İngilizce bilmektedir.

Dr. Fikret Karčić is a professor of Comparative Legal history at the Faculty of Law, University of Sarajevo. He also teaches Religion and Law at the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo. His main academic interest is related to the study of history of Islamic Law in Bosnia and Herzegovina in post-Ottoman period, reformist movements in Islam, Balkan Muslims and comparative legal cultures. His publications include, among others, The Bosniaks and the Challenges of Modernity: Late Ottoman and Hapsburg Times (Sarajevo: El-Kalem, 1999), and Muslimani Balkana: Istočno pitanje u 20. vijeku /The Muslims of the Balkans: The Eastern Question in the 20th Century/ (Tuzla: Behram begova medresa, 2001).

Dr. Frances Trix is Associate Professor of Linguistics and Anthropology at Indiana University, Bloomington, Indiana, USA. Her main research interests are Islam in the Balkans, Kosova, and migration. She received her doctorate from the University of Michigan in 1988. Her books include: *The Sufi Journey of Baba Rexheb* (2009), *Muslim Voices and Lives in the Contemporary World* (2008), and *Spiritual Discourse: Learning with an Islamic Master* (1993). She has studied Muslim communities, particularly Albanian ones, in America and the Balkans. In 2007-2008 she was a Fulbright Scholar in Istanbul, and in 2008-2009 a Visiting Research Fellow at ISAM.

Gabriela Vojvoda-Engstler. was born 26 October 1977 in Saarbrücken/Germany. After the A-levels in 1996 I studied at the University of Zagreb. From 1997 until 2002 I studied East and South Slavonic languages and literature at Saarland University. From 1999 on I have been working as an interpreter, as a lecturer in Croatian at Saarland Universtiy, as a teacher for German in Ukraine and Germany. From 2008 on I have been doing my PhD studies on Southslavonic literature at the University in Halle and working as a research assistent at both universities in Halle and Saarbrücken.

Dr. Galip Çağ, 1979 yılında Sakarya, Adapazarı'nda doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini burada tamamladıktan sonra 1997 yılında Gazi Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Tarih bölümüne girdi. 2001 yılında mezun olarak aynı yıl Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih anabilim dalı, Yeniçağ bilim dalında Yüksek lisans eğitimine başladı. 2004 yılında "217 nolu Tahrir Defteri Göre Paşa Sancağı" konulu tezi ile mezun olup yine aynı yıl içerisinde aynı üniversitede Tarih anabilim dalında doktora eğitimine başladı. 2010 yılı Şubat ayında "16. ve 17. Yüzyıllarda Osmanlı Hâkimiyetinde Manastır Şehri" konulu tezi ile doktor unvanını aldı. Halen Sakarya Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Bölümü'nde öğretim görevlisi olarak görev yapan Dr. Galip ÇAĞ, Osmanlı klasik döneminde Balkanlar ve özellikle Makedonya ile alakalı çalışmalarını yürütmektedir. Konu ile alakalı ulusal ve uluslar arası birçok yayını bulunmaktadır.

Dr. Hacıyeva Galibe Ali kızı 1965 yılında Nahçıvan'da doğdu. 1990 yılında Nahçıvan Devlet Üniversitesi Tarih-Filoloji fakültesini tamamlayarak 1993'te Yüksek Lisans öğrencisi okumuştur. 2000 yılında Bakü Devlet Üniversitesinde "Doğu Azerbaycan Bölgesinin toponimleri" konusu üzerine doktorasını yapmıştır. Nahçıvan Devlet Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Galibe Hacıyeva şu anda "Nahçıvan Ağızlarının Güney Azerbaycan ve Doğu Anadolu Ağızlarıyla mukayisesi" adlı prof. tezini bitirmek üzere olmakla Güney Azerbaycan ve Türk Dünyası ile ilgili ilmi araştırmalarını devam ettirmektedir.

Dr. Halide Aslan: Lisans: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Doktora: Tanzimat Dönemi'nde İhtida (1839-1876), "Keşişler ve Dervişler", Orta Karadeniz Kültürü Sempozyumu (7-11 Eylül 2005 Ordu) Sempozyum Bildirileri, Ankara 2005; "Osmanlı İmparatorluğu'nda Mübarek Gün ve Gecelerden Kandiller", İSTEM, S 13, Konya 2009, ss. 199-232; "Osmanlı İmparatorluğu'nun Son Dönemlerinde Mühtedi Çocuk Manzaraları", Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, S. 14/1, Elazığ 2009, ss. 119-142; "Osmanlı'dan Mühtedi (İslam'ı Seçen/ Din değiştiren) Kadın Manzaraları", (13-16 Ekim 2009 İzmir) Uluslararası Kadın Kongresi'. "Tanzimat Döneminde Din Değiştirme Üçgeni, İhtida-Gizli Din-Tanassur" CİEPO 19 International Committee of Pre-Ottoman and Ottoman Studies Van, July 26-30, 2010.

Heiko Brendel is graduate teaching assistant for Eastern European History at the University of Mainz, Germany. He is writing his PhD thesis on the Austro-Hungarian

occupation of Montenegro in the First World War. Heiko Brendel studied political science, medieval and modern history, biological anthropology, and human geography in Germany and Sweden; he holds Master's degrees from the universities of Lund and Mainz. Since 2008 Heiko Brendel receives a PhD scholarship of the federal state of Rhineland-Palatinate, before he was a graduate assistant at the Institute of European History in Mainz. He is married and has one daughter.

Dr. İbrahim YALIMOV Bulgaristan'ın Şumen bölgesinde doğmuştur. Bu şehirdeki Türk lisesinde okuduktan sonra Sofya Üniversitesi'nin Tarih ve Felsefe fakültesinden mezun olmuştur. Öğretmenlik ve gazetecilikten sonra Bulgar Bilimler Akademisi nezdindeki Çağdaş Sosyal Bilimler Enstitüsünde çalışmıştır. Emekliye ayrılınca Sofya Yüksek İslam Enstitüsünde öğretim üyesi ve Rektör olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Bilimler Akademisinde çağdaş Türkiye'nin fikir tarihiyle ilgili kitap ve makaleler yayınlamıştır. Yüksek İslam Enstitüsünde İslam felsefesi ve Bulgaristan Müslümanlarının tarihi ile ilgili araştırmalar yapmış, İslam ve Demokrasi, Bulgaristan Türklerinin Tarihi, Atatürkçülüğün Bulgaristan'da Yankıları, Bulgaristan'da İslam kültürü gibi konularda kitap ve makaleler yayınlamıştır.

Dr. İrfan Morina: Born in the 26th of March 1955 in Mamusa Municipality of Kosovo in a middle class family. After finishing his high school in Prizren, eventhough he started his undergraduate studies in the Philosophic Faculty, the Department of Orientalistics in Bosnia (the first term), he transferred (the second term) to newly opened Orientalistics Department in Prishtina. He graduated with a great success and in 1977 started working in public television in Prishtina in the department of Turkish language edition services. He continually worked both in the television journalism and his scientific studies. While working in the television of Prishtina he registered for his PhD degree in University of Istanbul, department of Turkish language and literature (1978). In 1985, with mentor Prof.Dr.Muharrem Ergin he defended his thesis"Language similiarities between the Mamusa turkish dialect and Turkey turkish". With the opening of Turkish language and literature department in Prishtina, in 1988 he passed to the permanent staff. He still lectures Turkish language and Ottoman turkish in this department. Since 2003 he has been the head of the above mentioned department.

Dr. Irina Vainovski-Mihai is Lecturer in Arabic Literature at "Dimitrie Cantemir" Christian University, Bucharest, Romania. She holds a degree in Arabic Language and Literature and a Ph.D. in Philology. She spent several years in various Arab countries, publishing travel notes, essays and research on literature, cultural studies and intercultural stereotyping, course books and other academic instruction aids, as well as translating works from Arabic, English and Hungarian. Recent publications and papers delivered at international symposia include The Volatile Boundaries of Othering. Romanian Travelers to the 19th Century Middle East and the Identity Construct (Damascus, 2009); Teaching Arab Literature to Romanian Students: Emic and Etic in the Light of Ibn Khaldun's Concept of 'Dhawq' (Istanbul, 2009); An Anthropological Approach to the Jahiliyy Poetry (Bucharest, 2009); Revisiting the Jahiliyy Poetry: Facts and Fiction in the Light of Multidisciplinary Approaches (Cairo, 2007); Paradigms of the Classical Arab Poem in the Circle Structure Imagined by al-Khalil (Bucharest, 2007). She is a founding member of the Center for Arab Studies in Bucharest and of the Romanian Association for Religious Studies.

Dr. Ismet Bušatlić teaches History of Islamic Culture and Civilisation at the Faculty of Islamic Studies, University of Sarajevo. Currently he is also serving his second term in office as Faculty Dean. Professor Bušatlić holds a PhD from Universidad Complutense de Madrid, Spain. His main fields of interest are Islamic History in general and History of Islamic Culture in Bosnia in particular. His most recent publication, in Bosnian, is entitled *Studies Concerning the Followers of the Book*.

Dr. Jale Ismayilova: 1978 yılında doğmuştur. 2001 yılında Bakü Devlet Üniversitesinden master olmuştur. 2003-2006 yıllarda Azerbaycan Milli Bilimler Akademisinde (AMBA) doktorantura bölümünde okumuştur. "XX yüzyıl romen edebiyatı" tezini yazmıştır. Savunma için beklemektedir. Hazırda AMBA Türk halkları bölümünde çalışıyor. Romen edebiyatına dair "İ.L.Karacalenin komediyaları", "Azerbaycan-romen edebi ilişkileri tarihinden", "N.Staneskunun poeziyası", "N.Labişin "Cüyürün ölümü" şiiri", qaqauz edebiyatına dair "D.Tanasoğlunun eserleri", "Todur Zanetin dramları" və diğer mekaleleri Azerbaycanda çeşidli dergilerde, "Romanya'da türk halkları edebiyatı" mekalesi 2010 yılında Türkiye'de "Karadeniz" dergisinde, "Romen edebiyatı Azerice" mekalesi ise 2009 yılında Romanya'da "Haemus" dergisinde yayınlanmıştır.

Dr. Lütviyye Asgerzade: Nahçıvan Özerk Cumhuriyetinde doğdum. 1985 yılında Nahçıvan Devlet Üniversitesini bitirdim. 2005 yılında doktoralığımı yaptım. Azerbaycan Milli Bilimler Akademisinin İncenanat, Dil ve Edebiyyat İnstitutüsünün Edebiyatşünaslık bölümünde büyük araştırmacı olarak çalışmaktayım. 6 kitap, 50 eserin muallifiyim. Azerbaycan Yazarlar ve Jurnalistler Birliklerinin üyesiyim. Bir çok Uluslararası konferans ve sempoziumlarda bulunmuşumdur.

Marija Ilić is a researcher fellow at the Institute for Balkan Studies SASA, Belgrade (<http://www.balkaninstitut.com>). She earned her M.A. (2004) and PhD (2010) in the field of anthropological linguistics from the University of Belgrade. Her fields of interests are anthropological linguistics, sociolinguistics, discourse analysis and critical discourse analysis. Her research subjects were language and identity of the Serbian Diaspora in Hungary, language minorities in Serbia, intercultural and interlanguage contact. Recently, she took interest in Muslim communities in Serbia. She has coauthored one monograph, and published more than 20 scientific papers.

Dr. Mehmet Can obtained his B. S degree in mathematics from Ege University Izmir, Turkey, in June 1966. M. S degree in June 1978, and Ph. D in March 1981, from Boğaziçi University, Istanbul Turkey, Department of Mathematics. He promoted to the title of Assist. Professor in May 1982, Assoc. Professor in December 1985, and full Professor in April 1992 all at Istanbul Technical University. He is full professor at International University of Sarajevo, Faculty of Engineering and Natural Sciences since 2005. He published his first book American Policy in the Middle East, 1993, in the year 1994.

Dr. Mehmet Zeki İBRAHİMĞİL 1958 Makedonya doğumlu Mehmet Z. İbrahimğil, 1983'te A.Ü. İlahiyat Fakültesi Kelam-İslam Felsefesi Bölümü'nden mezun olmuştur. Bu arada Sanat Tarihine yönelerek, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Bilim Dalı'nda doktora programını, " Makedonya'da Türk İslam Mimarisinde Görülen Duvar Süslemelerinden Örnekler " konulu tez ile 1989'da doktora derecesini almıştır. 1991-1992 öğretim yılında Belçika'da Brüksel Hür Üniversitesi Şarkiyat Bölümünde (L'universite Libre De Bruxelles, Departement Orientalistique) İslam Medeniyetleri seminerlerine katılarak " Eski Yugoslavya'da Tarikat Hareketleri " konusunda seminer

çalışması hazırlamıştır. 1992-1994 yılları arasında A.Ü. Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Arkeoloji – Sanat Tarihi Bölümü, Sanat Tarihi Anabilim Dalında misafir öğretim görevlisi olarak çalışmıştır. 1995 yılında G.Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Arkeoloji Sanat Tarihi Bölümü Sanat Tarihi Anabilim Dalı'na Yardımcı Doçent ve ardından doçent kadrosuna atanmıştır. Halen de bu görevi yürütmektedir. Çok sayıda ulusal ve uluslararası kitap ve makalesi yayınlanmış, balkan ülkelerinde birçok projeyi yürütmüştür.

Dr. Melahat Pars: 1969 yılında Makedonya'da doğdu. İlkokulu Üsküp “ Tefeyyüz” okulunda, liseyi “Yosip Broz Tito”da okudu. “Kiril ve Metodiy Üniversitesi” Türkoloji Bölümünü bitirdi (1987-1991). 1992-1995 yılları arasında Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde yüksek lisans yaptı. 1995-2000 yılları arasında aynı bölümde doktora yaptı. 1999 yılından itibaren Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Balkanlar'daki Türk kültürü ile ilgili 2'si T.C. Kültür Bakanlığınca yayımlanan 3 bilimsel kitabı ve çok sayıda makaleleri bulunmaktadır.

Muhamed Bascelic is a PhD candidate in Tübingen University, Faculty of Catholic Theology. He has recieved his B.A. degree from the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo in 2005. Among his main interests are the legal regulations in the Balkans in 20th century, diaspora studies, Islamic communities in Balkan lands.

Dr. Mümine Çakır, 03. 10. 2010'da Konya'da doğdu. Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi bölümünü 1994'te bitirdi. Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans yaptı. 1998'de “Âhî'nin Hüsn ü Dili” isimli teziyle Bilim Uzmanı unvanını aldı. 2008'de “Kavsî, Hayatı, Edebî Kişiliği ve Dîvânı (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin) isimli teziyle Doktor oldu. Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Türkçe Öğretmeni olarak çalıştı. Halen Çankırı Karatekin Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Yardımcı Doçent olarak görev yapmaktadır.

Mustafa Mehmet: 1924 doğumlu olup Romanya'da medrese tahsilinden sonra, Bukreş Üniversitesi – Felsefe Fakültesi'ni bitirip, 1954 yılında Romanya ilimler Akademisi Tarih Enstitüsü'nde Araştırmacı (Türkolog – Oryantalist) olarak çalışmaya başladı. 1965 yılında, Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Enstitüsü'ne nakl olunarak, 1994 yılında oradan emekli oldum. Görevim sırasında, Türk- Romen tarih, dil ve kültür ilişkileri üzerinde çalışarak, birkaç cilt belge, Osmanlı Vekayinamelerinden seçmeler ve birçok makaleler yayınladım. Bu arada, Evliya Çelebi'nin Seyahatname adlı eserini değerlendirdim ve Istoria Turicilcr (Türklerin Tarihi) başlıklı bir sentez yayınladım. Birçok kongre ve Sempozyumlara katılarak, hep o kadar da, çeşitli konular hakkında bildiriler sundum. Son zamanlarda, Kuran-ı Kerim'i, Romenceye çevirerek yayınladım. Çalışmalarımın karşılığı olarak, Roman Bilimler Akademisi ödülünü Balkan Türk Aydınlar Derneği'nin büyük ödülünü almış olup, Azerbaycan'da Fahri Doktora Ünvanına, Türk Dünyasına Hizmet Ödülü'ne ve daha başka mükafatlara da layık görülmüş. Yaşım ilerlemiş olmakla beraber, çalışmalarına devam etmekteyim.

Muzaffer Vatansever (Bulgaristan/Kırcaali, 1984), Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu, AB Araştırmaları Merkezi (USAK-ABAM) bünyesinde Balkanlar uzmanı olarak çalışmaktadır. Odaklandığı temel konular Balkanların Avrupalılaşıma süreci, Türkiye-Balkan ülkeleri ilişkileri ve Balkanlarda Türk azınlığın varlığıdır. Kendisi halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans eğitimine devam etmekte olup, “son dönem Bulgaristan-Türkiye ilişkileri” üzerine tez çalışmasını

sürdürmektedir. Bahar 2010 döneminde Sofya Üniversitesi'nin sağladığı araştırma bur-
suna hak kazanarak, 15 hafta süreyle Bulgaristan'da alan çalışması yapmıştır. İngilizce,
Türkçe ve başlangıç seviyesinde Bulgarca bilmektedir.

Dr. Naile Süleymanovca, 1969'ta Baku'da doğuldum. 1986'da lise'den, 1992'de
İqtisad Üniversitesinden mezun oldum. 1998'de Hazar Üniversitesinde yüksek lisansı,
2001'de ise doktorluğu bitirdim. "Asim Kiraatında Tecvid" konulu doktorluk tezini
1999-2001.yıllarda Türkiye'de Marmara Üniversitesinde İsmail Karaçam'ın danışman-
lığında çalıştım. 2001-2004.yıllarda Hazar Üniversitesinde öğretim görevlisi olarak
çalıştım. 2004. yıldan Baku'da Elyazmalar Enstitüsünde çalışıyorum. 2010. yılın mar-
tında dosent adını aldım. İki Uluslararası proqram (ABD), iyirmibeş konferans ve sem-
pozyum (Azerbaycan, Türkiye, İran, Britaniya, Türkmenistan, KKTC) iştirakçisiyim. İki
kitab, elli makale müellifiyim.

Dr. Nedzad Grabus is currently the Mufti of Slovenia. He received his B.A. degree
from the Faculty of Islamic Studies in Sarajevo in 1994. He completed his doctoral dis-
sertation at the same faculty in 2008. He worked as a lecturer at the Faculty of Islamic
Studies in Sarajevo and then became an assistant professor in 2009. Among his main
research interests are comparative study of religion, philosophy, modern history of
political movements in the world, human rights and democracy, history of culture and
civilization in the world, and specifically in South-East Europe.

Dr. Nycolay Tymchenko received broad scientific education in the University of
Dnepropetrovsk (Ukraine). He specialized in Management Systems including social
structures. Tymchenko became the Candidate of Science (PhD, 1989). Since 1979 until
2010 he involved at Ukrainian archeological expeditions. In recent time Tymchenko is
secretary of the Center of Crimean Researches (Bakhchisaray) and took part in Hadzhi
Geray khan's Tomb excavations (Bakhchisaray). During the 2000s the important direc-
tion of Tymchenko's work was study of the role of religious confessions in evolution of
social medieval systems. Tymchenko is the author of 2 monographs (in co-authorship)
and more then 90 articles.

Dr. Najia GAVRYLYUK (faculty of History and Philology of the Belarusian State
University, archeology,1973; the Candidate of Science,PhD,1981; Doctor of Science in
history,2000) specialized in social structure and economics of the classical nomads and
pointed out main milestones of there life cycle (from dawn to sedimentation). She took
part in investigations of the Hadzhi Geray khan (and others first supreme governors of
the Crimea-Tatar Khanate) Tomb in Bachcisaray. She systematized a lot of information
on the Early Crimea-Tatar Muslim funeral ritual. Gavrylyuk is the author of 6 mono-
graphs (including "Türbe of khan Hadzhi Gerai",2010, in co-authorship) and more then
220 articles.

Dr. Osman Karatay: 1971 Çorum doğumlu olup, ilkokulu bu şehirdeki İnönü İlkoku-
lu, liseyi Atatürk Lisesi'nde okudu. 1995 yılında Boğaziçi Üniversitesi tarih bölümünden
mezun oldu, 2002 yılında Gazi Üniversitesi'nden Ortaçağ tarihi alanında yüksek lisansı-
nı ve 2006 yılında doktorasını tamamladı. 2010 yılında doçentlik sanını aldı. Türk Tarih
Kurumu, Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi (ASAM), Yeni Türkiye ve Karadeniz
Araştırmaları Merkezi (KaraM) gibi yerlerde çalıştı. Halen Ege Üniversitesi Türk Dünya-
sı Araştırmaları Enstitüsü'nde öğretim üyesidir. Sekizi telif, dördü çeviri ve ikisi editör-
lük (dünyada bir ilk olan üç ciltlik *Balkanlar El Kitabı* ile İngilizcedeki en büyük Türk

tarihi olan 6 ciltlik *The Turks* adlı kitaplar) olmak üzere toplam 14 kitap ve 21 ciltlik eseri ve 80 kadar bilimsel makalesi vardır. Çalışmalarını Doğu Avrupa'nın erken tarihi üzerine yoğunlaştırmış olup, Bulgar, Macar, Hazar, Avar ve erken Slavlar konusunda çalışmaktadır. İngilizce ve Sırpça-Hırvatça-Boşnakça'yı iyi düzeyde, Bulgarca, Rusça, Macarca, Arapça, Lehçe ve Fransızca'yı faydalanma düzeyinde bilmektedir.

Savo Stupar is currently working as lecturer on Informatics courses and Manager of Computer center at School of Economic and Business in Sarajevo, Bosnia and Herzegovina. He held PhD in informatics from University of Economics, Subotica. He has been also working with Central Committee of Association of Communists of BiH, as a Head of Computer information Centre, at Corporations IRIS department Computers as a leading planner of Information Systems, for Hotel Holiday Inn in Electronic Computer Centre as a leading system-analyst and for several banks. Savo Stupar is author of several books and publications in internationally recognized journals as well as participant of many conferences. Savo Stupar is a member of Bosnian Associations for Information technologies, Bosnian Society of economist and International Forum Bosnia .

Dr. Önder Bayır 1967 senesi doğumlu olan Önder Bayır, İlkokulu Üsküdar-Bağlarbaşı İlkokulu'nda, Orta okul ve Liseyi de Üsküdar-Cumhuriyet Lisesi'nde tamamladı. Üniversite tahsilini 1985-1989 tarihleri arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünde ikmal etti. Ekim 1988'de Başkanlık Devlet Arşivleri Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'nda Arşiv Elemanı olarak göreve başladı. Nisan 1990-Temmuz 1991 tarihleri arasında Balıkesir Teknik Astsubay Hazırlama Okulu'nda, Öğretmen As-teğmen olarak yedek subaylık hizmetimi tamamladı ve terhisini sonrasında yeniden Osmanlı Arşivi'ndeki vazifesine başladı. Ekim 1992'de Marmara Üniversitesi Türkiyat Enstitüsü'nde Yeniçağ Tarihi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans programına başladı ve bu programı Temmuz 1994'de "IV. Murad'ın Hatt-ı Hümayûnları" konulu tez çalışmasıyla tamamladı. Eylül 1993'te Celal Bayar Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne Öğretim Görevlisi olarak atandı. Eylül 1994'de İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Yeniçağ Tarihi Bilim Dalı'nda Doktora programına başladı; "XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Manisa'nın Sosyal ve İktisadî Durumu" konulu Doktora tezini 11 Mayıs 2001 tarihinde tamamladı. Kasım 2001 tarihinde İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arşivcilik Bölümü Müessesesi Arşivleri Anabilim Dalı Öğretim Görevlisi kadrosuna atandı. Mayıs 2004 tarihinde TC. Başkanlık Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı'na Daire Başkanı olarak atandı ve halen bu görevi sürdürmektedir. Çok sayıda akademik araştırma ve makalesi bulunan Önder Bayır, evli ve üç çocuk babasıdır.

Dr. Ömer Çakır: Çorum/İskilip doğumlu. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü Bitirdi(1994), Aynı üniversitede "Nazmımızda Çanak-kale Muharebeleri(1915-1928)" başlıklı tezi ile yüksek lisansını(1997), "Türk Edebiyatında Mektup" adlı tezi ile de doktorasını tamamladı(2005). Uzmanlık alanı Yeni Türk Edebiyatı olan Çakır, 2010 yılında da Doçent unvanını aldı. Uluslar arası veya ulusal bir çok sempozyuma katılıp bildiri sunan araştırmacının hakemli dergilerde de yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır. Halen Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde görev yapan Çakır'ın akademik çalışmalarının olduğu alanlardan biri "Türk Harp Edebiyatı"dır.

Dr. Ömer Faruk Teber: 1968 de Erzurum'da doğdu. 1985 yılında İzmir İnönü Lisesi'nden mezun olup aynı yıl Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesine girdi. 1990 yılında buradan mezun oldu. 1988-1990 yılları arasında Kültür Bakanlığı Kütüphaneler Genel

Müdürlüğü Türkiye Yazmaları Toplu Kataloğu (TÜYATOK) şubesinde yazma eser tasnifinde, 1990-1992 yılları arasında Başbakanlık Vakıflar Genel Müdürlüğü Kültür ve Tescil Daire Başkanlığında Arşiv Uzmanı olarak çalıştı. 1992-1998 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde öğretmen, okul müdür yardımcılığı ve Talim Terbiye Kurulu Program Geliştirme uzmanlığı gibi çeşitli görevlerde bulundu. 1998 Yılında Atatürk Üniversitesi'ne İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Araştırma Görevlisi olarak atandı. Doktora programı için gittiği Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü kadrosunda "XVI. Yüzyılda Kızılbaşlık Farklılaşması" adlı teziyle Doktor oldu. 2000-2001 yıllarında dokuz ay M.E.B. bursuyla Kahire Üniversitesinde; 2000-2007 Yılları arasında Kanada Simon Fraser Üniversitesinde akademik araştırmalarda bulundu. Aralık 2009 yılında Doçent oldu. Halen Çanakkale On sekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Mezhepleri Tarihi Anabilim Dalı Başkanı olarak devam etmektedir. Arapça ve İngilizce bilmekte olup evli ve iki çocuk babasıdır

Dr. Rahman Ademi 5 Ekim 1968'de Makedonya'nın Rostuša kasabasında doğdu. 1976 Rostuša İlkokulu'nu, 1987 Saraybosna'da liseyi bitirdi. 1994 Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Bilim uzmanlığı ünvanını, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde "Bosna-Hersek'te Türk-İslam Kültürü'nün Yerleşmesi (16. Yüzyılın sonuna Kadar)" adlı teziyle kazandı. 2006 yılında ise aynı enstitüde "II. Abdülhamit Döneminde Makedonya Müslümanları" başlıklı doktora tezini tamamlayarak Bilim Doktoru oldu. 2009 yılından itibaren Çankırı Karatekin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi'nde İslam Tarihi dersleri vermektedir. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Yüksek Lisans öğrencilerine XIX. Yüzyıl Balkan Tarihi derslerini vermeye devam etmektedir. Balkanlarla alakalı çeşitli dergilerde makaleleri ve ulusal ve uluslararası bilimsel toplantılara sunduğu bildirimleri vardır. Ayrıca balkanlarda bulunan vakıf eserlerinin tespit edilmesi hususunda Bosna Hersek Vakıflar Müdürlüğü ile T.C. Vakıflar Genel Müdürlüğü arasında yapılan protokol gereğince "Bosna Hersek'te Osmanlı Vakıfları Tespit Projesi"nde yürütücü yardımcısı olarak görev almaktadır.

Selcen Özyurt: 29.01.1981 İzmir doğumluyum. İlk, orta ve Lise eğitimimi İzmir'in çeşitli okullarında tamamladım. 1997 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi Tarih Bölümüne başladım. 2001 yılında Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Türk Tarihi Anabilim Dalında Yüksek Lisansa başladım. Halen aynı Enstitüde doktora devam etmektedir. Ayrıca 2004 yılından buyana Uşak Üniversitesinde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaktayım.

Dr. Stephen R. Goodwin completed his PhD in 2005 at the University of Edinburgh, Scotland. He is the author of the book *Fractured Land, Healing Peoples* (Frankfurt: Lang, 2006) that examines religiously motivated nation-building and peace-building efforts in post-war Bosnia-Herzegovina. He is also editor of the volume *World Christianity in Muslim Encounter* (London and New York: Continuum, 2009) with contributions from both Muslim and Christian scholars. He is currently lecturer in International Politics and International Relations Theory at Yeditepe University, Istanbul

Dr. Şevket YAVUZ 1991 yılında Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde İslam Tarihi alanında Yüksek Lisans'a başladı. 1994 yılında, YÖK tarafından Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin araştırma görevlisi kadrosundan Amerika Birleşik Devletleri'ne gönderildi. Texas Üniversitesi (Arlington, TX, A.B.D.)'ine bağlı enstitüde yabancı dil çalışmalarından

sonra, aynı yıl Temple Üniversitesi (Philadelphia, PA, A.B.D.)'nin Dinler Tarihi bölümünde Yüksek Lisans'a başladı ve programını 1996 yılında tamamladı. Aynı yıl, aynı üniversitede ve aynı alanda başladığı doktora programını "The Construction of the 'Other' in Late Byzantium and during the Construction Period of the Ottoman State" adlı tezi ile 2002 yılında tamamladı. Halen Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde Dinler Tarihi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Yukarıda ismi verilen doktora tezi; UMI Publ. tarafından 2002 yılında A.B.D.'nde yayımlanmıştır. Yavuz'un ayrıca çok sayıda yayımlanmış makaleleri, tebliğ metinleri, kitap ve ansiklopedilerde bölümler, projeler yanında *Post/modern Dünyada Varolmak ve Gelenegin Direnci: Amişler, Yeni Muhafazakârlık: Neo-Con'larda Din ve Öteki* başlıklı kitapları mevcuttur. Yavuz, ayrıca Gelenekten Köke: *Üniteryanlar (Unitarianism), Post/modernité, Din ve Tarih, Kur'an'da Din ve Tarih Tasavvuru ve Dinler Tarihi'nde Hermenötik Metodoloji* adlı dört kitap projesi üzerinde çalışmaktadır.

Dr. Talip Atalay: 1968 yılında Mersin'in Erdemli İlçesi'nde doğdu. Lisans eğitimini 1990 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde tamamladı. Yüksek lisans ve doktora öğrenimini de Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Din Eğitim Bilim Dalı'nda tamamladı. Yüksek lisansta (1995) "KKTC'de Din Eğitimi", doktorada (2003) ise "İlköğretim ve Liselerde Dindarlık Üzerine Karşılaştırmalı Bir Araştırma (Diyarbakır Örneği)" adlı çalışmaları yaptı. 1996 yılında Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Din Eğitimi Anabilim Dalı'nda araştırma görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2007-2008 Öğretim Yılı'nda D.Ü. Z.G. Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ABD'na geçti. 2008-2009 öğretim yılında Dicle Üniv. Z.G. Eğitim Fakültesi Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği kurucu bölüm başkanlığı yaptı. Halen aynı fakültede, İlköğretim Bölüm Başkanlığı'nı yürütmektedir. Kıbrıs Türkleri ve Diyarbakır merkezli Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesi ağırlıklı olarak din, din eğitimi, etnik ve dini grupların eğitim etkinlikleri ile basın tarihi ve bölge tarihi çalışmaktadır.

Valentina-Tania Duna: I have a BA in History-International Relations and European Studies within the Faculty of History and Philosophy at Babes-Bolyai University of Cluj-Napoca. I also have a MA in the Management of International Relations and European Studies at the same institution and I have an MA in the Management of Security in the Contemporary Society still at the same institution. At present I am a PhD Student in my first year at the Department of Contemporary History and International Relations, at the same Faculty and University. My PhD thesis is called "Minority, Identity and Security in the Middle East" and my scientific coordinator is Adrian Liviu Ivan, professor, PhD.

Vedat S. Ahmed: 1979 yılında Bulgaristan'ın Deliorman bölgesinde bulunan Şumnu (Şumen) ili Bozçalar (Kaolinovo) ilçesi Kuz (Kus) köyünde doğdu. 1997 senesinde Şumnu "Nüvvab" İmam Hatip Lisesi'nden, 2001 yılında Sofya'da Yüksek İslâm Enstitüsü'nden mezun oldu. Şumnu "Piskopos Konstantin Preslavski" Üniversitesi'nin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde Yüksek Lisans yapmaktadır. Evli, biri erkek ikisi de kız, üç çocuk babası. 2001 yılı itibariyle üç yıl Türkçe ve Bulgarca yayınlanan "Müslümanlar" gazetesinin Yardımcı Redaktör ve Başredaktör olarak görev yaptım. Eylül 2004 ile Nisan 2005 arasında Başmüftülük Eğitim Dairesi Sorumlusu olarak görev yaptım. 2005'ten beri Başmüftü Yardımcısı (dinî hizmetler, eğitim ve yayından sorumlu) olarak görev yapmaktadır. 2003-2004 yıllarında Sofya Yüksek İslâm Enstitüsü'nde bir dönem Osmanlıca dersi verdi. Ekim 2004'ten beri Bulgaristan Millî Radyosu'nun Türkçe Yayınlar

bölümünde haftalık dinî içerikli “Cuma Öğleden Sonra” programı sunmaktadır. 1878 sonrası Bulgaristan Müslümanlarının din, tarih, eğitim, kültür ve edebiyatı ile ilgili makale ve bildirileri yayınlanmıştır.

Vedat Turgut: 01.01.1980 tarihinde İstanbul’da doğdum. İlk ve orta öğretimden mezun olduktan sonra Ümraniye Lisesi’nin İngilizce ağırlıklı öğrenimini 1998 yılında tamamladım. 1999 yılında girmeye hak kazandığım Sakarya Üniversitesi fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nü 2003 yılında tamamladıktan sonra aynı yıl içinde kabul edildiğim Yüksek Lisans eğitimini “208 numaralı Mısır mühimme defterinin transkripsiyon ve tahlili” adlı çalışma ile 2006 yılında sonlandırdım. 2005 yılından beri Tapu ve Kadastro genel Müdürlüğü Tapu Arşiv Dairesi başkanlığında memur olarak atandığım görevime devam etmekteyim. 2007 yılından beri Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tarih bölümünde Doktora öğrenimimi sürdürmekteyim. Tez konumu “XVI. Yüzyılda Osmanlı Devleti’nin kuruluş coğrafyası ve İlk Osmanlı Vakıfları: Bilecik, İnönü, Gölpaazarı, Ermenipazarı, Yarhisar ve Söğüt Örneği” adlı çalışma oluşturmaktadır.

Velko Atanasoff, MA, MS, is an Adjunct Professor at the Law School of “St. Clement of Ohrid” Sofia University where he lectures “Contemporary Islam” in the International Security M.A. Program of the International Relations Department. He is a Ph.D. Candidate (Islamic Activism on the Balkans) of Dialogue Europe Institute at Sofia University and a Senior Associate of the Institute for Security and International Studies (ISIS) in Sofia. His research interests are in the field of Islamic activism, Muslim communities in the Balkans, social mobilization and influences of constituencies.

Dr. Viorel Panaite is Professor in Islamic-Ottoman history at University of Bucharest, and Senior Researcher at the Institute of South-East European Studies. He was Visiting Fellow at Princeton University in 1998-1999, at ÉHESS, Paris in 2001-2003, at Folger Shakespeare Library, Washington D.C. in 2005-2006, and Fernand Braudel Fellow at European University Institute, Florence in 2009. His research directions concern juridical status of tribute-payers in the Ottoman Empire (the Romanian principalities included), and legal condition of Western merchants in *the Ottoman Mediterranean* in the 16th-17th centuries. He has published *The Ottoman Law of War and Peace*, Columbia University Press, 2000.

Dr. Xhemaludin Idrizi, was born on 26.08.1945 in Gostivar, Macedonia. He graduated in Philology faculty of Skopje-Macedonia, and held the degree of Doctor of sciences (PhD) in Institute of Albanian language within the Albanian Academy of Sciences–Tirana. He has worked in Skopje’s Authority for Education as independent pedagogic education adviser, as professor of Albanian language and director in Zef Lush Marku secondary school-Skopje. Actually he works as part time Albanian syntax Professor at the SEEU–Tetova, and in the University of Trakya-Edirne as professor of Albanian language. He is the author of 12 books, 16 scientific papers, and many publications.

Yüksel Nizamoğlu 1966 yılında Gönen’de doğdu. İlk, orta ve lise eğitimini burada tamamladı. 1987 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. 1995 yılında İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü’nde hazırladığı “Osmanlı Eğitim Sisteminin Atatürkçü Eğitim Sistemi İle Karşılaştırılması” adlı tezle yüksek lisansını bitirdi. Şu anda İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih anabilim dalında “Vehip Paşa Hayatı ve Askeri

Faaliyetleri” konulu doktora tezini tamamlamak üzere olup ATASE Arşivi’nde çalışmalarını sürdürmektedir. Fatih Üniversitesi Ankara Meslek Yüksekokulu’nda görev yapmaktadır

Dr. Zeynep Zafer 1958 yılında Bulgaristan’da doğdu. 1992 yılında Şumen Pedagoji Enstitüsü Filoloji Fakültesi Bulgar Dili ve Edebiyatı ve Rus Dili Bölümünden mezun oldu. 1996 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisansını, 1998 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde doktorasını tamamladı. 1992 - 1999 yılları arasında Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde görev yaptı. 1999 yılında Gazi Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Rus Dili ve Edebiyatı Bölümünde yardımcı doçent, 2003 yılında doçent oldu. 45 yurt içi ve yurt dışı yayını ve 2 kitabı bulunmaktadır.